

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК ОПШТИНЕ ЛАПОВО

ГОДИНА XXIX БРОЈ 2 ЛАПОВО, 7. фебруар 2023. год.
ГЛАСНИК ИЗЛАЗИ ПО ПОТРЕБИ. РОК ЗА РЕКЛАМАЦИЈУ 10 ДАНА. ГОДИШЊА

С А Д Р Ж А Ј

Ред. број		стр. Бр.
	АКТИ СКУПШТИНЕ	
21.	Одлука о усвајању Локалног акционог плана запошљавања за период 2023-2025. године	2.
22.	Локални акциони плана запошљавања за период 2023-2025. године	3.
23.	Одлука о усвајању Стратегије за младе општине Лапово 2024-2029. године са Акционим планом	39.
24.	Стратегија за младе општине Лапово 2024-2029. године са Акционим планом	40.
25.	Одлука о усвајању Стратегије развоја информационо-комуникационих технологија (ИКТ) у општини Лапово за период од 2024-2029. године са Акционим планом	96.
26.	Стратегија развоја информационо-комуникационих технологија (ИКТ) у општини Лапово за период од 2024-2029. године са Акционим планом	97.
27.	Одлука о усвајању Стратегије развоја социјалне заштите општине Лапово за период од 2023-2028. године са Акционим планом	143.
28.	Стратегија развоја социјалне заштите општине Лапово за период од 2023-2028. године са Акционим планом	144.
29.	Одлука о усвајању Стратегије унапређивања предшколског васпитања и образовања општине Лапово за период од 2023-2028. године са Акционим планом	186.
30.	Стратегија унапређивања предшколског васпитања и образовања општине Лапово за период од 2023-2028. године са Акционим планом	187.

Службени гласник издаје и штампа Скупштина општине Лапово, ул. Његошева
бр. 18

Главни и одговорни уредник - Марина Спасојевић, телефон: 853-159
Гласник је регистрован код Министарства за информисање Србије бр. 1800

21.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОПШТИНА ЛАПОВО
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ
Број: 020-14/23-I
Датум: 7. 2. 2023. године
ЛАПОВО

На основу члана 32. тачка 4. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“ бр. 129/2007, 83/2014 - други закон, 101/2016 - други закон и 47/2018), члана 37. тачка 4. Статута општине Лапово („Службени гласник општине Лапово“, бр. 2/19), члана 18. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, број 30/18) и Одлуке о приступању изради планских аката („Службени гласник општине Лапово“, број 19/22), Скупштина општине Лапово на седници одржаној дана 7. фебруара 2023. године, донела је

ОДЛУКУ
О УСВАЈАЊУ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗАПОШЉАВАЊА ЗА
ПЕРИОД 2023-2025. ГОДИНЕ

Члан 1.

Усваја се Локални акциони план запошљавања за период од 2023-2025. године.

Члан 2.

Текст Акционог плана из члана 1. чини саставни део ове Одлуке.

Члан 3.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику општине Лапово“.

ПРЕДСЕДНИЦА
Мирела Раденковић, с.р.

22.

***Локални акциони план запошљавања општине Лапово
2023-2025***

ЛАПОВО

Садржај

УВОД	5
1.ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР	6
2.АНАЛИЗА СТАЊА	7
2.1. ОПШТИ ПОДАЦИ	7
2.2. ЛОКАЛНА САМОУПРАВА	9
2.3. ДЕМОГРАФСКИ ПОДАЦИ	10
2.4.ОБРАЗОВНИ СИСТЕМ	12
2.5. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	13
2.6. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА	14
2.7. ПРИВРЕДА	14
2.8. ПОЉОПРИВРЕДА	19
2.8.1.Пољопривредно становништво	19
2.8.2.Пољопривредна газдинства	20
2.8.3.Управљачка структура домаћинства	21
2.8.4.Пољопривредна површина	22
2.8.5.Ратарство	23
2.8.6.Воћарство	23
2.8.7.Сточарство	24
2.8.8.Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника	25
3. КАТЕГОРИЈЕ ТЕЖЕ ЗАПОШЉИВИХ ЛИЦА	26
4. ПОЛИТИКА ЗАПОШЉАВАЊА У ОПШТИНИ ЛАПОВО	27
5. ВИЗИЈА	28
6. ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ЛАПОВО	28
7.ПРОГРАМИ И МЕРЕ АКТИВНЕ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА ОПШТИНЕ ЛАПОВО 2023-2025	29
7.1.ЈАВНИ РАДОВИ	29
7.2.ПОДРШКА САМОЗАПОШЉАВАЊУ	30
7.3.СУБВЕНЦИЈЕ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ НЕЗАПОСЛЕНИХ ЛИЦА ИЗ КАТЕГОРИЈЕ ТЕЖЕ ЗАПОШЉИВИХ	30
7.4.ПРОГРАМ СТРУЧНЕ ПРАКСЕ	31
8.АКЦИОНИ ПЛАН ЗА ПЕРИОД 2023-2025	32
9.ПРАЋЕЊЕ И ОЦЕНА ЕФЕКТА	38

УВОД

Локални акциони план запошљавања (ЛАПЗ) општине Лапово за 2023-2025 годину је стратешки документ локалне самоуправе којим се прецизирају приоритети политике запошљавања и креирају програми и мере активне политике запошљавања. Циљеви и приоритети, односно програми и мере активне политике запошљавања, утврђени ЛАПЗ за 2023-2025 годину усмерени су ка повећању запослености и смањењу незапослености на територији општине Лапово. Правни основ за доношење ЛАПЗ је одредба 41. став 1. Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености којом је утврђено да надлежни орган локалне самоуправе може, по прибављеном мишљењу локалног савета за запошљавање, усвојити Локални акциони план запошљавања. У складу са одредбом 41. став 3. Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености ЛАПЗ је у сагласности са Националним акционим планом запошљавања и Планом развоја општине Лапово. Чланом 60. истог Закона утврђена је могућност да локална самоуправа, која у оквиру свог локалног акционог плана запошљавања обезбеђује више од половине средстава потребних за финансирање одређеног програма или мере активне политике запошљавања, може поднети захтев надлежном Министарству за учешће у финансирању предвиђених програма и мера. Услов за одобравање суфинансирања програма или мера активне политике запошљавања је да локална самоуправа има формиран локални савет за запошљавање, донет локални акциони план запошљавања, обезбеђено више од половине потребних средстава за финансирање одређеног програма или мере и усклађене програме и мере са приоритетима и циљевима локалног економског развоја и локалног тржишта рада.

Локални акциони план запошљавања општине Лапово за 2023-2025 годину садржи све елементе предвиђене чланом 39. Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености:

- макроекономски оквир за стварање и примену политике запошљавања,
- стање и токове на тржишту рада,
- циљеве и приоритете политике запошљавања,
- програме и мере активне политике запошљавања, са одговорностима за њихово спровођење и потребним средствима,
- финансијски оквир за политику запошљавања и изворе финансирања,
- носиоце послова реализације ЛАПЗ,
- категорије теже запошљивих лица који имају приоритет у укључивању у мере активне политике запошљавања,
- индикаторе успешности реализације програма и мера.

Локалним акционим планом запошљавања се утврђују приоритети активне политике запошљавања за 2023-2025 годину који су првенствено усмерени на отварање нових радних места. У том смислу, уважавајући циљеве политике запошљавања дефинисане Националним акционим планом запошљавања, као приоритети политике запошљавања су утврђени: подршка отварању нових радних места и смањење стопе незапослених као и подстицање запошљавања теже запошљивих група незапослених лица кроз јавне радове.

Успешно остваривање ЛАПЗ и предвиђених приоритета и мера подразумева активно учешће и сарадњу свих институција и социјалних партнера.

1.ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР

Правни основ за израду ЛАПЗ-а за општину Лапово за период од 2023 до 2025 године Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/18), Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Службени гласник РС”, број 36/09, 88/10, 38/15 и 113/17) којим је дефинисана могућност израде истог и његова усклађеност са Националним акционим планом запошљавања за период од 2021 до 2023. године (у даљем тексту НАПЗ). Национални акциони план запошљавања представља основни инструмент за спровођење активне политике запошљавања за период 2021 до 2023 године, којим су дефинисани циљеви и приоритети политике запошљавања и утврђени програми и мере који ће се реализовати.

Национални Акциони план за период од 2021 до 2023 године за спровођење Стратегије запошљавања у Републици Србији за период од 2021 до 2026 године представља документ јавне политике који се доноси ради операционализације и остваривања општег и посебних циљева предвиђених Стратегијом запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године („Службени гласник РС”, број 18/21).

Општи циљ Стратегије запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године је успостављен стабилан и одрживи раст запослености заснован на знању и достојанственом раду, док су као посебни циљеви утврђени:

1. Остварен раст квалитетне запослености кроз међусекторске мере усмерене на унапређење понуде рада и тражње за радом;
2. Унапређен положај незапослених лица на тржишту рада;
3. Унапређен институционални оквир за политику запошљавања.

Према томе политика запошљавања, циљеви, приоритети, програми и мере из Националног акционог плана запошљавања представљали су смернице и оквир за израду Локалног акционог плана запошљавања за период од 2023. до 2025. године, а да су при томе испоштоване специфичности локалног окружења односно захтеви локалног тржишта рада. Уважавањем локалних карактеристика допринеће се повећању запошљавања на локалном, а самим тим и на националном нивоу.

Релевантни прописи:

- Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Службени гласник РС“ број 36/09, 88/10 и 38/15 и 113/17- др. закон)
- Закон о планском систему Републике Србије (Службени гласник РС, број 30/18)
- Закон о контроли државне помоћи („Службени гласник РС“, број 73 од 11.10.2019.)
- Уредба о правилима за доделу државне помоћи („Службени гласник РС“ број 13/10, 100/11, 91/12, 37/13, 97/13 и 119/14)

- Уредба о начину и поступку пријављивања државне помоћи („Службени гласник РС“ број 13/10)
- Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом („Службени гласник РС“ број 36/09 и 32/13)
- Закон о локалној самоуправи („Службени гласник РС“ број 129/07 и 83/14-др.закон, 101/2016-др.закон и 47/2018)
- Уредба о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2014. Годину („Службени гласник РС“ број 104/14)
- Акциони план за период од 2021. до 2023. године за спровођење Стратегије запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године („Службени гласник РС“, број 30/21).

2. АНАЛИЗА СТАЊА

2.1. ОПШТИ ПОДАЦИ

Општина Лапово налази се у централном делу Републике Србије, у северозападном делу Шумадијског округа коме административно припада. Са укупном површином од 5.522 ха, чини 2,3% укупне површине Шумадијског округа, представљајући, по величини, његову најмању општину. Целокупна дужина границе општине износи 40 км. Сама општина окружена је са јужне стране општином Баточина, источне, општином Свилајнац, северне, општином Велика Плана, док се са западне стране граничи са општином Рача. У састав општине Лапово улазе свега два насеља: варошица Лапово и истоимено село.

Прецизније, општина Лапово се налази између 44°08'45" и 44°13'30" северне географске ширине и 21°01'20" и 21°09'30" источне географске дужине (по Гриничу). Удаљена је од Београда 106 км, од Крагујевца 31 км, док је удаљеност од Ниша 129 км.

На територији општине Лапово, по последњем званичном попису, спроведеном 2019. године живи 7095. становника или 2,6% целокупне популације Шумадијског округа. И по овом параметру (броју становника), чини најмању општину поменутог округа.

Просечна густина насељености износи 129 становника по км² - после града Крагујевца највећа је у Шумадијском округу.

Општина Лапово се налази на 107м надморске висине и лежи у средишњем делу тока Велике Мораве, између њених притока, река Раче и Лепенице, на прелазу алувијалне равни ове реке у ниско побрђе крајњих изданака планине Рудник.

Општина:	Лапово
Адреса:	Његошева 18, 34220 Лапово, Република Србија
Број телефона - централа:	+381 34 853 159
Број факса - централа:	+381 34 853 105
ПИБ:	101888526
Матични број:	7713754
Е-mail:	office@lapovo.rs
Интернет адреса:	www.lapovo.rs
Врста документа:	Локални акциони план запошљавања општине Лапово 2023-2025
Површина општине:	55 km ²
Становништво:	7143
Регистарска ознака:	КГ
Регион:	Шумадија и западна Србија
Округ:	Шумадија

2.2. ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

Организација локалне самоуправе општине Лапово успостављена је у складу са Законом о локалној самоуправи, Статутом општине Лапово и другим законским актима и одлукама Скупштине општине Лапово.

У складу са Законом, органи локалне самоуправе општине Лапово су Скупштина општине, председник општине и Општинско веће.

За непосредно спровођење и извршавање закона, општинских и других прописа, као и омогућавање остваривања права грађана, образује се Општинска управа као јединствена служба.

Скупштина општине је представнички орган којег чине одборници. Одборнике бирају грађани на непосредним изборима, тајним гласањем, у складу са Законом и Статутом општине Лапово.

Општинско веће је орган који усклађује остваривање функција председника општине и Скупштине општине и врши контролно-надзорну функцију над радом Општинске управе. Броји пет чланова.

Општинска управа дужна је да грађанима омогући несметано остваривање њихових права, обавеза и правних интереса, даје потребне податке и обавештења, пружа правну помоћ, сарађује са грађанима и поштује њихово достојанство.

Општинска управа општине Лапово организована је као јединствена служба са 4 основне унутрашње организационе јединице:

- Служба за скупштинске послове
- Одељење за општу управу и заједничке послове
- Одељење за буџет, привреду и финансије
- Одељење за урбанизам и стамбено-комуналне делатности

Дана 01.12.2016. године завршен је за избор извршиоца за послове канцеларије за локални економски развој. Одлуком СО Лапово ("Сл.гласник РС",БР. 89/15) донета је одлука о оснивању канцеларије.

У локалној самоуправи има 23 запослених на неодређено време и 8 именованих и постављених лица, а квалификациона структура запослених на неодређено време је:

Висока / виша стручна спрема	Средња стручна спрема	Остало
19	3	1

Извор: Локална самоуправа

Управа поседује 33 рачунара, који за приступ интернету користе кабловски интернет преко оптичког кабла, оператора МТС Србија.

Општина Лапово има своју Интернет презентацију која се налази на адреси www.lapovo.ls.gov.rs

Општина има једно јавно предузеће – ЈКСП Морава. Делатност предузећа јесте сакупљање, пречишћавање и дистрибуција воде. Предузеће има 50 запосленог.

2.3. ДЕМОГРАФСКИ ПОДАЦИ

Након увида у податке из публикације Општине и региони Републике Србије, Републичког завода за статистику, који се односе на период од 2012. до 2019. године, може се констатовати да је углавном приметан пад броја становника општине Лапово. Последњи званични попис из 2019. године, сведочи да је општина Лапово бројала 7095 становника, што је за 4,69% мање у односу на попис спроведен 2002. године, када је имала 8228 становника.

Табела број 1. Преглед броја становника општине Лапово у периоду од 2012. - 2019. године (процена)

Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ЛАПОВО	7550	7466	7390	7307	7210	7095

Извор: Републичког завода за статистику

Према проценама Републичког завода за статистику у периоду од 2012. до 2019. године бележи се константан пад становника. Општина Лапово спада у групу малих општина те је уочљива миграција становништва ка већим привредним центрима, пре свега оним у окружењу. На овакав демографски баланс утицала је и природна депопулација као друга, битна компонента демографског процеса.

Структура становништва општине Лапово према старости формирана је директним дејством фертилитета, односно наталитета, а процес старења је, у највећој мери, условљен секуларним падом наталитета. На структуру становништва према старости утицали су смртност у мањој, односно миграције млађег становништва, у знатно већој мери. Према подацима из пописа становништва спроведеног 2011. године, највећи број становника је старости између 55. и 59. година (695), односно 8,87% укупне популације општине. Видљиво је варирање броја становника до 20. године старости.

Посматрајући полну структуру становника (према подацима пружетим из пет пописа), може се уочити већа бројност женске популације сваке пописне године. Према последњем попису из 2011. године, женска популација је за 4,31% бројнија у односу на мушку, док је осталих година, доминација, изражена у процентима, мања, осим 2011. године, када је износила 6,4%.

Табела број 2. Основни контингенти становништва у 2019. години

Територија	Укупно становништво		Основни старосни контингенти становништва										Очекивано трајање живота живорођене деце од 2013-2015	
			Радни 15-64		Пунолетни 18 и више		Предшколски 0-6		Школо – обавезни 7-14		Фертилни 15-49			
	Прос. старост	Индекс старења	број	%	број	%	број	%	број	%	број	%	М	Ж
ЛАПОВО	45,21	185,5	4655	65,6	6058	85,4	323	4,6	517	7,3	1462	20,6	72,4	78,1
Лапово РАНИЈЕ	44,27	159,6	5026	67,32	6309	84,5	366	4,9	556	7,45	1596	21,38	75,04	77,28

Извор: Републички завод за статистику

Табела број 3. Витални догађаји у општини Лапово

Година	Живорођени		Умрли		Природни прираштај		Бракови	
	број	на 1000 становника	број	на 1000 становника	број	на 1000 становника	закључени	разведени
2014.	59	5,6	133	17,6	-74	-12,1	29	3
2015.	54	7,2	111	14,9	-57	-7,7	33	4
2016.	43	5,8	117	15,8	-74	-10,0	23	2
2017.	49	6,7	110	15,1	-61	-8,3	31	1
2018.	48	6,7	139	19,3	-91	-12,6	28	3
2019.	50	7,0	132	18,6	-82	-11,6	39	8

Извор: Републички завод за статистику

Године 2019. бележи се благи пораст броја живорођених, смањен број умрлих и благи пораст природног прираштаја у односу на податке из претходне године

Након увида у податке из публикације Општине и региони Републике Србије, Републичког завода за статистику, који се односе на период од 2007. до 2015. године, може се констатовати да је углавном приметан пад броја становника општине Лапово. Последњи званични попис из 2011. године, сведочи да је општина Лапово бројала 7842 становника, што је за 4,69% мање у односу на попис спроведен 2002. године, када је имала 8228 становника. Према проценама Републичког завода за статистику у периоду од 2011. до 2015. године бележи се константан пад становника. Општина Лапово спада у групу малих општина те је уочљива миграција становништва ка већим привредним центрима, пре свега оним у окружењу. На овакав демографски баланс утицала је и природна депопулација као друга, битна компонента демографског процеса.

Структура становништва општине Лапово према старости формирана је директним дејством фертилитета, односно наталитета, а процес старења је, у највећој мери, условљен секуларним падом наталитета. На структуру становништва према старости утицали су смртност у мањој, односно миграције млађег становништва, у знатно већој мери.

Према подацима из пописа становништва спроведеног 2011. године, највећи број становника је старости између 55. и 59. година (695), односно 8,87% укупне популације општине. Видљиво је варирање броја становника до 20. године старости.

На основу података преузетих из пописа становништва спроведеног 2011. године, да се уочити доминација урбаног у односу на рурално становништво општине Лапово. Урбано становништво живи у вароши Лапово и чини 94 % укупне популације општине, док у селу Лапово живи 470 становника – 6 %. Сеоску средину прати депопулација услед престанка биолошког обнављања, али и миграција становништва према урбаним и подручјима атрактивнијим за живот и рад. Густина насељености општине је 149,6 ст/км².

2.4. ОБРАЗОВНИ СИСТЕМ

Образовни систем је у надлежности Републике Србије, односно ресорног министарства, а један део послова у надлежности локалне самоуправе. Образовни систем у Србији састоји се од предуниверзитетског образовања (рани развој и предшколско васпитање и образовање, основношколско и средњошколско) и универзитетског образовања (струковне студије – више и високе струковне школе, академске студије – факултети, мастер и докторске студије).

Образовање у Општини Лапово има дугу традицију и обавља се у три установе: ПУ „Наша младост“, ОШ „Светозар Марковић“ и Средња школа.

Табела број 4. Преглед установа за предшколско образовање

Назив институције	Локација	Број васпитача	Број деце корисника		
			До 5 часова	9-11 часова	Преко 11 часова
Установа за децу предшколског узраста „Наша младост“ Лапово	Михајла Пупина бр.2, 34220 Лапово	12 васпитача, 4 медицинске сестре-васпитачи	19	191	

Извор: Локална самоуправа

Табела број 5. Преглед основних школа

Назив школе	Локација	Број наставника	Број ученика	Број ученика по разредима							
				I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
ОШ "Светозар Марковић"	Косовских јунака 10, Лапово	32	364	34	32	34	40	64	43	52	65
ОШ "Светозар Марковић"	Карађорђева 139, Лапово	4	35	8	6	10	11				
ОШ "Светозар Марковић"	Солунска 113, Лапово	3	37	11	9	16	1				
СВЕГА		39	436	53	47	60	52	64	43	52	65

Извор: Локална самоуправа

Табела број 6. Преглед средњих школа

Назив школе	Локација	Број наставника	Број ученика	Број ученика по смеровима/разредима				
				смер	I	II	III	IV
Средња школа	Светозара Марковића 43, Лапово	24	170	Царински техничар	28	28	30	30
				Кувар и конобар	16	16		
				Женски фризер			22	

2.5. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Примарна делатност Центра за социјални рад "Шумадија" базира се на друштвеној и законској обавези у пружању одговарајућих облика, мера и услуга социјалне заштите, лицима у стању социјалне потребе. Непосредна заштита корисника обавља се уз примену начела и метода комплексног социјалног рада.

Општина Лапово права из области социјалне заштите дефинисала је посебним правним актом односно Одлуком о социјалној заштити општине Лапово, која се са Изменама и допунама примењује од 2014 године и представља једну од основа рада Центра за социјални рад на локалном нивоу.

Табела број 7. Преглед установа социјалне заштите

Установа	Пројектован капацитет	Тренутно збрињава	Запослени			
			Помоћни радник	Стручни радници	Административни радник	остали
Центар за социјални рад "Шумадија" – Баточина За општине Баточина Рача и Лапово, одељење у Лапову	Две канцеларије	Територију општина Баточина, Рача и Лапово	1 хигијени чар	Педагог 1	2 лица са ССС и 2 лица такође са ССС (рачуноводство)	Директор 1
				Правник 1		Социјални радник 2
				Психолог 1		-

Извор: Локална самоуправа

Број корисника услуга социјалне заштите се повећава из године у годину, број корисника новчане социјалне помоћи је све већи, у порасту су и малолетничка деликвенција, насиље у породици, разводи бракова, раскид ванбрачних заједница и повера малолетне деце, поремећени породични односи, као и потребе тајног смештаја у установе социјалне заштите и отварање нових објеката за смештај.

Остали пружаоци услуга социјалне заштите

Агенција Нивеус тим - Агенција за пружање услуга социјалне заштите основана је 2016. године у Горњем Милановцу, поседује решење о испуњености услова за пружање услуге Помоћ у кући одраслим и старим лицима и решење о испуњености услова и стандарда за пружање услуге Лични пратилац детета од Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. Агенција остварује одличну сарадњу са свим институцијама и установама на територијама где реализујемо услугу у циљу пружања најадекватније подршке корисницима. Тим који броји преко 300 запослених у

преко 30 локалних заједница и професионалности пружа услугу Помоћ у кући и Лични пратилац детета за преко 1500 корисника, а на основу закључених уговора са Општинским/Градским управама. Сви запослени поседују лиценце и акредитоване обуке надлежних институција како би на најадекватнији начин обављали послове за које су и ангажовани. У циљу развоја компетенција, Агенција Нивеус тим реализује акредитоване обуке "Основног програма обуке за геронтодомаћице у пружању услуге Помоћ у кући" и „Програм обуке за Личног пратиоца детета“.

2.6. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Здравствена заштита грађана Лапова обезбеђује се у оквиру Дома здравља. У установи је у радном односу на неодређено време запослено 50 радника, који здравствене услуге пружају током 24 часа, редовним радом по сменама.

Током ноћи и викендима организовано је дежурство ради обављања непрекидне здравствене заштите у циљу пружања неодложне хитне медицинске помоћи.

Табела број 8. Преглед здравствених установа

Домови здравља	Здравствене станице	Амбуланте (место)	Кадровска структура							
			специјалисти	лекари	стоматолози	дипл. фармацеут-медицински биохемичар	На специјализацији	Здравствени радници са ВСС	Здравствени радници са ССС	Немедицинско особље
Дом здравља Лапово	/	Лапово	6	4	2	1	2	3	21	11

Извор: Локална самоуправа

2.7. ПРИВРЕДА

Привредне активности на подручју општине Лапово везане су за великих привредних система – носилаца некадашњег привредног развоја и приватни сектор.

Табела број 9. Преглед великих привредних система – носилаца некадашњег привредног развоја

Назив	Делатност	Број запослених
ГИК 1. мај	Грађевинарство	700
Партизан	Трговина	180
ПИК Лапово	Пољопривреда	60
Железница	Саобраћај	1.400

Извор: Локална самоуправа

ГИК 1. мај, својевремено цењено и познато име у области грађевинске индустрије на просторима некадашње Југославије. Бавило се експлоатацијом, прерадом шљунка и песка, производњом префабрикованих бетонских елемената, изградњом станова и других објеката у индустријском систему градње, користећи, при том, савремену опрему и актуелне препоруке технолога.

ТП Партизан бавило се трговином на велико и мало у својим продајно - складишним објектима (робна кућа, пословно-дистрибутивни центар са индустријским колосеком и друмском саобраћајницом, 2 стоваришта грађевинског материјала, стовариште пољопривредне механизације, 2 бензинске пумпе и ланац малопродајних објеката).

ПИК Лапово се бавио сопственом пољопривредном производњом (ратарство, сточарство, млин, фарма за тов, кланица, кооперација са ветеринарском службом, трговина, угоститељство, зоотехничка служба, машински парк). ПИК Лапово пословало је као правно лице, које, као и задругарство у Србији, доживљава општи крах те је целокупна имовина, заједно са производно-пословним објектима, распродата судским путем. Ово предузеће је у стечајном поступку.

Железница – Железнички саобраћај се обавља преко лаповског железничког чвора који сачињавају 3 железничке станице (две путничке и једна ранжирна). У оквиру Железнице постоје: секција за вучу возова, ЗОВС - за одржавање вучених и вучних средстава, ТКС техничко-колска служба, ЗОП - одржавање пруге, деонице за слабе и јаке струје, деонице за сигнално-сигурносна постројења, нега кола, железнички ресторан и амбуланта. Процес приватизације директно је повезан са променама у ЈП Железнице Србије Београд. Сада је доста смањен број радника.

Поред побројаних предузећа, носиоци некадашњег привредног развоја Лапова су: Пољотехна, Универзал, Воћар, Крајинавино и Феротекс.

Табела број 10. Преглед најзначајнијих МСП

Назив	Делатност	Број запослених
Колор Прес	Графичка	101
Сани	Хемијско-техничка	24
Алфа Нова	Графичко-техничка	65
Сомил	Хемијско-техничка	10
Фит Степ	Хемијско-техничка	30
9. октобар	Хемијско-техничка	13
Ролтак	Хемијско-техничка	10
А.С.А.	Скупљање отпада који није опасан	36
Куч Компани	Узгој музних крава	11
Морава Пром	Остала трговина на мало у неспецијализованим продавницама	72
Кроно Спан	Производња фурнира и плоча од дрвета	150

Извор: Локална самоуправа

Табела број 11. Активна привредна друштва према величини

	29.11.2021	31.12.2020	31.12.2019
	број друштава	број друштава	број друштава
микро	32	32	29
мало	9	9	11
велико	1	1	1
	42	42	41

Табела број 12. Правна форма активних привредних друштава

	29.11.2021	31.12.2020	31.12.2019
Правна форма	број друштава	број друштава	број друштава
ДОО	48	49	45
Јавно предузеће	1	1	1
Задруге	1	1	1
	50	51	47

Табела број 13. Број активних привредних друштава према сектору

	29.11.2021	31.12.2020	31.12.2019
Сектор	број друштава	број друштава	број друштава
пољопривреда, шумарство и рибарство	4	3	4
рударство	2	2	2
прерађивачка индустрија	17	17	14
снабдевање водом, управљање отпадним водама, контролисање процеса уклањања отпада и сличне активности	3	3	3
трговина на велико и мало	13	14	12
саобраћај и складиштење	2	3	3
информације и комуникације	3	3	3
стручне, научне, иновационе и техничке делатности	4	4	4
административне и помоћне услужне делатности	2	2	2
	50	51	47

Табела број 14. Активни предузетници према сектору

	29.11.2021.	31.12.2020.	31.12.2019.
Сектор	Број предузетника	Број предузетника	Број предузетника
рударство	1	1	1
прерађивачка индустрија	53	53	55
снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	1	1	1

снабдевање водом, управљање отпадним водама, контролисање процеса уклањања отпада и сличне активности	1	0	0
грађевинарство	22	18	16
трговина на велико и мало	56	55	57
саобраћај и складиштење	15	14	14
услуге смештаја и исхране	20	18	20
информисање и комуникације	6	7	8
пословање некретнинама	1	1	1
стручне, научне, иновационе и техничке делатности	19	15	15
административне и помоћне услужне делатности	10	10	10
образовање	2	2	2
здравство и социјална заштита	7	6	5
уметност, забава и рекреација	1	1	1
остале услужне делатности	19	20	21
	234	222	227

Табела број 15. Активни предузетници према величини

	29.11.2021	31.12.2020	31.12.2019
	Број предузетника	Број предузетника	Број предузетника
микро	93	101	106
мало	2	2	1
	95	103	107

Табела број 16. Преглед локација одређених за инвестирање

Локација	Намена	Власник	Површина
Индустријска зона – радна зона 1	Фабрика за прераду дрвета	“Kronospan”	50 ha
Врбак	Прерада секундарних сировина	Општина	21 ha
Индустријска зона – радна зона 2	Логистичко дистрибутивни центар	“Лидл КД”	40 ha
Ауто пут	Трговина нафтним дериватима	“OMV”	12 ha
Ауто пут	Сабраћај	“DV OIL”	5 ha
Индустријска зона – радна зона 4	Приватно власништво	Приватно власништво	80 ha
Индустријска зона – радна зона 3	Приватно власништво	Приватно власништво	304 ha
Индустријска зона – радна зона 2	Приватно власништво	Приватно власништво	3.8 ha
Индустријска зона – радна зона 1	Приватно власништво	Приватно власништво	124.50 ha

Запосленост

На крају 2019. године, општина Лапово је имала 2080 регистрованих запослених особа, што је, у односу на 2015. годину, представљало увећање за 24,4%, у односу на почетак посматраног периода.

Када су у питању сектори, највећа запосленост евидентирана је у прерађивачкој индустрији, саобраћају и складиштењу, трговини на велико и мало.

Табела број 17. Просечне зараде без пореза и доприноса, по запосленом општини пребивалишта запослених у РДС

2015. година	2016. година	2017. година	2018. година	2019. година
37799	37781	39149	40392	43868

Незапосленост

Статистички подаци говоре да се у периоду од 2010. број незапослених лица општине Лапово увећавао, закључно са 2014. годином када је забележен највећи број незапослених на евиденцији Националне службе за запошљавање. У периоду од 2014. до августа 2021. године долази до спорадичног опадања броја незапослених лица.

Извор: Национална служба за запошљавање

Према подацима Националне службе за запошљавање укупан број незапослених лица на крају 2020. године је 812 лица. Од укупног броја незапослених, 52,6% су жене.

2.8. ПОЉОПРИВРЕДА

Општина Лапово смештена је у средишњем делу тока Велике Мораве, између њених притока река Раче и Лепенице. Инундациона раван Велике Мораве, просечне висине 105 м, ширине 3-4 км, захвата источни део територије општине Лапово и погодна је за производњу ратарских култура. Ниско побрђе општине представља крајњи изданак планине Рудник кога карактеришу ниске, распљоштене и благе косе међу којима су плитке долине текућих вода и суве јаруге. Оваква конфигурација терена, уз присуство осталих фактора, омогућује гајење разноврсних воћарских култура. У педолошком саставу земљишта доминирају два типа: гајњача и алувијална земљишта. Гајњачом је покривено 45% територије лаповског атара, а јавља се у два облика: права (очувана) гајњача и гајњача у оподзољавању. Преосталих 55% земљишта чине алувијалне равни које се такође јављају у два облика: алувијум и алувијална смоница. Ово земљиште покрива средишњи и источни део општине. Територијом општине протичу три реке: Велика Морава, дужином од 12 км, Лепеница, дужином од 5 км и Рача, дужином од 7 км чије су долине погодне за развој пољопривредне производње.

2.8.1. Пољопривредно становништво

Општина Лапово има Лапово варош и Лапово село, при чему се доминантан део становништва налази у Лапово вароши и то у проценту од 94%, док је незнатан број становника у руралним областима општине.

Табела број 18. Однос урбаног и руралног становништва

Општина	Укупно	Урбано	Рурално	Рурално (%)
Лапово	7837	7.367	470	6

Извор: Републички завод за статистику

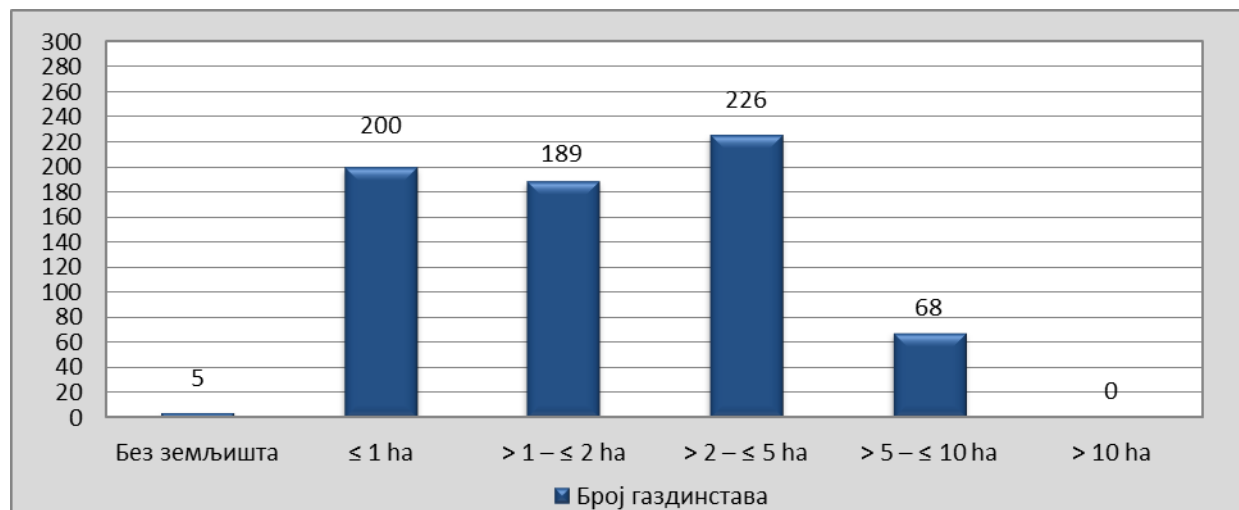
Од укупно 2455 домаћинстава, пољопривредом се бави 710 домаћинстава, док је регистровано око 350, што показује да се готово трећина домаћинстава бави неком врстом пољопривредне производње. Највећи број газдинстава који обавља пољопривредну производњу има 1-2 члана радно ангажована и њих је укупно 553, на укупно 139 газдинства радно је ангажовано 3-4 лица, на 17 газдинства упошљено је укупно 5-6 особа, док на свега 1 газдинству је радно ангажовано 7 и више лица.

Од укупно 1405 чланова газдинства, 488 чине жене а 917 мушкарци. Носиоци газдинства су углавном мушкарци, па тако од 704 носилаца, 632 су мушкарци, а тек 72 жене. Међутим, у ангажовању породице и рођака на пољопривредном газдинству предњаче жене и то од укупно 223 рођака или чланова породице који су у току године били ангажовани у пољопривредној производњи 143 лица су жене.

2.8.2. Пољопривредна газдинства

Табела број 19. Газдинства шпрема величини коришћеног пољопривредног земљишта

Лапово	Укупно		Без земљишта	≤ 1 ha		$> 1 - \leq 2$ ha		$> 2 - \leq 5$ ha		$> 5 - \leq 10$ ha	
	ПГ	ha		ПГ	ha	ПГ	ha	ПГ	ha	ПГ	ha
	710	1899		200	127	189	281	226	702	68	459

Од укупно 1455 газдинстава на територији општине Лапово, пољопривредом се бави 710 домаћинстава, док је регистровано око 350, што показује да се половина домаћинстава бави неком врстом пољопривредне производње. Према подацима РЗС, 710 газдинства обрађује укупно 1899 хектара земљишта, што би значило да свако газдинство обрађује у просеку 2,81 ха.

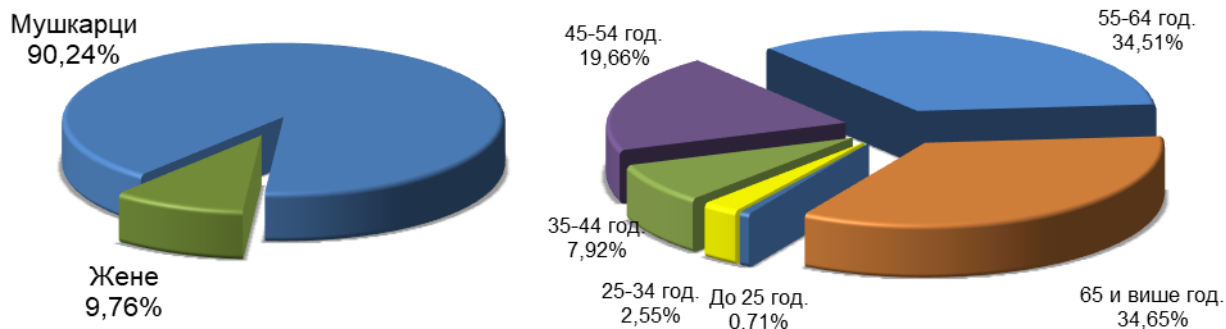
2.8.3.Управљачка структура домаћинства

Табела број 20. Управљачка структура домаћинства према старости и полу

Година	Број газдинстава	Мушкарци	Жене
До 25	5	638	69
25-34	18		
35-44	56		
45-54	139		
55-64	244		
65 и више	245		
Укупно	707		

Уколико се посматра управљачка структура газдинстава на територији општине Лапово према старости и полу може се закључити да највише мушкарци старијег старосног доба од 55 и више година управљају газдинством и доносе кључне одлуке. Укупно 90.24 % мушкараца управља газдинством, док је само 9,76 % жена одговорно за управљање пољопривредним газдинством.

Извор: Републички завод за статистику

Чињеница која доводи до оваквих резултата је и та што су углавном старачка домаћинства на територији општине Лапово. Уколико се посматра ниво обучености менаџера пољопривредних газдинстава на територији општине Лапово може се закључити да највише менаџера има само пољопривредно искуство стечено праксом и њих је укупно 284 или 40,00%. Пољопривредну средњу школу, вишу или факултет из области пољопривреде има 24 носиоца пољопривредних газдинстава, што представља 3,24% од укупног броја менаџера газдинстава.

Табела 21. Ниво обучености менаџера газдинства

Ниво обучености	Газдинстава
Само пољопривредно искуство стечено праксом	284
Курсеви из области пољопривреде	2
Пољопривредна средња школа	13
Друга средња школа	351
Пољопривредна виша школа или факултет	11
Друга виша школа или факултет	49

Извор: Републички завод за статистику

Оваква статистика упућује на неопходност организовања константних неформалних стручних едукација из различитих области руралне економије, а посебно из области управљања газдинствима. Носиоци газдинства (менаџери) су углавном старији чланови газдинства којима је потребно пружити едукативну подршку за управљање газдинством како би газдинства била економски одржива. У систем едукација је потребно укључити и млађе чланове газдинства. Анализа управљачке структуре пољопривредних газдинстава према годинама старости и према степену обучености јасно указује на неопходност развоја програма стручних едукација за носиоце газдинстава.

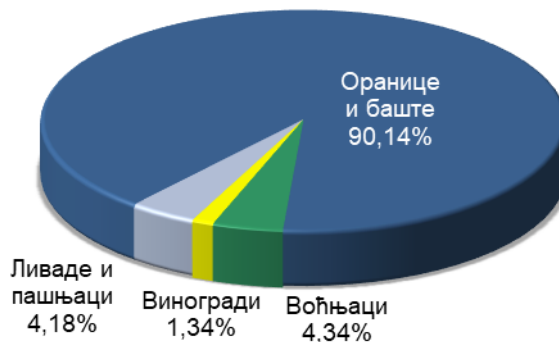
2.8.4. Пољопривредна површина

Табела број 22. Пољопривредна површина општине Лапово (ха)

Број газдинстава	Коришћено пољопривредно земљиште	Оранице и баште	Воћњаци	Виногради	Ливаде и пашњаци
710	1899	1683	81	25	78

Извор: Општине и региони у Србији, 2020. године - Републички завод за статистику

На територији општине Лапово пољопривредно земљиште заузима 4.130 ха али се користи око 1.899 ха. На оранице и баште отпада 1.683 ха, што чини 90,14%, индустријско биље 1 ха. Воћњака има на површини од 81 ха или само 4,34%, док су виногради подигнути на 25 ха што је 1,34% од укупно коришћеног пољопривредног земљишта. Ливаде и пашњаци заузимају 78 ха, односно 4,18%.

2.8.5. Ратарство

Како је изузетно висок удео ораница и башта у укупном коришћеном земљишту, тако је изузетно висок удео жита у ораницама. Од 1683 ха ораница и башта, чак 1402 ха или 81 % чине жита, првенствено пшеница и кукуруз, 274 ха или 18% чини крмно биље, првенствено луцерка, док поврће заузима 9 ха углавном у пластеницима.

Производња жита је најзаступљенији вид примарне ратарске производње у општини Лапово, што говори о скромним економским могућностима фармера и недостатку обртног капитала. Кукуруз најбоље успева у алувијалним равнинама река, Велике Мораве, Раче и Лепенице, пшеница на оцедитијим теренима. Повољни климатски и земљишни услови су довели до значајне производње кукуруза и пшенице која је утицала у великој мери и на развој сточарства на територији општине Лапово. Просечни приноси су изузетно нестабилни, али се може рећи да је просечан принос пшенице на десетогодишњем нивоу негде око 4 т/ха, а зрна кукуруза око 7 т/ха. Ратарска производња опредељена је минималним улагањима и производњом жита за сопствене потребе. Ретки су примери примене потпуних агротехничких мера, али су исто тако и потврда да се њиховом применом могу постићи веома високи приноси.

Пшеница се гаји на површини од око 450 хектара. Просечни приноси су изузетно нестабилни, али се може рећи да је просечан принос пшенице на десетогодишњем нивоу негде око 4 т/ха.

Кукуруз се гаји на површини од око 1.000 хектара. Просечни приноси варирају, зависно од агротехнике и климатских прилика али се може рећи да је просечан принос зрна кукуруза око 7 т/ха.

2.8.6. Воћарство

Квалитет земљишта, клима, услови за наводњавање као и географски положај погодују производњи појединих врста воћа и грожђа, иако традиционално али и практично ово није изразито воћарски и виноградарски крај. Одређене воћне врсте се могу веома добро узгајати, пре свих шљива, трешња, крушка, лешник, али и друге врсте уз примену адекватне неге и заштите. Највећим делом воћарска и виноградарска производња су за сопствене потребе, мање-више екстензивна и са традиционалним навикама узгајања, али је последњих годинина приметан раст плантажне производње тржишног карактера. Ова производња је у експанзији и треба је подржати и максимално јој се посветити јер се показала као веома исплатива.

Према подацима Пописа пољопривреде, на територији општине 265 газдинства се бави воћарском производњом на укупно 66 ха, од тога 28 ха плантажних и 38 екстензивних. На 5 ха су засади јабуке, 6 ха крушке, 2 ха брескве, 2 кајсије, 2 вишње, 35 ха шљиве, 3 ха ораха, 8 ха лешника и 2 ха осталог воћа. За разлику од позитивног помака у воћарској производњи, површине под виноградима се у континуитету смањују. Винограде гаји 198 газдинстава на укупно 20 ха, искључиво за сопствене потребе.

Просечан принос јабуке по стаблу варира од године до године што указује на недостатак савремених засада и примену савремене технологије и агротехнике. Недостатак финансијских средстава за осавремењавање производње и недостатак складишних капацитета у великој мери утиче на подизање нових засада и озбиљнију производњу јабуке.

Од воћарских култура узгајаних на територији општине, култура шљиве заузима водеће место. Шљива се углавном гаји у уређеним шљиварима, док су остале воћарске културе засађене расуто. Од сорти шљива најзаступљеније су "црвена ранка" и "пожегача". Ова култура се већином користи за производњу ракије, а мање за друге видове прераде. Увидом у расположиве статистичке податке може се констатовати повећање укупне производње културе шљиве током посматраног периода.

2.8.7.Сточарство

Традиционално, територија општине Лапово је одувек била позната по сточарској производњи, пре свега музних крава, товних јунади и свиња. Веома погодни природни услови омогућили су да се сточарством бави највећи број пољопривредних газдинстава. Предност је пре свега у постојању квалитетног земљишта за производњу сточне хране, а и доброг расног састава сточног фонда. Последњих година највећи проблем представља тржиште и цене сточарских производа, па су за пласман сточари препуштени сами себи.

У Лапову ради фарма «КУЧ КОМПАНИ», која поседује 250 музних грла говеда сименталске расе, и око 50 високо стеоних јуница, као и 50 женских телади сименталске расе, увежених из Аустрије и Немачке, и из сопствене производње. Капацитет фарме је 600 музних грла, и у плану је његово потпуно попуњавање.

На основу броја грла стоке и њиховог учешћа у укупној сточарској, а самим тим и пољопривредној производњи, закључак је да је говедарство најважнија грана, а затим следе свињарство, овчарство па чак и пчеларство које је у експанзији.

Живинарство и козарство представљају најчешће производњу за сопствене потребе, док се рибарством нико не бави.

Говедарска производња је комбинованог карактера, већи проценат је производња млека, а мањи меса, живинарска се претежно заснива на производњи јаја, а свињарска и овчарска у производњи меса тј. прасади и јагњади.

Просечна производња млека по грлу је око 20 л по грлу/дан или 5000-6000 л/годишње. Пошто су углавном заступљена грла сименталске расе, задовољавајућа је и количина протеина и млечне масти, а мерама превентиве и хигијене дуже значајно је умањен број микроорганизама и соматских ћелија у млеку.

Просечан број прашења по години износи око 2.1, број праси по леглу кретао се око 10, просечан тов трајао је око 5,4 месеци са конверзијом од 3кг хране/1кг прираста. Изузетан помак је у производњи меса на мини фармама, где је просечна производња меса била око 59% по грлу. Ови резултати су били значајно лошији у претходним годинама, али су се значајно побољшали куповином квалитетних назимица висок генетског потенцијала, селекцијским мерама, вештачким осемењавањем, побољшаном исхраном и активним учешћем на семинарима и предавањима из области свињарста.

Последњих година значајан је пораст овчарске производње како по броју грла тако и по квалитету. Производња се заснива претежно на одгоју јагњаци за продају, док се производњом млека и вуне готово нико не бави, али се зато бележи пораст производње меса по грлу и проценат ближњења по овци.

2.8.8. Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника

Општина Лапово је све до 90-их година била широко позната чак и ван граница по изузетно доброј сточарској производњи телади, јунади, праси и товљеника који су се производили у задругама и код коопераната који су услужно производили за потребе задруге. Готово сваки пољопривредни произвођач је био део задружног система и заједно су чинили окосницу привредног напретка општине. То је „златни“ период пољопривреде општине и готово 70% механизације, опреме и објеката датира из тог периода.

Данас је, нажалост, ситуација потпуно другачија и једино што се може констатовати је да тренутно на територији општине не постоји ни једна регистрована задруга. Данас, највећу логику али и сву другу врсту помоћи пољопривредницима пружа служба за пољопривреду Општинске управе Лапово, као и *Удружење пољопривредних произвођача „Лапово“*, под чијим именом је регистрована и основна одгајивачка организација у сточарству. То се пре свега односи у пружање стручне помоћи и преношења знања члановима удружења, пружање помоћи приликом реализације својих развојно инвестиционих планова, организовање стручних предавања, саветовања, семинара, сајмова, трибина, екскурзија, изложби, смотри, као и других видова стручних оспособљавања, упознавање пољопривредника са актуелном законском регулативом, обележавање и вођење матичне евиденције у сточарству, послове регистрације и пререгистрације газдинстава, израда бизнис планова, конкурсне документације за кредите и субвенције.

Треба споменути и *Удружење пчелара „Лапово“* са 30 чланова и 1.127 кошница чији се број последњих година знатно увећава, као и *Удружење воћара „Лапово“* са преко 20 чланова, углавном младих људи који из године у годину увећавају вишегодишње засаде воћа.

Трансфер знања и информација: Семинари, тренинзи, обуке и предавања као једни од најбољих видова преношења знања и искустава на територији општине Лапово се одржавају обично у зимском периоду када су активности на пословима пољопривреде сведени на минимум. Њихов број и континуитет одржавања није баш на задовољавајућем нивоу, а разлог пре свега лежи у чињеници да осим комерцијално-трговинских пољопривредних кућа које махом врше промоцију својих производа и ангажовања преко Удружења пољопривредних произвођача „Лапово“ и подручне пољопривредно саветодавне стручне службе, других релевантних и стручних

организација готово да и нема. Образовне, научно-истраживачке установе и организације, задружне организације, консултантски привредни субјекти и представници надлежног министарства често немају слуха за овакве врсте организација. Већина њих има одређене финансијске услове јер послују искључиво комерцијално, други имају проблем у организацији и функционисању, трећи у препознавању важности ових скупова. Не треба занемарити ни пасивност и незаинтересованост циљне групе, тј. пољопривредних произвођача, јер осим млађих произвођача и оних са вољом и ентузијазмом за стицање нових знања и прихватања иновација, другима често стање пољопривреде и исплативост ове производње, тешка материјална ситуација и индиферентност често представљају основни проблем у исказаној жељи за учешће на оваквим окупљањима.

3. КАТЕГОРИЈЕ ТЕЖЕ ЗАПОШЉИВИХ ЛИЦА

Теже запошљиви незапослени јесте незапослени који због здравственог стања, недовољног или неодговарајућег образовања, социодемографских карактеристика, регионалне или професионалне неусклађености понуде и тражње на тржишту рада, или других објективних околности теже налази запослење.

У складу са Законом о запошљавању и осигурању за случај незапослености Акциони план садржи категорије теже запошљивих лица које имају приоритет у укључивању у мере активне политике запошљавања.

У оквиру појединих мера активне политике запошљавања дефинисане су категорије теже запошљивих лица која се укључују у меру, а у мерама у оквиру којих нису дефинисане категорије, приоритет за укључивање имају незапослена лица из следећих категорија:

- лица без основног образовања;
- лица без завршене средње школе;
- лица старости 50 и више година;
- дугорочно незапослена лица која посао траже дуже од 12 месеци, а посебно незапослена
- лица која посао траже дуже од 18 месеци;
- жене, посебно дугорочно незапослене жене;
- млади до 30 година старости, а посебно младе жене,
- млади без завршене средње школе,
- као и млади без радног искуства;
- особе са инвалидитетом;
- Роми;
- корисници новчане социјалне помоћи;
- лица у статусу вишка запослених.

Такође, у мере активне политике запошљавања укључиваће се и незапослена лица из следећих теже запошљивих категорија:

- млади у домском смештају, хранитељским и старатељским породицама;
- жртве породичног насиља;

- жртве трговине људима;
- избегла и расељена лица, повратници према Споразуму о реадмисији;
- самохрани родитељи;
- супружници из породице у којој су оба супружника незапослена;
- родитељи деце са сметњама у развоју;
- бивши извршиоци кривичних дела.

Посебан приоритет за укључивање у мере активне политике запошљавања имају лица која се суочавају са више фактора отежане запошљивости, односно, која припадају у две или више претходно наведених категорија теже запошљивих лица.

Сходно уведеној пракси родног буџетирања, у мере активне политике запошљавања подједнако ће се укључивати незапослени мушкарци и жене, ради подстицања једнаких могућности за њихово запошљавање.

За подручје општине Лапово у категорију теже запошљивих лица, поред наведених у Националном акционом плану запошљавања, Локалним планом је потребно укључити незапослене чланове породица ратних војних инвалида и незапослена лица са руралног подручја.

4. ПОЛИТИКА ЗАПОШЉАВАЊА У ОПШТИНИ ЛАПОВО

Основни циљ ЛАПЗ је повећање запослености односно успостављање стабилног и одрживог тренда раста запослености. Кључни елементи политике запошљавања усмерени ка повећању запослености су: подршка страним директним инвестицијама, подршка предузетништву и унапређење финансијских подстицаја да би се рад више исплатио. Таква политика треба да доведе до стабилног раста запослености, повећања продуктивности, спречавања искључености са тржишта рада, отварање нових радних места, већег улагања у људски капитал и подстицање социјалне инклузије на тржишту рада. Категорије теже запошљивих лица као што су особе са инвалидитетом, Роми, избегла и интерно расељена лица, дугорочно незапослена лица и неквалификована и нискоквалификована лица у 2023. години ће имати приоритет за запошљавање и укључивање у мере активне политике запошљавања.

Јавни радови од интереса за Општину организовани су у циљу запошљавања, очувања и унапређења радних способности незапослених лица.

Поред Националне службе за запошљавање, која је носилац политике запошљавања на територији Општине, Општине треба да има формиран Савет за запошљавање, као саветодавно радно тело председника општине. Савет даје мишљења и препоруке у вези питања од интереса за унапређење запошљавања и то: плановима запошљавања, програмима и мерама активне политике запошљавања, прописима из области запошљавања и другим питањима из области запошљавања. Општина је препознала могућност да утиче на политику запошљавања на својој територији и да установљава мере за смањење незапослености и повећања запослености.

5. ВИЗИЈА

Општина Лапово је општина са убрзаним привредним развојем, базираним на природним потенцијалима и повољном геостратешком положају.

Директан приступ Коридору 10 и пролаз међународне железничке пруге Београд - Скопље – Атина, основне су предности општине Лапово за ефикасно спровођење политике привлачења нових инвестиција, проширење постојећих привредних зона, развој предузетништва, и стварање туристичких потенцијала.

Развијена комунална инфраструктура уз ефикасну локалну самоуправу и грађане са високо развијеном еколошком свести, унапређују квалитет ове здраве животне средине.

Лапово, као општина која има развијен образовни систем у функцији друштвеног развоја, са повећаним нивоом запослености, развијеним културним и спортским садржајима и унапређеним нивоима услуга социјалне и здравствене заштите, је пожељна Општина за живот грађана.

6. ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ЛАПОВО

Општи циљ је Смањење незапослености и успостављање стабилног и одрживог раста запослености на територији општине Лапово.

Циљеви политике запошљавања на територији Општине Лапово су:

- смањење ефеката економске кризе на постојећа радна места и подстицање формалне запослености,
- успостављање стабилног и одрживог тренда раста запослености,
- подстицање запошљавања младих,
- подршка смањењу неформалног рада,
- подстицаји послодавцима да запошљавају незапослена лица,
- унапређење социјалног дијалога и јачање улоге социјалних партнера,
- подршка равноправности полова у погледу запошљавања и зарада,
- подстицање запошљавања теже запошљивих категорија,
- борба против дискриминације посебно погођених група приликом запошљавања,
- отварање нових радних места и подстицање предузетништва и samozapošljavanja,
- промоција и организовање јавних радова,
- активан приступ локалне самоуправе у области запошљавања,
- спровођење мера из ЛАПЗ и јачање улоге Савета за запошљавање,
- успостављање комуникације са Сектором за запошљавање у надлежном Министарству и проширивање сарадње са Националном службом за запошљавање као и са другим локалним саветима за запошљавање,
- учествовање на обукама намењеним члановима локалних савета за запошљавање.

7. ПРОГРАМИ И МЕРЕ АКТИВНЕ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА ОПШТИНЕ ЛАПОВО 2023-2025

Утврђени приоритети, циљеви и задаци постижу се спровођењем програма и мера активне политике запошљавања.

Локалним акционим планом запошљавања општине Лапово предвиђене су следеће мере:

- Јавни радови
- Подршка samozapošljavanju
- Субвенције за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих
- Стручна пракса

7.1. ЈАВНИ РАДОВИ

Јавни радови од интереса за Општину су мера активне политике запошљавања која се организује у циљу радног ангажовања првенствено теже запошљивих незапослених лица и незапослених у стању социјалне потребе, ради очувања и унапређења радних способности незапослених, као и ради остваривања одређеног друштвеног интереса.

У програм јавних радова укључју се незапослена лица која припадају следећим категоријама:

- радно способни корисници новчане социјалне помоћи,
- Роми,
- лица без квалификација/са ниским квалификацијама,
- вишкови запослених,
- лица која посао траже дуже од 18 месеци,
- лица старија од 30 година.

Послодавац који спроводи јавне радове закључује са незапосленим лицем уговор о радном ангажовању, у складу са прописима о раду и јавним конкурсом.

Средства намењена за организовање јавних радова користе се за:

1. исплату накнаде за обављен посао лицима ангажованим на спровођењу јавног рада (по основу уговора о привременим и повременим пословима) сразмерно времену радног ангажовања на месечном нивоу, који се увећава за припадајући порез и доприносе за обавезно социјално осигурање и која обухвата и трошкове доласка и одласка са рада,

2. накнаду трошкова спровођења јавних радова послодавцу, једнократно, у зависности од трајања јавног рада

3. накнаду трошкова обуке, која се у зависности од врсте и сложености послова може организовати по интерном програму послодавца извођача јавног рада или програму образовне установе.

Јавни радови на територији Општине Лапово у 2023-2025. години организоваће се у области социјалне заштите и хуманитарног рада, у области одржавања и обнављања јавне инфраструктуре и одржавања и заштите животне средине и природе. Право

учествовања у поступку спровођења јавних радова имају: органи јединице локалне самоуправе, јавне установе и јавна предузећа, привредна друштва, предузетници, задруге и удружења грађана. Приоритет при одобравању за спровођење јавних радова имаће послодавци који обезбеђују запошљавање незапослених лица из горе наведених категорија. Јавни радови могу трајати најдуже четири месеца.

7.2. ПОДРШКА САМОЗАПОШЉАВАЊУ

Подршка самозапошљавању обухвата средства у виду субвенције за самозапошљавање. Средства за самозапошљавање се одобравају у виду субвенције, у једнократном износу по кориснику ради оснивања радње, задруге или другог облика предузетништва, као и за оснивање привредног друштва уколико оснивач заснива у њему радни однос.

Приоритет код одобравања субвенције за самозапошљавање имају:

- млади до 30 година старости,
- вишкови запослених,
- Роми,
- особе са инвалидитетом,
- жене.

У случају самозапошљавања особа са инвалидитетом субвенција се одобрава у једнократном износу по кориснику, ради оснивања радње, задруге или другог облика предузетништва, као и за оснивање привредног друштва уколико оснивач заснива у њему радни однос.

7.3. СУБВЕНЦИЈЕ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ НЕЗАПОСЛЕНИХ ЛИЦА ИЗ КАТЕГОРИЈЕ ТЕЖЕ ЗАПОШЉЛИВИХ

Субвенције за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих на новоотвореним радним местима подразумева финансијски подстицај у једнократном износу послодавцима из приватног сектора за отварање нових радних места на којима ће се запошљавати незапослена лица из категорије теже запошљивих и то:

- млади до 30 година старости – без квалификација/са ниским квалификацијама, млади у домском смештају, хранитељским и старатељским породицама,
- старији од 50 година
- вишкови запослених,
- Роми,
- особе са инвалидитетом,
- радно способни корисници новчане социјалне помоћи,
- дугорочно незапослени,
- жртве породичног насиља.

7.4.ПРОГРАМ СТРУЧНЕ ПРАКСЕ

Програм стручне праксе подразумева стручно оспособљавање незапослених лица за самосталан рад у струци, за које је стечено одговарајуће образовање - квалификација, ради обављања приправничког стажа, односно стицања услова за полагање стручног испита кад је то законом, односно правилником предвиђено као посебан услов за самосталан рад у струци. Програм је намењен незапосленим лицима без радног искуства у струци, са најмање четворогодишњим високим образовањем, без заснивања радног односа.

Програм се реализује код послодавца који припада приватном сектору, док се највише до 30% укупно планираних у овај програм може ангажовати у јавном сектору и то искључиво у области здравства, образовања, социјалне заштите и правосуђа. Трајање програма утврђено је законом односно правилником, а финансира се најдуже 12 месеци.

Финансијска подршка Општине односи се на финансирање новчане помоћи ангажованим лицима у месечном нето износу и доприноса за случај повреде на раду и професионалне болести, у складу са законом.

8. АКЦИОНИ ПЛАН ЗА ПЕРИОД 2023-2025

Приоритет 1. ЈАВНИ РАДОВИ

Ред, бр.	Активност	Кратак опис	Надлежан		Очекивани резултати	Динамика спровођења	Људски ресурси
1.	Идентификовати незапослена лица заинтересована за јавне радове	Саветници у НСЗ идентификују незапослена лица	НСЗ		Идентификована заинтересована лица	До краја априла 2024	Саветници НСЗ Нису потребна финансијска средства
2.	Идентификовати изворе финансирања поред буџета локалне самоуправе	Локални акциони план за запошљавање дефинисан је Одлука у буџету општине за 2024. годину.	Председник општине		Финансирање Програма јавног рада у трајању до 6 месеци од стране општине	Април 2024.г.	Председник општине уз пословно-техничку сарадњу са НСЗ
3.	Расписивање јавног позива за јавне радове	Дефинисање текста, расписивање и објављивање у средствима јавног информисања	НСЗ		Расписан јавни позив. Објављен на огласним таблама, сајту општине и сајту НСЗ	У првој половини 2024.г.	Председник општине, запослени у Општинској управи уз пословно – техничку сарадњу са НСЗ
4.	Избор извођача	Пријем и обрада	НСЗ –		Избор	У првој	Лица запослена у

	јавних радова	захтева	Комисија за реализацију ЛАПЗ		довољног броја извођача јавних радова који испуњавају услове из јавног позива	половини 2024.г.	НСЗ задужена за пријем и обраду поднетих пријава, Комисија за реализацију ЛАПЗ
5.	Потписивање уговора између општине, НСЗ и извођача јавних радова	Општина, НСЗ и извођачи јавних радова потписују уговоре	Запослени у Оп.управи, запослени у НСЗ		Планирана средства се расподељују у складу са потписаним уговорима	У првој половини 2025.г.	Председник, запослени у Оп.управи, запослени у НСЗ
6.	Ангажовање лица на јавним радовима	Послодавац врши избор лица уз договор са општином и НСЗ	Комисија за реализацију ЛАПЗ		Ангажовање предвиђеног броја теже запошљивих лица на јавним радовима	До краја трајања уговорних обавеза а најмање једном месечно	Послодавци, НСЗ Комисија за реализацију ЛАПЗ
7.	Праћење реализације и обавештавање	Праћење извршавања уговорних обавеза и обавештавање председника општине	НСЗ Комисија за реализацију ЛАПЗ		Поштовање уговорних обавеза од стране извођача јавних радова и ангажованих лица	До краја трајања уговорних обавеза, а најмање једном месечно	НСЗ, Комисија за реализацију ЛАПЗ

Приоритет 2. ПОДРШКА САМОЗАПОШЉАВАЊУ

Ред. бр.	Активност	Кратак опис	Надлежан	Очекивани резултати	Динамика спровођења	Људски ресурси
1.	Идентификовати заинтересована незапослена лица	Саветници у НСЗ	НСЗ	Идентификовати 10 заинтересованих лица	До краја августа 2024.г.	Саветници НСЗ, нису потребна финансијска средства
2.	Идентификовати изворе финансирања поред буџета локалне самоуправе	ЛАПЗ је дефинисан Одлуком о буџету општине. За остатак средства конкурисаће се код надлежног Министарства преко надлежне филијале НСЗ	Председник општине	Финансирање мере од стране општине	Септембар 2024.г.	Председник општине уз пословно-техничку сарадњу са директором НСЗ
3.	Расписивање јавног позива	Дефинисање текста, расписивање и објављивање у средствима јавног информисања	НСЗ	Расписан јавни позив. Објављен на огласним таблама, сајту општине и сајту НСЗ	Септембар 2024.г.	Председник општине, запослени у Општинској управи уз пословно – техничку сарадњу са НСЗ

4.	Избор незапослених лица којима се дају субвенције	Пријем и обрада подентих пријава, давање предлога одлуке	НСЗ	Избор броја лица који испуњавају захтеве на основу тражених услова из конкурса	Октобар 2024.г.	НСЗ,Комисија за реализацију ЛАПЗ
5.	Потписивање уговора између општине, НСЗ и лица која се самозапошљавају	Општина, НСЗ и лица потписују уговоре	НСЗ, Комисија за реализацију ЛАПЗ	Сва предвиђена средства се расподељују корисницима субвенција за самозапошљавање	Новембар 2024.г.	Председник општине, НСЗ Комисија за реализацију ЛАПЗ
6.	Праћење реализације и обавештавање	Праћење извршавања уговорних обавеза и обавештавање председника општине о спроведеној мери активне политике запошљавања	НСЗ	Сва лица испуњавају уговорне обавезе	До краја трајања уговорних обавеза а најмање једном месечно	НСЗ,Комисија за реализацију ЛАПЗ

Приоритет 3. ДОДЕЛА СУБВЕНЦИЈЕ ПОСЛОДАВЦИМА ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ НЕЗАПОСЛЕНИХ ЛИЦА ИЗ КАТЕГОРИЈЕ ТЕЖЕ ЗАПОШЉЛИВИХ НА НОВООТВОРЕНИМ РАДНИМ МЕСТИМА

Ред, бр.	Активност	Кратак опис	Надлежан	Очекивани резултати	Динамика спровођења	Људски ресурси
1.	Идентификовати незапослена лица и послодавце заинтересоване за новозапошљавање	Саветници у НСЗ	НСЗ	Идентификовати заинтересована лица и послодавце	До краја маја 2024.г.	Саветници НСЗ, нису потребна финансијска средства
2.	Идентификовати изворе финансирања	ЛАПЗ је дефинисан Одлуком о буџету општине. За остатак средства конкурисаће се код надлежног Министарства преко надлежне филијале НСЗ	Председник општине	Финансирање мере од стране општине	Јун 2024.г.	Председник општине, запослени у Општинској управи уз пословно – техничку сарадњу са НСЗ
3.	Расписивање јавног позива за послодавце	Дефинисање текста, расписивање и објављивање у средствима јавног информисања	Председник општине и НСЗ	Расписан јавни позив. Објављенна огласним таблама, сајту општине и сајту НСЗ	Јун 2024.г.	Председник општине, запослени у Општинској управи уз пословно – техничку сарадњу са НСЗ

4.	Избор послодаваца којима се дају субвенције	Пријем и обрада поднетих пријава и бизнис планова, давање предлога одлуке за избор послодаваца	НСЗ Комисија за реализацију ЛАПЗ	Избор послодаваца за доделу средстава	Јул 2024.г.	НСЗ Комисија за реализацију ЛАПЗ
5.	Потписивање уговора између општине, НСЗ и послодаваца	Председник општине, НСЗ и послодавци потписују уговоре	Запослени у Општинској управи, запослени у НСЗ	Сва предвиђена средства утрошена на запошљавање незапослених лица на новоотвореним радним местима	Јул – Август 2024.г.	Председник општине, запослени у Општинској управи уз пословно – техничку сарадњу са НСЗ
6.	Праћење реализације и обавештавање	Праћење извршавања уговорних обавеза и обавештавање председника општине о спроведеној мери активне политике запошљавања	НСЗ	Сви послодавци испуњавају уговорне обавезе	До краја трајања уговорних обавеза а најмање једном месечно	НСЗ, Запослени у Општинској управи

9. ПРАЋЕЊЕ И ОЦЕНА ЕФЕКТА

Циљ праћења и оцене успешности (мониторинг и евалуација) Локалног акционог плана је да се систематично прикупљају подаци, прати и надгледа процес примене и примењује успех ЛАПЗ ради предлагања евентуалних измена у активностима на основу налаза и оцена.

Временски оквир – мониторинг (као систематски процес прикупљања података) спроводи се континуирано у 2023., 2024. и 2025. години. Евалуација (као анализа података и доношење оцене о успешности) вршиће се периодично – достављањем извештаја Савету за запошљавање. Финална евалуација обавиће се на крају сваке године.

Део предложених циљева и програма представљају дугорочне програме и за постизање њихових ефеката је неопходно да се континуирано планирају и спроводе, током наредних акционих планова.

Предмет мониторинга и евалуације – мониторинг и евалуација укључују целовито сагледавање испуњења активности – задатака и специфичних циљева. Кључни индикатори утицаја за праћење и оцењивање успешности примене Локалног плана биће следећи:

- Број нових услуга – локалних мера у циљу подстицања запошљавања;
- Број и структура корисника/ца услуга и мера/програма;
- Ниво укључености различитих актера у циљу доприноса решавању проблема у области запошљавања на територији Општине Лапово;
- Обим финансијских средстава издвојених за повећање запослености;
- Структура издвојених финансијских средстава (буџет локалне самоуправе, Републички буџет, донаторска средства, други извори).

За успешно обављање мониторинга и евалуације користиће се стандардни сет алата међу којима су: евидентирање корисника, интервјуи са корисницима, упитници, разговори, анкете, извештавање и др.

Локални савет за запошљавање биће одговоран за праћење и оцењивање успешности рада на примени Локалног акционог плана – вршиће мониторинг и евалуацију.

Локални савет за запошљавање ће својим планом рада дефинисати начин организовања мониторинга и евалуације локалног акционог плана.

23.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОПШТИНА ЛАПОВО
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ
Број: 020-15/23-I
Датум: 7. 2. 2023. године
ЛАПОВО

На основу члана 32. тачка 4. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“ бр. 129/2007, 83/2014 - други закон, 101/2016 - други закон и 47/2018), члана 37. тачка 4. Статута општине Лапово („Службени гласник општине Лапово“, бр. 2/19), члана 11. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, број 30/18) и Одлуке о приступању изради планских аката („Службени гласник општине Лапово“, број 19/22), Скупштина општине Лапово на седници одржаној дана 7. фебруара 2023. године, донела је

ОДЛУКУ
О УСВАЈАЊУ СТРАТЕГИЈЕ ЗА МЛАДЕ ЗА ПЕРИОД 2024-2029. ГОДИНЕ СА
АКЦИОНИМ ПЛАНОМ

Члан 1.

Усваја се Стратегија за младе општине Лапово за период 2024-2029. године са Акционим планом.

Члан 2.

Текст Стратегије и Акционог плана из члана 1. чине саставни део ове Одлуке.

Члан 3.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику општине Лапово“.

ПРЕДСЕДНИЦА
Мирела Раденковић, с. р.

24.

ОПШТИНА ЛАПОВО

СТРАТЕГИЈА ЗА МЛАДЕ ОПШТИНЕ ЛАПОВО 2024-2029

Лапово

САДРЖАЈ

ОПШТИ ПОДАЦИ	43
УВОД	45
1.ЗАКОН О МЛАДИМА	46
2. НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА МЛАДЕ	47
3. ЛОКАЛНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ/ОРГАНИЗАЦИЈЕ КОЈЕ СЕ БАВЕ МЛАДИМА	48
4. КАНЦЕЛАРИЈЕ ЗА МЛАДЕ - ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ	50
5.МЕЋУСЕКТОРСКА САРАДЊА	51
6. СТАНОВНИШТВО ОПШТИНЕ ЛАПОВО	52
6.1. Демографски подаци	52
6.2.Образовни систем	54
6.3. Социјална заштита	55
6.4.Запосленост	56
6.5.Незапосленост	56
7.МЛАДИ У ЛАПОВУ	57
8. СВОТ АНАЛИЗА	58
9. ВИЗИЈА И МИСИЈА	59
10. ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ	59
11.ЗАПОШЉАВАЊЕ И ЗАПОШЉИВОСТ МЛАДИХ	61
12.ИНФОРМИСАЊЕ МЛАДИХ	61
13.ОБРАЗОВАЊЕ	62
14.КУЛТУРА И СЛОБОДНО ВРЕМЕ	63
15.ЗДРАВЉЕ И СПОРТ	63
16.БЕЗБЕДНОСТ МЛАДИХ	64
17.УКЉУЧИВАЊЕ МЛАДИХ ИЗ ОСЕТЉИВИХ ГРУПА	64
18.ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ОДРЖИВИ РАЗВОЈ	65
19.АКТИВИЗАМ, ВОЛОНТИРАЊЕ И МОБИЛНОСТ МЛАДИХ	65
20.АНАЛИЗА ПОТРЕБА МЛАДИХ У ОПШТИНИ	66
20.1.Потребе средњошколаца	66
20.2.Студенти, запослени и незапослени	68
21.СТАВОВИ НЕВЛАДИНОГ СЕКТОРА	68
22. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА,МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА	69
23.АКЦИОНИ ПЛАН ЗА МЛАДЕ 2024-2029	71
23.1. Запошљавање младих	72

23.2. образовање	76
23.3. информисање	78
23.4. култура и слободно време	80
23.5. здравље и спорт	84
23.6. безбедност младих	86
23.7. укључивање младих из осетљивих група	88
23.8. заштита животне средине и одрживи развој	90
23.9. активизам, волонтерство и мобилност младих	92
23.10. међусекторска сарадња	94

ОПШТИ ПОДАЦИ

Општина Лапово налази се у централном делу Републике Србије, у северозападном делу Шумадијског округа коме административно припада. Са укупном површином од 5.522 ха, чини 2,3% укупне површине Шумадијског округа, представљајући, по величини, његову најмању општину. Целокупна дужина границе општине износи 40 км. Сама општина окружена је са јужне стране општином Баточина, источне, општином Свилајнац, северне, општином Велика Плана, док се са западне стране граничи са општином Рача. У састав општине Лапово улазе свега два насеља: варошица Лапово и истоимено село.

Прецизније, општина Лапово се налази између 44°08'45" и 44°13'30" северне географске ширине и 21°01'20" и 21°09'30" источне географске дужине (по Гриничу). Удаљена је од Београда 106 км, од Крагујевца 31 км, док је удаљеност од Ниша 129 км.

На територији општине Лапово, по последњем званичном попису, спроведеном 2019. године живи 7095. становника или 2,6% целокупне популације Шумадијског округа. И по овом параметру (броју становника), чини најмању општину поменутог округа.

Просечна густина насељености износи 129 становника по км² - после града Крагујевца највећа је у Шумадијском округу.

Општина Лапово се налази на 107м надморске висине и лежи у средишњем делу тока Велике Мораве, између њених притока, река Раче и Лепенице, на прелазу алувијалне равни ове реке у ниско побрђе крајњих изданака планине Рудник.

Општина:	Лапово
Адреса:	Његошева 18, 34220 Лапово, Република Србија
Број телефона - централа:	+381 34 853 159
Број факса - централа:	+381 34 853 105
ПИБ:	101888526
Матични број:	7713754
E-mail:	office@lapovo.rs
Интернет адреса:	www.lapovo.rs
Врста документа:	Стратегија за младе општине Лапово 2024-2029
Површина општине:	55 km ²
Становништво:	7143
Регистарска ознака:	КГ
Регион:	Шумадија и западна Србија
Округ:	Шумадија

УВОД

Национална стратегија за младе дефинисала је смернице, принципе и вредности. Свесни да без институционалног оквира нема доказа о системском бављењу младима као ни континуиране бриге о проблемима, интересовањима и потребама младих.

Како су млади најважнији ресурс општине Лапово, наша је обавеза, али и задовољство да наставимо да им пружамо сву неопходну институционалну, програмску и финансијску подршку.

Подршка младима не представља само тренутно побољшање живота младих, већ представља улагање у будућност младих, будућност нашег места и наше државе.

Општина Лапово ће кроз усвајање стратегије за младе наставити да пружа подршку и ствара услове за даљи рад и унапређење положаја младих.

Локална стратегија за младе општине Лапово је документ који дефинише:

- Законске оквире
- Институције
- Пресек тренутног стања положаја младих у Лапову и анализу проблема са којима се најчешће млади срећу
- Формулисање мера за решавање дефинисаних проблема младих људи
- Дефинисање вредности, принципа, приоритета и циљева за младе.

1. ЗАКОН О МЛАДИМА

Овим законом уређују се мере и активности које предузимају Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, а које имају за циљ унапређивање друштвеног положаја младих и стварање услова за остваривање потреба и интереса младих у свим областима које су од интереса за младе.

Циљ закона је стварање услова за подршку младима у организовању, друштвеном деловању, развоју и остваривању потенцијала на личну и друштвену добробит.

Поједини изрази у овом закону имају следеће значење:

- 1) омладина или млади су лица од навршених 15 година до навршених 30 година живота;
- 2) субјекти омладинске политике су: Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе као носиоци омладинске политике, установе, удружења која спроводе омладинске активности и други субјекти који учествују у спровођењу омладинске политике;
- 3) омладинске активности представљају различите активности у областима омладинског сектора које спроводе млади или субјекти омладинске политике и које су усмерене ка унапређивању положаја младих и њиховом оснаживању за активно учешће у друштву на личну и друштвену добробит;
- 4) омладински рад представља онај део омладинских активности које се организују са младима и за младе, заснивају на неформалном образовању, одвијају у оквиру слободног времена младих и предузимају ради унапређивања услова за лични и друштвени развој младих у складу с њиховим потребама и могућностима и уз њихово добровољно учешће;
- 5) неформално образовање младих јесте скуп организованих и младима прилагођених образовних активности које нису предвиђене системом формалног образовања, заснованих на потребама и интересовањима младих, принципима добровољног и активног учешћа младих у процесу учења и промоцији демократских вредности, кроз које млади стичу компетенције неопходне за развој личних потенцијала, активно учешће у друштву и бољу запошљивост.

Начело подршке младима

Сви, а посебно субјекти омладинске политике, у оквиру својих послова и делокруга подржавају друштвено оснаживање младих на начин утврђен законом, Стратегијом и другим инструментима омладинске политике.

Начело једнакости и забране дискриминације

Сви млади су једнаки. Забрањено је свако прављење разлике или неједнако поступање према младима, посредно или непосредно, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, верског убеђења, језика, друштвеног порекла, имовног стања, чланства у политичким, синдикалним и другим организацијама, психичког или физичког инвалидитета, здравственог стања, физичког изгледа, сексуалне оријентације, родног идентитета и другог стварног, односно претпостављеног личног својства.

Начело једнаких шанси

Млади имају право на једнаке шансе и учешће у свим областима друштвеног живота у складу са сопственим избором и способностима.

Начело јачања свести о значају младих и њиховој друштвеној улози

Сви, а посебно субјекти омладинске политике, подстичу и подржавају јачање свести о значају младих и друштвене улоге младих кроз реализацију омладинске политике, друштвено оснаживање у циљу остваривања добробити младих, промоцију и заштиту њихових интереса, потреба и могућности за активно учешће у друштву.

Начело активног учешћа младих

Сви, а посебно субјекти омладинске политике, обезбеђују подстицајно окружење и дају активну подршку у реализацији омладинских активности младих, предузимању иницијативе и њиховом смисленом укључивању у процесе доношења и спровођења одлука које доприносе личном и друштвеном развоју, а на основу пуне обавештености младих.

Начело одговорности и солидарности младих

Млади треба да активно доприносе изградњи и неговању друштвених вредности и развоју своје заједнице, нарочито путем различитих облика волонтерских активности и да изражавају међугенерациску солидарност и активно раде на стварању услова за једнако и пуно учешће у свим аспектима друштвеног живота младих особа са инвалидитетом, припадника националних мањина и свих других лица и друштвених група које могу бити у ризику од дискриминације, односно дискриминаторног поступања.

2. НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА МЛАДЕ

Република Србија препознаје младе и њихову посебну и важну улогу у друштву. Млади су садашњост и будућност друштва, ресурс иновација и покретачка снага развоја друштва. Због тога је неопходно континуирано и систематско улагање у развој младих и успостављање партнерског односа младих и државе како би се повећало активно учешће у друштву, подстакла друштвена интеграција и обезбедила укљученост младих у развој омладинске политике.

Национална стратегија за младе (у даљем тексту: НСМ) утврђује основне принципе деловања, правце деловања и очекиване резултате деловања свих субјеката омладинске политике (у даљем тексту: СОП) ка унапређењу друштвеног положаја младих и стварању услова за остваривање права и интереса младих у свим областима. НСМ се заснива на стратешком опредељењу државе да ради са младима и за младе, и полазећи од циља постављеног у Закону о младима (у даљем тексту: ЗОМ), тежи обезбеђивању услова који ће омогућити младима да у потпуности достигну своје потенцијале, активно учествују у друштву, доприносећи не само сопственом развоју, већ и развоју друштва.

НСМ представља кључни механизам остваривања, координације и унапређења омладинске политике којим се ствара подржавајућа средина у којој се иницијативе младих подстичу и уважавају. Сви СОП треба да стварају услове и подржавају оснаживање младих за укључивање у друштво у складу са сопственим избором и способностима. Све секторске политике треба да препознају младе и њихове потребе и потенцијале, да им омогуће учешће у доношењу стратешких одлука, спровођењу, надзору и евалуацији. НСМ је „гаранција омладини” од државе, али и „гаранција држави” од омладине, да ће заједнички деловати на реализацији циљева, поштујући договорена начела и негујући партнерски однос. НСМ представља водич у раду за младе и са младима за све СОП и платформа је за деловање на локалном, покрајинском, националном и међународном нивоу.

Стратегија је документ који, на предлог Министарства, доноси Влада, којим се уређује нарочито: активно учешће младих у друштвеном животу, обезбеђивање остваривања права младих на једнаке шансе, информисање младих, подстицање и вредновање толеранције, демократије, изузетних постигнућа младих, подстицање и развијање формалног и неформалног образовања, подстицање и стимулисање запошљавања и samozapošljavanja младих и омладинског предузетништва, унапређивање безбедности младих, одрживог развоја и здраве животне средине, очување и унапређивање здравља младих и друге активности и области од значаја за младе.

У припреми и реализацији Стратегије учествују млади, Министарство, министарства надлежна за посебне области у омладинском сектору и сви други субјекти омладинске политике. Министарство усмерава и прати спровођење Стратегије на локалном нивоу. Субјекти омладинске политике делују у складу с принципима Стратегије.

3. ЛОКАЛНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ/ОРГАНИЗАЦИЈЕ КОЈЕ СЕ БАВЕ МЛАДИМА

Општина Лапово има успостављену мрежу јавних институција и организација које се баве питањима младих. Саме институције и организације имају добру међусобну сарадњу што доприноси успешном и квалитетном раду.

Центар за социјални рад – основна установа социјалне заштите која врши јавна овлашћења у области социјалне заштите и породично-правне заштите на нашој територији. Центар се бави осетљивим и угроженим групама међу којима су пре свега деца и млади.

У оквиру службе за децу и младе ради се на :

- Заштити деце и омладине из породица са поремећеним породичним односима
- Заштити деце и омладине без родитељског старања,
- Заштити деце и омладине у сукобу са законом,
- Заштити деце и омладине од злостављања и занемаривања
- Заштити деце и омладине ометене у психо-физичком развоју

Програми које Центар спроводи су:

- програми индивидуалног рада са младима,
- подршка деци и младима без родитељског старања кроз примењене облике заштите и при осамостаљивању,
- програми саветодавног рада са децом, младима и родитељима,
- превентивне програме намењене деци и младима.

Центар у сарадњи са хуманитарним организацијама и локалном самоуправом спроводи акције за децу и младе на хранитељству и под старатељском заштитом.

Центар за социјални рад има уску сарадњу са институцијама које се баве децом и младима (образовне, здравствене...), хуманитарним организацијама и удружењима особа са хендикепом.

При Центру за социјални рад већ неколико година функционише СОС телефон за пријаву насиља и пружање психосоцијалне подршке. Настојање је да рад СОС телефона који је до сада био пројектна активност прерасте у услугу подржану од стране локалне самоуправе.

Дом Здравља - Педијатар је свакодневно на располагању адолесцентима, а гинеколог два пута недељно, психолог једном недељно. У саветовалишту се обавља индивидуално саветовање, тренинзи и предавања за групе младих у циљу превенције ризичних понашања. Саветовалиште има тим младих који су вршњачки едукатори. Тренинзи су организовани у сарадњи са школама. Поред тренинга, заједно са тимом вршњачких едукатора се обављају јавне акције на промоцији здравља и промоције саветовалишта за младе.

Основна школа „Светозар Марковић“ - Данас ову школу похађа око 650 ученика од првог до осмог разреда у тридесет одељења у централној школи и два одељка.

Средња школа Лапово - Делатности за које је школа верификована: Економија, право, администрација; Остала делатност личних услуга; Туризам, трговина, угоститељство; Саобраћај. Наставу у школи изводи 22 наставника. 176 ученика ове школске године похађа наставу у 7 одељења.

Национална служба за запошљавање – Ова институција бави се запошљавањем, преквалификацијом и доквалификацијом незапослених лица на територији општине.

Полицијска управа - у складу са планом и програмом Министарства унутрашњих послова Републике Србије посебан акценат и значајно место у свом раду даје превенцији криминала и негативних понашања код младих. Предузима низ превентивних активности у циљу побољшања свеукупне безбедности младих како у школама, тако и ван њих. У том циљу Полицијска управа по моделу јавних трибина, округлих столова, радионица врши едукативна предавања у основним и средњим школама. Активно учествује у мултидисциплинарним тимовима који се баве проблемима младих на нивоу локалне самоуправе и тако пружа свој допринос у напорима локалне заједнице да се побољша квалитет живота младих у Лапову.

4. КАНЦЕЛАРИЈЕ ЗА МЛАДЕ - ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ

Канцеларија за младе представља организациону јединицу локалне самоуправе, у којој су утврђене процедуре и системи којим ће се креирати и/или спроводити локална политика за младе. Њена улога је да обезбеди окружење које омогућава младима да се развију у онакве одрасле особе какве су потребне друштву да би напредовале у будућности.

Главни циљ њеног формирања је стварање услова у локалним срединама за квалитетнији живот младих људи и њихово активно учешће у савременим токовима развоја друштва.

Сва питања која утичу на живот младих представљају предмет активности канцеларије док избор конкретних тема зависи од приоритета и потреба младих на локалном нивоу. Најчешће, оне подржавају и промовишу стваралаштво младих, пружају услове и подршку за самоорганизовање младих и активно учешће у креирању и спровођењу културних политика на локалном нивоу, повећању доступности културних, едукативних и спортских садржаја, организују вршњачке едукације о превенцији насиља и болести зависности, заштити животне средине и одрживом развоју и друго.

Разни пројекти односе се на оснаживање људског капитала, развој омладинског предузетништва, запошљавање младих и управљања миграцијама.

Бројним партнери, истичући Министарство омладине и спорта Републике Србије помажу локалним координаторима путем различитих тренинга и обука, пружају им стручно-техничку потпору и редовно информише о актуелностима у области омладинске политике.

Циљеви:

- Реализација и мониторинг локалне стратегије за младе
- Успостављање сарадње са Министарством омладине и спорта Републике Србије
- Успостављање сарадње са међународним организацијама
- Успостављање међусобне сарадње НВО посредством Канцеларије за младе
- Изграђивање односа и сарадње са локалним организацијама и иницијативама младих
- Промовисање волонтеризма међу младима
- Успостављање сарадње са Ученичким парламентима и студентским асоцијацијама
- Израда планова и координација активности са циљем да се побољша положај младих
- Организовање друштвеног живота младих
- Едукација и неформално образовање младих

Задачи:

- Мониторинг процеса имплементације локалне стратегије за младе општине
- Осигурање успешне комуникације свих релевантних и одговорних субјеката за развој младих на локалном, регионалном и националном нивоу
- Пружање подршке омладинским организацијама и иницијативама младих

- Изналажење нових могућности финансирања програма за младе у општини
- Омогућити младима разноврсне моделе неформалног образовања (путем радионица, семинара и сл.)
- Организовање разних културних и спортских манифестација
- Пружање помоћи особама са инвалидитетом
- Заштита и промоција основних вредности живота младих
- Помоћ младима у њиховој професионалној оријентацији
- Едукација младих о уставом загарантованим слободама и правима
- Сагледавање проблема младих свих националности и етничке припадности, као и њихово решавање
- Побољшање стандарда младих и њиховог јавног, културног и спортског живота
- Организовање слободног времена младих
- Едукација младих о вредностима културне баштине и одрживом развоју локалне Заједнице

5. МЕЋУСЕКТОРСКА САРАДЊА

Подршка младима на свим нивоима власти у њиховом пуном друштвеном и социоекономском развоју је задатак свих субјеката омладинске политике и не може бити обавеза само једне особе или институције или организације. Синхронизованим радом, међусобним обавештавањем, комуникацијом, сарадњом и планирањем можемо очекивати позитивне резултате у домену подршке младима. Сама природа институционалне бриге о младима упућује на интерсекторски рад и ослањање више сектора на заједнички циљ.

Кроз међусекторску сарадњу се ствара могућност за размену искустава и унапређење заједничких сегмената рада између различитих субјеката на локалном нивоу.

Заједничким радом институција и организација које директно или индиректно раде са младима и за младе се усмерено даје јача подршка за развој младих. Кроз међусекторску сарадњу се подиже ниво информисања о активностима како код младих тако и на нивоу сарадње субјеката омладинске политике.

Предуслов за успешну омладинску политику и пуну подршку младима подразумева заједничко ангажовање свих субјеката омладинске политике а самим тим и поделу ризика, средстава, ресурса а као коначну корист овакав рад доноси боље стање младих у локалној заједници.

Радна група је дефинисала неколико активности у циљу покретања и одржавања међусекторске сарадње а у складу са спроведеним истраживањем и трендовима у развоју институционалне омладинске политике у земљи.

6. СТАНОВНИШТВО ОПШТИНЕ ЛАПОВО

6.1. Демографски подаци

Након увида у податке из публикације Општине и региони Републике Србије, Републичког завода за статистику, који се односе на период од 2012. до 2019. године, може се констатовати да је углавном приметан пад броја становника општине Лапово. Последњи званични попис из 2019. године, сведочи да је општина Лапово бројала 7095 становника, што је за 4,69% мање у односу на попис спроведен 2002. године, када је имала 8228 становника.

Табела број 1. Преглед броја становника општине Лапово у периоду од 2012. - 2019. године (процена)

Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ЛАПОВО	7550	7466	7390	7307	7210	7095

Извор: Републичког завода за статистику

Према проценама Републичког завода за статистику у периоду од 2012. до 2019. године бележи се константан пад становника. Општина Лапово спада у групу малих општина те је уочљива миграција становништва ка већим привредним центрима, пре свега оним у окружењу. На овакав демографски баланс утицала је и природна депопулација као друга, битна компонента демографског процеса.

Структура становништва општине Лапово према старости формирана је директним дејством фертилитета, односно наталитета, а процес старења је, у највећој мери, условљен секуларним падом наталитета. На структуру становништва према старости утицали су смртност у мањој, односно миграције млађег становништва, у знатно већој мери. Према подацима из пописа становништва спроведеног 2011. године, највећи број становника је старости између 55. и 59. година (695), односно 8,87% укупне популације општине. Видљиво је варирање броја становника до 20. године старости.

Посматрајући полну структуру становника (према подацима пружетим из пет пописа), може се уочити већа бројност женске популације сваке пописне године. Према последњем попису из 2011. године, женска популација је за 4,31% бројнија у односу на мушку, док је осталих година, доминација, изражена у процентима, мања, осим 2011. године, када је износила 6,4%.

Табела број 2. Основни контингенти становништва у 2019. години

Територија	Укупно становништво		Основни старосни контингенти становништва										Очекиван о трајање живота живорођен е деце од 2013-2015	
			Радни 15-64		Пунолетни 18 и више		Предшколск и 0-6		Школо – обавезни 7-14		Фертилни 15-49			
	Прос. старос т	Индекс старења	број	%	број	%	број	%	број	%	број	%	М	Ж
ЛАПОВО	45,21	185,5	4655	65,6	6058	85,4	323	4,6	517	7,3	1462	20,6	72,4	78,1
Лапово РАНИЈЕ	44,27	159,6	5026	67,32	6309	84,5	366	4,9	556	7,45	1596	21,38	75,04	77,28

Извор: Републички завод за статистику

Табела број 3. Витални догађаји у општини Лапово

Година	Живорођени		Умрли		Природни прираштај		Бракови	
	број	на 1000 становника	број	на 1000 становника	број	на 1000 становника	закључени	разведени
2014.	59	5,6	133	17,6	-74	-12,1	29	3
2015.	54	7,2	111	14,9	-57	-7,7	33	4
2016.	43	5,8	117	15,8	-74	-10,0	23	2
2017.	49	6,7	110	15,1	-61	-8,3	31	1
2018.	48	6,7	139	19,3	-91	-12,6	28	3
2019.	50	7,0	132	18,6	-82	-11,6	39	8

Извор: Републички завод за статистику

Године 2019. бележи се благи пораст броја живорођених, смањен број умрлих и благи пораст природног прираштаја у односу на податке из претходне године

Након увида у податке из публикације Општине и региони Републике Србије, Републичког завода за статистику, који се односе на период од 2007. до 2015. године, може се констатовати да је углавном приметан пад броја становника општине Лапово. Последњи званични попис из 2011. године, сведочи да је општина Лапово бројала 7842 становника, што је за 4,69% мање у односу на попис спроведен 2002. године, када је имала 8228 становника. Према проценама Републичког завода за статистику у периоду од 2011. до 2015. године бележи се константан пад становника. Општина Лапово спада у групу малих општина те је уочљива миграција становништва ка већим привредним центрима, пре свега оним у окружењу. На овакав демографски баланс утицала је и природна депопулација као друга, битна компонента демографског процеса.

Структура становништва општине Лапово према старости формирана је директним дејством фертилитета, односно наталитета, а процес старења је, у највећој мери, условљен секуларним падом наталитета. На структуру становништва према старости утицали су смртност у мањој, односно миграције млађег становништва, у знатно већој мери.

Према подацима из пописа становништва спроведеног 2011. године, највећи број становника је старости између 55. и 59. година (695), односно 8,87% укупне популације општине. Видљиво је варирање броја становника до 20. године старости.

На основу података преузетих из пописа становништва спроведеног 2011. године, да се уочити доминација урбаног у односу на рурално становништво општине Лапово. Урбано становништво живи у вароши Лапово и чини 94 % укупне популације општине, док у селу Лапово живи 470 становника – 6 %. Сеоску средину прати депопулација услед престанка биолошког обнављања, али и миграција становништва према урбаним и подручјима атрактивнијим за живот и рад. Густина насељености општине је 149,6 ст/км².

6.2.Образовни систем

Образовни систем је у надлежности Републике Србије, односно ресорног министарства, а један део послова у надлежности локалне самоуправе. Образовни систем у Србији састоји се од предуниверзитетског образовања (рани развој и предшколско васпитање и образовање, основношколско и средњошколско) и универзитетског образовања (струковне студије – више и високе струковне школе, академске студије – факултети, мастер и докторске студије).

Образовање у Општини Лапово има дугу традицију и обавља се у три установе: ПУ „Наша младост“, ОШ „Светозар Марковић“ и Средња школа.

Табела број 4. Преглед установа за предшколско образовање

Назив институције	Локација	Број васпитача	Број деце корисника		
			До 5 часова	9-11 часова	Преко 11 часова
Установа за децу предшколског узраста „Наша младост“ Лапово	Михајла Пупина бр.2, 34220 Лапово	12 васпитача, 4 медицинске сестре-васпитачи	19	191	

Извор: Локална самоуправа

Табела број 5. Преглед основних школа

Назив школе	Локација	Број наставника	Број ученика	Број ученика по разредима							
				I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
ОШ "Светозар Марковић"	Косовских јунака 10, Лапово	32	364	34	32	34	40	64	43	52	65
ОШ "Светозар Марковић"	Карађорђева 139, Лапово	4	35	8	6	10	11				
ОШ "Светозар Марковић"	Солунска 113, Лапово	3	37	11	9	16	1				
СВЕГА		39	436	53	47	60	52	64	43	52	65

Извор: Локална самоуправа

Табела број 6. Преглед средњих школа

Назив школе	Локација	Број наставника	Број ученика	Број ученика по смеровима/разредима				
				смер	I	II	III	IV
Средња школа	Светозара Марковића 43, Лапово	24	170	Царински техничар	28	28	30	30
				Кувар и конобар	16	16		
				Женски фризер			22	

6.3. Социјална заштита

Примарна делатност Центра за социјални рад "Шумадија" базира се на друштвеној и законској обавези у пружању одговарајућих облика, мера и услуга социјалне заштите, лицима у стању социјалне потребе. Непосредна заштита корисника обавља се уз примену начела и метода комплексног социјалног рада.

Општина Лапово права из области социјалне заштите дефинисала је посебним правним актом односно Одлуком о социјалној заштити општине Лапово, која се са Изменама и допунама примењује од 2014 године и представља једну од основа рада Центра за социјални рад на локалном нивоу.

Табела број 7. Преглед установа социјалне заштите

Установа	Пројектован капацитет	Тренутно збрињава	Запослени			
			Помоћн и радник	Стручни радници	Административни радник	остали
Центар за социјални рад "Шумадија" – Баточина За општине Баточина Рача и Лапово, одељење у Лапову	Две канцеларије	Територију општина Баточина, Рача и Лапово	1 хигијеничар	Педагог 1	2 лица са ССС и 2 лица такође са ССС (рачуноводство)	Директор 1
				Правник 1		Социјални радник 2
				Психолог 1		-

Извор: Локална самоуправа

Број корисника услуга социјалне заштите се повећава из године у годину, број корисника новчане социјалне помоћи је све већи, у порасту су и малолетничка деликвенција, насиље у породици, разводи бракова, раскид ванбрачних заједница и повера малолетне деце, поремећени породични односи, као и потребе тајног смештаја у установе социјалне заштите и отварање нових објеката за смештај.

Агенција Нивеус тим - Агенција за пружање услуга социјалне заштите основана је 2016. године у Горњем Милановцу, поседује решење о испуњености услова за пружање услуге Помоћ у кући одраслим и старим лицима и решење о испуњености услова и стандарда за пружање услуге Лични пратилац детета од Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. Агенција остварује одличну сарадњу са свим институцијама и установама на територијама где реализујемо услугу у циљу пружања најадекватније подршке корисницима. Тим који броји преко 300 запослених у

преко 30 локалних заједница и професионалности пружа услугу Помоћ у кући и Лични пратилац детета за преко 1500 корисника, а на основу закључених уговора са Општинским/Градским управама. Сви запослени поседују лиценце и акредитоване обуке надлежних институција како би на најадекватнији начин обављали послове за које су и ангажовани. У циљу развоја компетенција, Агенција Нивеус тим реализује акредитоване обуке "Основног програма обуке за геронтодомаћице у пружању услуге Помоћ у кући" и „Програм обуке за Личног пратиоца детета“.

6.4. Запосленост

На крају 2019. године, општина Лапово је имала 2080 регистрованих запослених особа, што је, у односу на 2015. годину, представљало увећање за 24,4%, у односу на почетак посматраног периода.

Када су у питању сектори, највећа запосленост евидентирана је у прерађивачкој индустрији, саобраћају и складиштењу, трговини на велико и мало.

Табела број 8. Просечне зараде без пореза и доприноса, по запосленом општини пребивалишта запослених у РДС

2015. година	2016. година	2017. година	2018. година	2019. година
37799	37781	39149	40392	43868

6.5. Незапосленост

Статистички подаци говоре да се у периоду од 2010. број незапослених лица општине Лапово увећавао, закључно са 2014. годином када је забележен највећи број незапослених на евиденцији Националне службе за запошљавање. У периоду од 2014. до августа 2021. године долази до спорадичног опадања броја незапослених лица.

Извор: Национална служба за запошљавање

Према подацима Националне службе за запошљавање укупан број незапослених лица на крају 2020. године је 812 лица. Од укупног броја незапослених, 52,6% су жене.

7. МЛАДИ У ЛАПОВУ

Младост у себи носи идеју напретка, оптимизма и веру добру будућност. То је посебно животно раздобље у којем се, поред биолошког и психолошког сазревања, одвија и процес укључивања појединца у друштвену заједницу. Овај процес траје док се не достигне одговарајући степен социјалне аутономије, одговорности и самосталности, мада свака од поменутих карактеристика подлеже индивидуалним мерилима.

Прецизно одређење узрасне границе младости представља својеврстан проблем. Најједноставнији начин дефинисања појма младих је на основу узрасне категорије, како је учињено и у случају Републике Србије. Према важећем Закону о младима Републике Србије, младе, односно омладину чине све особе од 15 до навршених 30 година. У различитим земљама ова дефиниција се може разликовати. У Националној стратегији за младе под појмом „млади” подразумева се фаза живота између детињства и одраслог доба. Младе можемо дефинисати као категорију прожету кроз све сегменте друштва без прецизне одреднице у годинама.

Млади у Лапову се суочавају са разноврсним изазовима у свакодневном животу и у томе се не разликују од својих вршњака из других градова и општина Републике Србије. Потребно је ипак нагласити неколико групних елемената који су специфични за општину а који произилазе из истраживања спроведеног током израде стратегије за младе.

Највећи број младих кроз истраживање наглашава проблем запошљавања младих у општини и дугу транзицију након завршетка школовања до проналаска запослења што је уједно и највећи изазов у осталим локалним самоуправама широм земље.

Код младих се препознаје позитиван став према предузетништву и покретању сопственог бизниса, међутим, недостаје им вештина, знања и подршке како би самостално кренули у посао. Своју општину оцењују као место које се по питању квалитета живота младих не разликује превише од других општина у окружењу.

У највећем броју млади у Лапову дају позитивну евалуацију школе односно њену доступност и квалитет образовања. Велики број младих је посвећен спорту, професионално или рекреативно. Млади у Лапову су истакнутог солидарног и хуманитарног духа који испољавају на различите начине.

Млади су заинтересовани за организовани волонтерски рад, покретање сопствених радионица у просторима за младе али се истиче недовољна информисаност и недостатак подршке.

Велики део наглашених потреба младих у Лапову је могуће употпунити координисаним радом субјеката омладинске политике који се директно или индиректно баве младима.

8. СВОТ АНАЛИЗА

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
• Основна школа и једна средња школа • Смерови у средњој школи одговарају потребама тржишта рада • Канцеларија за младе • Савет за безбедност општине • Центар за социјални рад • Дом здравља • Национална служба за запошљавање • Објекти у којима се могу спроводити активности за младе • Близина центара за образовање (Крагујевац) • Постојање личних контаката • Постојање интернет и ФБ странице за младе • Ученички парламент	• Пораст асоцијалних облика понашања • Непостојање умреженог (партнерског) рада институција • Недовољан број програма за младе • Касно осамостаљивање младих • Немотивисаност младих • Недостатак комуникације међу младима • Недостатак организованог и квалитетног слободног времена • Неадекватна техничка и просторна опремљеност библиотека • Неинформисаност и незаинтересованост младих о развоју каријере • Непостојање уније/савеза студената • Мали број удружења за младе и удружења младих • Недовољан број простора прилагођених потребама младих
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
• Организована и одговорна политика за младе • Унија студената • Размена искустава, • боља међусекторска сарадња • Локални савети и радне групе • Физички простор • Успостављање сарадње са	• Политика испред младих • Разумевање потреба младих • Мотивисаност младих

еколошким удружењима • Конкурси за удружења	
--	--

9. ВИЗИЈА И МИСИЈА

Општина Лапово је општина са убрзаним привредним развојем, базираним на природним потенцијалима и повољном геостратешком положају.

Директан приступ Коридору 10 и пролаз међународне железничке пруге Београд - Скопље – Атина, основне су предности општине Лапово за ефикасно спровођење политике привлачења нових инвестиција, проширење постојећих привредних зона, развој предузетништва, и стварање туристичких потенцијала.

Развијена комунална инфраструктура уз ефикасну локалну самоуправу и грађане са високо развијеном еколошком свести, унапређују квалитет ове здраве животне средине.

Лапово, као општина која има развијен образовни систем у функцији друштвеног развоја, са повећаним нивоом запослености, развијеним културним и спортским садржајима и унапређеним нивоима услуга социјалне и здравствене заштите, је пожељна Општина за живот грађана.

Лапово моје вољено!

10. ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ

Стратегија за младе се заснива на неколико принципа и вредности а у складу са Националном стратегијом за младе, а који произлазе из вредносног система чији су основи:

- Устав Републике Србије,
- Универзална декларација о људским правима,
- Конвенција УН о правима детета са Протоколима,
- Конвенција Савета Европе о људским правима и основним слободама,
- Међународни пакет о грађанским и политичким правима као и у складу са циљевима Агенде 2030 за одрживи развој.

Принципи локалног плана акција су:

- **Поштовање људских права** – Сви млади имају иста права без обзира на пол, расну и националну припадност, религијско и политичко опредељење, сексуалну оријентацију, социјални статус, као и функционалне сметње/инвалидитет. Стварају се равноправне могућности за развој младих, засноване на једнаким правима, а у складу са потребама, властитим изборима и способностима.

- **Равноправност** – Сви млади имају право на једнаке шансе, на информисање, на лични развој, доживотно учење, запошљавање у складу са разноврсним сопственим карактеристикама, изборима и способностима. Обезбеђује се поштовање родне равноправности, недискриминације, слободе, достојанства, безбедности, личног и друштвеног развоја младих.
- **Одговорност** – Подстиче се и развија одговорност оних који раде са младима, као и одговорност младих у складу са њиховим могућностима.
- **Доступност** – Препознају се и уважавају капацитети младих као важан друштвени ресурс, при чему се исказује поверење и подршка њиховим потенцијалима. Омогућава се и обезбеђује доступност свих ресурса младима. Обезбеђују се услови за очување здравља младих и квалитетно провођење слободног времена. Афирмише се и стимулише постепено увођење и развијање инклузивног образовања на свим нивоима.
- **Солидарност** – Развија се међугенерациска солидарност и улога младих у изградњи демократског грађанства. Подстичу се сви облици вршњачке солидарности, подстиче се култура ненасиља и толеранције међу младима.
- **Сарадња** – Подржава се и обезбеђује слобода удруживања и сарадња са вршњацима и подстиче међугенерациска сарадња на локалном, националном и међународном нивоу.
- **Активно учешће младих** – Обезбеђују се права, подршка, средства, простор и могућност како би млади учествовали у процесу доношења одлука, као и у активностима које доприносе изградњи бољег друштва.
- **Интеркултурализам** - Омогућава се поштовање различитости у свим областима људског живота, толеранција, као и афирмација уметничких и креативних приступа усмерених на неговање и развијање интеркултурално дијалога међу младима.
- **Целоживотно учење** – Промовише се целоживотно учење у којем се афирмишу знање и вредности и омогућава стицање компетенција. Обезбеђује се повезивање формалних и неформалних облика образовања и развијање и успостављање стандарда у образовању.
- **Заснованост** – Обезбеђује се да сви стратешки концепти, принципи и активности који се односе на младе буду засновани на утемељеним и релевантним подацима и резултатима истраживања о младима.

11. ЗАПОШЉАВАЊЕ И ЗАПОШЉИВОСТ МЛАДИХ

Област запошљавања и запошљивости је свакако доминантан проблем данас када су млади у питању и прожима се кроз различите аспекте њихових живота. Запошљавање као један од кључних проблема не само младих већ и читаве државе је препознат првенствено на националном нивоу и прожима се кроз скоро све стратегије државе као приоритет. Подстицањем запошљавања, отварањем програма и пројеката који подстичу запошљавање чини се велики допринос оснаживању младих за самосталан живот и развој као појединца. Запошљивост подразумева сталну конкурентност појединца на тржишту рада с обзиром на потребна знања, вештине и способности које се траже.

Истраживање о запошљавању и запошљивости за младе је изнело неколико занимљивих закључака.

Испитаници истичу да је степен запошљавања младих у Лапову веома низак. Послови нису у складу са образовним профилем који се нуде у општини, а велики број младих одлази из Лапова у потрази за послом у другим местима. У већини случајева, млади не користе и не препознају НСЗ као посредника и подршку у запошљавању. За потребе усавршавања знања и вештина како би били конкурентнији приликом запошљавања, испитаници препознају једним делом различите врсте курсева и радионица.

Слично као на националном нивоу, око 50% младих из општине Лапова има позитиван став о покретању сопственог бизниса. Из читавог низа могућности „нових послова“ који не захтевају велика улагања и подразумевају мало креативности, као опцију за сопствени посао наводе се самосталне трговинске радње, салони лепоте, угоститељски објекти и послови који захтевају велики почетни капитал.

Када се говори о информисаности младих и програмима запошљавања попут стажирања, волонтирања и стручне праксе, више од половине испитаника није чуло за њих, а тек око 10% их је и користило. Међу препознатим проблемима је недовољан ниво едукације о предузетништву, као начину самозапошљавања, што је један од узрока неразвијеног предузетничког духа младих у Лапову.

Важно је понудити адекватна и атрактивна решења како бисмо умањили одлазак младих из општине и подигли квалитет живота младих.

12. ИНФОРМИСАЊЕ МЛАДИХ

Информисање младих је координисана услуга која се одвија путем сервиса или центара у циљу оспособљавања младих да праве независне, информисане одлуке које ће им омогућити организовање властитих живота;

- пружање информација и подршке базираних на професионалној техници саветовања која настоји да одговори на специфична питања и проблеме младих, као и да их упуту на друге институције уколико је то потребно;
- омогућавање приступа потпуним, разумљивим и поузданим информацијама у складу са потребама;

- информисање и креирање садржаја за младе у складу са потребама;
- приступ и знање за коришћење нових технологија и интернета;
- заснивање знања о младима на релевантним подацима која се користе за планирање у свим областима и нивоима власти.

Начин на који се испитаници највише информишу о темама од интереса за младе у општини Лапово, као што су запошљавање, праксе, образовање, здравље, мобилност, безбедност, волонтирање и друге теме, јесте путем интернета, и то преко друштвених мрежа које су апсолутно доминантне у свакодневном животу, приликом чега је тај одговор дао чак 75% младих. Чак 92% испитаника је изјавило да поседује и рачунар и интернет у свом дому.

Добро осмишљено и квалитетно постављено информисање младих даје резултате скоро у свим осталим пољима - здравље, запошљавање, образовање, култура, слободно време и др. Анализа истраживања говори да млади генерално немају довољно развијену свест о важности информисања за њихово функционисање и живот уопште.

Подизање свести о важности информисања и као и боља промоција активности за младе требају бити задатак не само Канцеларије за младе већ свих субјеката омладинске политике који се директно или индиректно баве младима и у чијем је опису рада информисање младих.

13. ОБРАЗОВАЊЕ

Систем образовања је сложени низ процеса који утичу на велики део укупне популације. Поред стицања квалификације, основни циљ образовања је стицање квалитетних знања, вештина и ставова за лично остварење и развој, инклузију, запослење, стицање и развијање основних компетенција.

Улагање у образовање и оспособљавање кључ су за будућност сваког појединца. На свим нивоима, локалном, регионалном и националном постоји међусобна зависност од образовања, запошљавања и успеха економије.

Само оне економије које повежу ове елементе остварују потпуни потенцијал. Држава која интелигентно улаже у образовање и оспособљавање напредоваће у подручјима предузетништва, науке и уметности. Обезбеђењем могућности за образовање ствара се атмосфера социјалне правде и једнаких могућности за све.

Стицање квалификација, знања и вештина су најбољи начин за обезбеђење запошљавања. Многи послодавци траже квалификоване раднике. Један од три послодаваца не може пронаћи људе одговарајућих вештина. То се посебно односи на најиновативније секторе економије у којима постоје велики број слободних радних места, као што су сектори инжењерства, науке и технологије.

Несклад између вештина које траже послодавци и оних које нуде особе које траже посао назива се јаз међу вештинама. То је један од најтежих проблема с којим су суочене европске земље. Потребно је премостити те јазове. Најпоузданији начин којим се то може учинити јест путем образовања и оспособљавања.

14. КУЛТУРА И СЛОБОДНО ВРЕМЕ

Култура и слободно време младих је област која обухвата широк дијапазон активности, а које пружају неограничене могућности за квалитетан развој личности, формирање културних и друштвених вредности. Култура је препозната као важан део инструмената и програма политике Европске уније.

Према Лисабонском Уговору из 2009. године, ЕУ се обавезује да у свим активностима узима у обзир културу како би се поспешило поштовање међу културама и промовисала разноликост. Други општи циљ ЕУ Стратегије за младе 2010-2018. је охрабривање младих људи да активно учествују у друштву, што се свакако односи и на културну и друштвену партиципацију младих. Обухваћене су активности које подстичу учешће младих у културном животу, креирању и учешћу на културним активностима као и подстицање препознавања Омладинског клуба и појачавање његових капацитета за креирање и спровођење квалитетних програма у слободном времену за младе.

15. ЗДРАВЉЕ И СПОРТ

У посматрању младих и здравља, веома је важно поставити фокус на превентивне активности, на промоцију здравих стилова живота и на организовање кампања против пушења, алкохола. Лапово се не истиче по систематској промоцији здравих стилова живота младих. Доступност превентивних и консултативних здравствених услуга, не прати потребе младих. Не постоје организоване, перманентне едукативне кампање за младе, нарочито за оне средњошколског узраста код којих је превенција посебно важна и корисна.

Млади су препознали недостатак саветовалишта за младе као веома значајног елемента за подршку младима. Позитивни резултати истраживања говоре о томе да се велики број младих бави неком врстом спорта и то 72% се бави редовно неком врстом физичке активности, 55% рекреативно и око 17% професионално. Као могућност унапређења здравих стилова живота испитаници у великом броју предлажу обавезне едукације у школама, спортске едукације и заједничке масовне активности.

Табела број 9. Преглед активних спортских организација

Назив клуба	Спорт	Мушки/женски	Број чланова	Место	Лига
Општинска организација спортских риболоваца "Морава" Лапово	Риболов	Мушки/женски	91	Лапово	/
Железнички ФК "Локомотива" Лапово	Фудбал	Мушки	50	Лапово	Шумадијско окружна лига
ФК "Лав 2014"	Фудбал	Мушки	75	Лапово	/
Карате клуб "Лапово"	Карате	Мушки/женски	30	Лапово	КС Пипер
Боди билдинг клуб "Power House"	Боди билдинг	Мушки/женски	15	Лапово	/

Шах клуб "Лапово"	Шах	Мушки/женски	20	Лапово	Шумадијска лига
РК "Локоси"	Рукомет	Мушки/женски	64	Лапово	Лига млађих рукометних категорија Србије
РК "Локомотива"	Рукомет	Мушки	30	Лапово	1. лига
ФК "Метеор"	Мали фудбал	Мушки	30	Лапово	Друга Футсал Лига Србије
Касачки клуб „ Кас“	Коњички спорт	Мушки	20	Лапово	Тркачки дани

16. БЕЗБЕДНОСТ МЛАДИХ

Одсуство било ког облика ускраћености, одсуство страха и слобода будућих генерација да наследе здраво природно окружење – међусобно су повезани саставни делови људске безбедности и стога националне безбедности.

Безбедност представља начин заштите виталних вредности како друштва тако и појединца. Сигурност представља једну од најважнијих људских потреба. Безбедност је такође препозната као кључна друштвена вредност кроз бројне међународне документе. Према концепту људске безбедности у чијем фокусу је појединац, институције су дужне да грађанима обезбеде сталну заштиту уместо повремене, односно да делују превентивно, а не реактивно. То подразумева институционалну одговорност да се развијају програми и услуге који одговарају потребама локалне заједнице и у интересу су чланова заједнице.

Овом стратегијом директно пружамо подршку младима, а ефекти ће се огледати на целу локалну заједницу без обзира на узраст.

Млади у Лапову се у највећем броју осећају безбедно у својој локалној заједници а као највеће изазове у безбедности по младе препознају непостојање уличне расвете у неким деловима општине.

Свакако посматрају безбедност као заједничку одговорност а као предлоге за унапређење и одржавање стања предлажу бољу комуникацију са институцијама за безбедност и сетове едукација на тему безбедности.

17. УКЉУЧИВАЊЕ МЛАДИХ ИЗ ОСЕТЉИВИХ ГРУПА

У прегледу и анализи стања потребно је уважити неједнаке животне шансе осетљивих група младих и могуће ризике искључености и неједнакости оних особа које живе у тешким условима.

Неопходно је идентификовати постојање оних младих којима је потребно понудити адекватан садржај, прилагођен њиховим могућностима и потребама. Чињеница је да не постоји довољан број програма који су намењени свим категоријама осетљивих група младих. Такође, неопходно је повећати свест младих о правима и потребама осетљивих група младих и константно радити на подизању свести и практиковању принципа недискриминације у друштву.

Рад на овом приоритету је посебно важан јер се огледа у Стандардима рада и у складу је са Националним напорима за укључивање младих из осетљивих група у све друштвене токове.

18. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ОДРЖИВИ РАЗВОЈ

Заштита животне средине подразумева скуп различитих поступака и мера који спречавају угрожавање животне средине. Она је мултидисциплинарна и треба да представља трајну обавезу свих чланова друштва. Њена мултидисциплинарност проистиче из чињенице што здравље, животна средина и социјални услови представљају комплекс области и проблема који су у сталној интеракцији. Стога сваки поремећај стања животне средине доводи до еколошких поремећаја и поремећаја социјалних односа, који су међусобно повезани и условљени.

Одрживи развој подразумева ону врсту развоја која стреми ка задовољавању потреба садашње генерације притом не угрожавајући могућности будућих генерација за остварење њихових потреба.

На националном нивоу главни проблеми заштите животне средине се огледају у следећем:

- низак ниво свести о животној средини,
- недовољна едукација о животној средини
- неадекватно учешће младих у одлучивању.

Велико је нераумевање важности и хитности решавања ових питања у циљу очувања здравља људи. Формално образовање из области заштите животне средине у оквиру васпитно образовног процеса још увек није задовољавајуће. Недовољно неформално образовање из области заштите животне средине присутно је као последица недоступности одговарајућих информација и ограниченог интереса медија. Изазови на националном нивоу се могу лако пренети на локални ниво. Заштита и унапређење стања животне средине од великог су значаја за становнике сваке локалне заједнице, а посебно популацију младих, јер су они ти који у случају њеног угрожавања трпе последице лошијег стандарда живота и угроженог здравља.

19. АКТИВИЗАМ, ВОЛОНТИРАЊЕ И МОБИЛНОСТ МЛАДИХ

Активизам младих представља све улоге које млади остварују у друштву, а којима утичу на заједницу, залажу се за једнака права и могућности, развијају своје потенцијале. Активни млади су равноправни учесници у свим областима друштвеног живота, који са правима и могућностима преузимају и одговорност за будућност заједнице кроз удружења грађана, ученичке парламенте, организовањем неформалних група и другим видовима организовања.

Волонтирање је камен темељац цивилног друштва јер оживљава људске вредности као што су: заједништво, брига, учење, одговорност и солидарност. Волонтерски рад представља један од најефикаснијих облика учешћа грађана у процесу развоја локалне заједнице. Волонтирање као модел друштвеног ангажовања има огроман потенцијал у спровођењу активности усмерених на смањење сиромаштва, одрживи развој и социјалну инклузију.

Мобилност младих је могућност младих људи да се крећу између различитих места у својој земљи и ван ње ради постизања личних развојних циљева, самосталности, ради волонтирања и омладинског рада које су у вези са слободним временом.

Анкета показује да чак 64% младих у Лапову никада није волонтирало. Поред тога, постоји воља добра слика о волонтирању и потребно је боље промовисати могућности за волонтирање и постојеће домаће и европске програме.

Као најближи механизам ученички парламент није довољно препознат као место за учешће и доношење одлука. Поред овога, кроз истраживање је препозната воља младих да се укључе, креирају програме и буду информисани о раду.

Сва три појма су веома блиска и најчешће један не иде без других. Они су практично инструменти за партиципацију младих у заједници и развој основе демократског друштва. Дефинисањем и реализацијом активности и мера за учешће младих у развоју општине обезбеђују се права, подршка, средства, простор и могућност, како би млади учествовали у процесу доношења одлука, као и у активностима које доприносе изградњи бољег друштва.

20. АНАЛИЗА ПОТРЕБА МЛАДИХ У ОПШТИНИ

Истраживање тренутног стања и потреба младих спроведено је у три фазе.

Прва фаза истраживања подразумевала је прикупљање свих релевантних података положаја и тренутног стања у општини, укључујући статистичке демографске податке, податке о локалним стратешким документима, као и податке о локалним ресурсима и институцијама које се баве имплементацијом и развојем омладинске политике.

Друга фаза истраживања била је усмерена на потребе младих људи од 18 до 25 година. Коришћена је квалитативна методологија, одржане су две фокус групе, са средњошколцима и студентима. Тема фокус група била је квалитетно коришћење слободног времена – културни и едукативни садржаји на локалу. Како се потребе младих људи на локалу не разликују од потреба и стања младих, тако су и поједини учесници фокус група били млади људи из других општина.

Трећа фаза овог истраживања била је посвећена групном интервју са представницима невладиних организација које делују на територији општине, а које су програмски везане за унапређење и развој омладинске политике. Тема интервјуа била је да се утврди садашњи положај и стање цивилних организација и удружења чија су циљна група млади, као и могућности и перспективе за будући рад ана реализацији активности у оквиру омладинске политике.

20.1. Потребe средњoшколaцa

Најважније потребе и проблеми младих у Лапову:

- Млади највише проводе слободно време тако што сурфују интернетом, рекреативно се баве спортом (стони тенис, рукомет, фудбал, трчање), похађају часове страних језика (енглески), цртају, пишу поезију, баве се риболовом и аматерским плесом.
- Од културних садржаја који су у понуди највећи број њих истиче организоване свирке, културно-уметнички програми, позоришне представе, дешавања на отвореним просторима.

Сви учесници су се сложили да су прилично слабо информисани о неким редовним садржајима културних програма у општини, тј. не труде се да се информишу јер имају став да су те понуде њима неинтересантне.

- Позориште посећује мали број учесника, а у драмским секцијама школе или драмској секцији позоришта учествује само неколицина присутних ученика. Ни њихови вршњаци са којим се друже такође не учествују у раду тих секција и програма.

Све ово наводи на закључак да програм позоришта није конципиран у складу са интересовањима младих.

Као пример добре праксе организовања ученика да учествују у неким ваншколским уметничким радионицама издвајају такмичење у коме учествују све школе које се такмиче у глуми и музици. Изразили су жељу и спремност да се убудуће активније укључе у осмишљавање тог такмичења. Стекао се утисак да млади воле манифестације где могу да искажу своју креативност ван сваке форме и да је управо то начин да се активирају и постану креативнији у многим областима њиховог живота.

Једна од позитивних ствари је и то што су неки од учесника похађали многе семинаре као што су јавно заговарање, писање пројеката, програм за запошљавање итд. Многи од њих су изразили интересовање и спремност за учествовање на таквим и сличним семинарима и обукама што наводи на закључак да су млади жељни за стицање нових знања и вештина и да их неформално образовање привлачи. Такође истакли су став да су семинари ефикаснији када се одржавају ван места њиховог становања, као и да је то један од начина да се задовоље више потреба младих одједном. Као добру ствар истичу и то да се на тим семинарима друже са младима из других средина и да је то добро зато што размењују искуства.

Закључак свих је да је систем такав да им не дозвољава да га промене и да су установе и институције далеко од концепта који би задовољио њихове потребе. Нарочито школе које би требало да излазе у сусрет младима, њиховим идејама и иницијативама, то не чине.

Идеје су им биле: да се кроз Канцеларију за младе ангажују на писању пројеката за осмишљавање свог слободног времена и да то буду активности које су едукативног и културног садржаја.

Реферисали су сви да желе да учествују у радионицама које подижу њихову свест о себи, њихову одговорност, мотивацију и које подстичу креативне потенцијале (за драмске и уопште арт радионице, радионице из области екологије.)

20.2.Студенти, запослени и незапослени

Када се постави питање слободног времена одговори свих учесника фокус група свODE се на: интернет, посете кафићима, рекреацију, гледање филмова, шетње и сл.

Већина учесника из Лапова није задовољна понудом градског позоришта и имају став да су спорадични културни садржаји који се организују превише традиционални и незанимљиви младима.

Интересантно је да сви учесници фокус групе истичу потребу за организовање квалитетних концерата и квалитетних спортских дешавања. Сви учесници сагласни у томе да у граду нема континуитета културно-едукативних садржаја, дакле спорадично, пројектно организују се некада неки програми и то квалификују као слабост.

Активности тј. програми у којима би учествовали су: арт радионице, едукативни програми, програми за оснаживање капацитета личности, едукације које подстичу мотивацију за активније учешће у друштвеном животу, едукације из области екологије.

Као велики проблем истакла се и неактивност младих, као и немогућност њихове активације. Недостатак жеље да се нешто постигне доводи до стања опште апатије као и до трошења времена у кафићима.

Позитивна ствар је то што су учесници групе истакли жељу за стицањем знања у области проналажења начина за активацију својих вршњака.

Сви учесници узеће учешћа у радионицама које се буду организовале кроз Канцеларију за младе.

Генерални закључак је да је огромна већина младих неинформисана и слабо упућена у све аспекте живота па и на пољу културе. Међутим то никако не значи да они не желе да се укључе у животне токове и постану равноправни део друштва, што они у суштини и јесу.

Што се тиче њиховог става према Канцеларији за младе приметно је да у њој виде прилику за побољшање њиховог живота. Пре свега доступност установама, институцијама, локалној самоуправи и другим органима који су до сада њима били недоступни. Мисле да би преко канцеларије били ближи центрима одлучивања и да ће на тај начин лакше и више утицати.

21.СТАВОВИ НЕВЛАДИНОГ СЕКТОРА

Генерални је став представника цивилног сектора је да све што невладине организације раде, све је намењено младима. Програме који су у плану реализације за наредни период треба развијати константно, да се уз једну сарадњу оформи мрежа организација која ће бити подржана и од канцеларије за младе и од општине.

Јасно је изражен став да би својим искуством и ресурсима НВО преко канцеларије за младе могле организовати различите радионице, семинаре и едукације, где би своја искуства у раду пренели сарадницима и активистима локалне канцеларије за младе.

Морамо поменути и неке препоруке невладиних организација које ће нам бити од користи, а то је да би приликом одабира учесника за наредне наше активности било пожељно користити мотивациона писма у којима се млади људи заиста интересују за наш рад и за проблеме локалне заједнице, а самим тим оспособимо младе људе да након тих програма повуку неке своје идеје. Затим, једна од многих препорука је и та да канцеларија покуша да осмисли неке нове садржаје за младе у смислу истраживачког ангажовања, и предлог да је канцеларији неопходан програм за анализу тзв. СПСС програм, како би сва будућа истраживања била верификована и веродостојна.

Генерални закључак групног интервјуа је тај да су организације на локалу које се баве младима широко отворене за све видове будуће сарадње са канцеларијом за младе и да ће са задовољством учествовати у свим будућим активностима канцеларије и као подршка, а и као партнерске организације.

22. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА, МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА

План имплементације стратегије садржи подмере које се односе на читав трогодишњи период спровођења стратегије и служиће као основа за припрему годишњих акционих планова.

Свеобухватно праћење процеса и активности које се спроводе у циљу остваривања великог броја стратешких циљева и јавних политика у разним областима функционисања друштва и даље представља изазов.

Тај изазов има пет основних димензија:

- 1) успостављање методолошки адекватног система праћења, који ће укључити међународне, али и националне индикаторе,
- 2) успостављање ефикасног, редовног и координисаног институционалног система прикупљања података и извештавања о њима,
- 3) квалитетно прикупљање и обрада самих података,
- 4) сврсисходна анализа добијених података и праћење трендова,
- 5) дефинисање јавних политика у односу на спроведену анализу.

Не треба заборавити ни повремено ревидирање мера из стратешких докумената, када се праћењем индикатора покаже да не дају одговарајуће резултате.

Као и Стратегија за младе Европске уније, Стратегија за младе општине Лапово ставља акценат на приступ креирању политика за младе заснован на подацима. ЕУ стратегија за младе то чини кроз осам праваца акције у складу с њима дефинисаним индикаторима, док Стратегија за младе општине Лапово има нешто другачији приступ. Оно што је заједничко обема стратегијама јесте укључивање тзв. контекстуалних индикатора. Реч је о индикаторима који дају контекст за положај младих у Лапову, без обзира на то што нису директно везани за активности из самих стратегија.

Стратегија за младе представља документ чији опсег превазилази самом Стратегијом дефинисане циљне исходе и одговарајуће активности. Ради се о стратешком документу који покушава да свеобухватно сагледа ситуацију везану за младе у Лапову и да се на одређени начин постави као кровни документ када је у питању ова тема.

Према критеријуму везаности за конкретне активности у оквиру мера из Стратегије, предложене индикаторе можемо поделити у три групе:

- 1) индикатори који су директно везани за конкретне циљне исходе и, посредно, активности предвиђене Стратегијом,
- 2) индикатори који су индиректно везани за циљне исходе, а не и за конкретне активности, али су важни са становишта праћења опште ситуације када су млади у питању,
- 3) индикатори који су индиректно везани за циљне исходе, али за чије увођење у статистички систем Србије тренутно не постоје услови.

Трећа група индикатора није укључена у текст Стратегије, већ се предлаже да једна од активности буде креирање свеобухватног инструмента за анализу положаја младих, који ће, поред постојећих, укључити и ове индикаторе.

У том смислу, једна од приоритетних активности Стратегије јесте дефинисање методологије за праћење оних индикатора за које не постоји методологија праћења, а који су неопходни како би се пратио напредак у имплементацији саме Стратегије.

Органи надлежни за поједине области омладинске политике дужни су да сарађују у спровођењу омладинске политике и одреде контакт особу за младе. Контакт особа за младе координира активности у вези с омладинском политиком и остварује сарадњу са у планирању, спровођењу и евалуацији Стратегије за младе.

Органи који буду одређени као носиоци појединих активности, утврђених Акционим планом, биће у обавези да на сваких шест месеци, достављају извештаје о статусу реализације одређених активности.

ОПШТИНА ЛАПОВО

АКЦИОНИ ПЛАН ЗА МЛАДЕ 2024-2029

Лапово

Општи појмови – скраћенице

КЗМ – Канцеларија за младе
ОК – Омладински клуб
ОУ – Општинска управа
ЛАП – Локални акциони план
ЛС – Локална самоуправа
СОП – Субјекти омладинске политике
ЛИМ – Локална Инклузивна мрежа
НСЗ – Национална служба за запошљавање
УГ – Удружење грађана
УП – Ученички парламент
ЦЗК – Центар за културу
ЦСР – Центар за социјални рад
ДЗ – Дом здравља
ПАС – Психоактивне супстанце
ЦК – Црвени крст
EVS – European Voluntary Service (Европски волонтерски сервис)
МОС – Министарство омладине и спорта

23. АКЦИОНИ ПЛАН ЗА МЛАДЕ

23.1. Запошљавање младих

ОПШТИ ЦИЉ: Допринети бољој запошљивости и унапредити информисаност младих о запошљавању и samozapošljavanju

Специфични циљеви	Активности	Рокови	Очекиван резултат	Индикатор	Реализатор
Допринети бољем информисању и укључивању младих у постојеће програме за запошљавање	Организовати промоцију путем медија о постојећим програмима за запошљавање и запошљивост	Континуирано 2024 - 2029	Повећана информисаност младих о постојећим програмима за запошљавање и запошљивост	Број младих укључених у програме Број промоција Број промовисаних програма	КЗМ, НСЗ, ОУ
	Формирати локални тим за успостављање и реализацију програма и активности у области запошљавања	2026	Креирани услови за повећање запошљивости младих	Број младих Број учесника у тиму Број покренутих програма	КЗМ, НСЗ, ОУ
Истражити потребе младих	Испитати капацитете локалних СОП за спровођење активности, програма и услуга у области запошљавања	2025	Развијени капацитети локалних актера из области запошљавања	Број Удружења обухваћених истраживањем Број реализованих истраживања	КЗМ, УГ
	Испитати потребе младих за едукацијама у области запошљавања и запошљивости	2026	Утврђене потребе младих и креиране полазне основе за даљи рад	Број реализованих истраживања Број младих обухваћених истраживањем	КЗМ, УГ, НСЗ, ОУ

	У оквиру програма Професионалне оријентације спроводити радионице у вези са жељама и потребама деце при одабиру будућег занимања – 7. и 8. разред	Континуирано 2024 – 2029: ваке школске године	Развијени капацитети установе у процесу подршке ученицима у првом кораку при одабиру будућег занимања	Број реализованих истраживања – анкете, радионице, посете радних и радним организацијама	Ученички парламент, одељењске старешине, Педагошко-психолошка служба школе, Канцеларија за младе
Јачати капацитете локалних СОП за спровођење активности	Подстицати и подржавати представнике локалних СОП за учешће у регионалним, националним и локалним активностима у циљу оснаживања личних капацитета за спровођење активности	Континуирано 2024 - 2029	Развијени капацитети локалних партнера	Број учесника Број обука	КЗМ, УГ, Институције, Организације
	Спровоодити састанке локалног тима	Континуирано 2024 – 2028	Остварено одрживо и функционално тело за развој и праћење програма запошљавања и запошљивости	Број састанака Број учесника	КЗМ, друге институције и организације
	Развити модел сарадње са привредницима и институцијама	2028	Остварени механизми међусекторске сарадње на тему запошљавања младих	Број привредника Број састанака Креирано минимум два модела сарадње	КЗМ, привреда и друге институције

Јачати капацитете младих како би били конкурентнији на тржишту рада	Организовати и/или подржати медијску промоцију и спровођење обука о омладинском предузетништву и самозапошљавању	Континуирано 2024 - 2029	Повећан ниво информисаности младих о могућностима за обуке Повећан ниво знања о предузетништву и самозапошљавању	Број промоција Број младих Број обука	КЗМ, НСЗ, УО, УГ
	Креирати и/или подржати програме за активно тражење посла, едукације, реалне сусрете, примере добре праксе, индивидуална саветовања и подршка при изради пословне документације У оквиру програма Проф. оријент	Континуирано 2024 – 2029: ваке школске године	Развијени капацитети установе у процесу подршке ученицима у првом кораку при одабиру будућег занимања	Број реализованих истраживања – анкете, радионице, посете радних и радним организацијама	Ученички парламент, одељењске старешине, Педагошко-психолошка служба школе, Канцеларија за младе
	Успоставити и подржати рад „Каријерног информисања“ у КЗМ	Континуирано 2024 - 2029	Повећан ниво степена запошљивост младих	Број посета младих Број информација	КЗМ, ОУ
	Организовати обуке за вршњачке едукаторе за каријерно информисање, вођење и саветовање	Континуирано 2024 - 2029	Обезбеђена могућност повећања нивоа запошљивости младих	Број обука Број младих обухваћених програмом	КЗМ, УГ

	Подржати програме, активности и иницијативе у области каријерног информисања, вођења и саветовања	Континуирано 2024 - 2029	Обезбеђена могућност повећања нивоа запошљивост младих	Број програма Број удружења Број младих	КЗМ, УГ

23.2. Образовање

ОПШТИ ЦИЉ: *Подстаћи развијање система формалног и неформалног образовања доступног свим младима*

Специфични циљеви	Активности	Рокови	Очекиван резултат	Индикатор	Реализатор
Допринети информисању и укључивању младих у програме формалног и неформалног образовања које спроводе локални актери	Мапирати постојеће активности формалног и неформалног образовања и креирати базу истих	2024	Креирана база понуде формалног и неформалног образовања у општини	Број истраживања Број обухваћених партнера	КЗМ, УГ
	Промовисати програме	Континуирано 2024 - 2029	Подигнут ниво учешћа и информисаности младих у општини	Обухват младих Број нових програма	КЗМ, УГ
Истражити потребе младих као и локалних СОП	Испитати капацитете локалних СОП за спровођење активности, програма и услуга у области образовања	2025	Обезбеђена база за ефективно бављење темом образовања младих	Број реализованих истраживања Број интервјуисаних СОП	КЗМ, УГ
	Испитати потребе младих за едукацијама у области формалног и неформалног образовања	2025	Обезбеђена база за ефективно бављење темом образовања младих	Број реализованих истраживања Обухват младих истраживањима	КЗМ, УГ, образовне организације и институције
Стимулисати развој програмских активности формалног и	Развијати „мини библиотеку“ са стручном литературом за младе	Континуирано 2024 - 2029	Обезбеђен простор за неформално образовање за младе	Број библиотека Број књига Број корисника	КЗМ, Библиотека, Школе

неформалног образовања и учења	Подржати формирање и развој Локалне академске мреже (ЛАМ)	2025 – 2027	Креирана функционална база студената из Лапова	Број база Број корисника	КЗМ, Предузетници, Послодавци
	Подржати оснивање и рад студентске читаонице	2027 - 2029	Обезбеђен простор за неформално образовање за студенте	Број читаоница Број издања у читаоници Број корисника	КЗМ, Школе, Факултети, ОУ
Организовати и подржати и све видове формалног и неформалног образовања у форми периодичних	Подржати иницијативе у области неформалног образовања	Континуирано 2024 - 2029	Повећан ниво, обим и квалитет понуде неформалног образовања	Број подржаних иницијатива Број учесника	КЗМ, УГ
	Спроводити обуке, тренинге и курсеве прилагођене потребама и интересовањима младих	Континуирано 2024-2029	Повећан ниво, обим и квалитет обуке неформалног образовања	Број обука, тренинга и курсева Број корисника	КЗМ, УГ

23.3.Информисање

ОПШТИ ЦИЉ: *Допринети већој информисаности младих и јачати капацитете младих да креирају информационе програме*

Специфични циљеви	Активности	Рокови	Очекиван резултат	Индикатор	Реализатор
Оснажити људске и материјалне ресурсе за пренос информација	Формирати сервисну услугу инфо-центра са дефинисаним задацима и лицем за координацију	2024	Креирана функционална услуга у КЗМ за информисање младих	Број сервиса Број корисника Број ангажованих лица	УГ, ОУ
	Организовати едукације за локалне актере	Континуирано 2024 - 2029	Оснажени људски капацитети за креирање и дељење информација за младе	Број обука Број учесника/ца	КЗМ, УГ
	Потписати протоколе о сарадњи са актерима на пољу информисања	Континуирано 2024 - 2029	Побољшана сарадња међу СОП који се баве информисањем младих	Број протокола	КЗМ, организације и институције које се баве информисањем младих
	Основати омладинску редакцију при Инфо центру	2025	Оснажени људски капацитети за креирање и дељење информација за младе	Број редакција Број учесника	КЗМ, УГ, Медији
	Обезбедити потребну опрему и ресурсе за функционисање Инфо - центра	2025	Оснажени материјални капацитети за креирање и дељење информација за младе	Број опреме	КЗМ
Истражити	Спровести	2025	Утврђене информативне потребе	Број истраживања	КЗМ,

информативне потребе младих	истраживање о актуелним информативним потребама младих		младих и креирана основа за основани рад	Број учесника у истраживању	Медији, УГ
	Спровести истраживање о капацитетима локалних актера у области информисања младих	2025	Утврђени капацитети СОП за информисање младих	Број истраживања Број учесника у истраживању	КЗМ, Медији, УГ
Обезбедити боље информисање младих о могућностима и садржајима за младе	Организовати едукације из развоја информационе писмености и примене информационих техника и технологија јавног информисања младих	Континуирано 2024 – 2029	Повећан ниво информисаности младих о понуди садржаја за младе	Број едукација Број учесника	КЗМ, УГ, Медији
	Подржати активности и садржаје Омладинске редакције	Континуирано 2024 – 2029	Подржан функционалан рад Омладинске редакције и омогућена несметана подела информација од значаја за младе	Број креираних садржаја Број учесника	КЗМ, УГ, Медији

23.4. Култура и слободно време

ОПШТИ ЦИЉ: Унапредити могућности за боље и квалитетније провођење слободног времена младих

Специфични циљеви	Активности	Рокови	Очекиван резултат	Индикатор	Реализатор
Пружити подршку програмима у области слободног времена и повећати учешће младих у већ постојећим програмима	Путем конкурсних активности пружити подршку удружењима грађана за увођење нових и развијање већ постојећих активности из области културе	Континуирано 2024 - 2029	Повећана понуда активности за провођење слободног времена младих	Број младих Број удружења Број нових активности	КЗМ, УГ, УО
	Подржати иницијативе неформалних група младих за спровођење активности у области културе и слободног времена	Континуирано 2024 - 2029	Повећана понуда активности за провођење слободног времена младих	Број младих Број нових активности	КЗМ, Неформалне групе, УГ, ОУ
	Добродошлица првацима и Пријем првака у ДС – додела школског прибора и приредба; Дечија недеља – посета локалним органима власти и дечија партиципација у	Континуирано 2024 - 2029	Координација и континуиран процес подршке деци, младима и родитељима, међусекторска сарадња	Број деце и младих Број удружења, манифестација, број нових активности	УП, ДС, драмске, ликовне, музичке секције, КЗМ, УГ, УО

	ужој и широј заједници – предлози и питања:“ Дан отворених врата“; Новогодишњи базар и обележавање Православне нове године – сарадња институција – приредбе, креативни радови, изложбе...; Обележавање Дана општине – низ културних активности међусекторски оријентисаних – традиционални ликовни и литерарни конкурси, изложе, посете... Васкршњи базар – хуманитарно-продајне изложбе самосталних радова – сви узрасти и све образовно-васпитне установе				
Обезбедити услове младима за бављење	Развијати програме за активно провођење слободног времена	Континуирано 2024 – 2029	Повећане могућности за квалитетније провођење слободног времена	Број нових програма Број нових учесника/ца	КЗМ, УГ, СОП

културним активностима и квалитетно провођење слободног времена	у Омладинском клубу				
	Адаптација просторних капацитета Омладинског клуба, објеката у култури	Континуирано 2024 – 2029	Повећане могућности за квалитетније провођење слободног времена и учешће у културним садржајима	Број адаптираних простора Број нових корисника/ца	КЗМ, ОУ,
	Адаптирати алтернативе просторе за реализацију културних садржаја и провођење слободног времена	Континуирано 2024 – 2029	Повећане могућности за квалитетније провођење слободног времена и учешће у културним садржајима	Број адаптираних простора Број нових корисника/ца	КЗМ, ОУ
	Организовати омладински фестивал	Континуирано 2024 – 2029	Повећане могућности за квалитетније провођење слободног времена и учешће у културним садржајима	Број организованих фестивала Обухват младих	УГ, КЗМ, ОУ
	Пружање подршке Канцеларији за младе – дати на коришћење расположиве просторне и друге ресурсе школе (рачунари, штампачи...), библиотечки фонд и библиотека, трпезаријски	Континуирано 2024 - 2029	Повећане могућности за квалитетније провођење слободног времена и учешће у културним садржајима	Број адаптираних простора Број нових корисника/ца	КЗМ, ОУ, ОШ

	простор...				
	Организовати омладински фестивал	Континуирано 2024 – 2029	Повећане могућности за квалитетније провођење слободног времена и учешће у културним садржајима	Број организованих фестивала Обухват младих	УГ, КЗМ, ОУ, ОШ

23.5. Здравље и спорт

ОПШТИ ЦИЉ: Чувати и унапредити здравље младих и промовисати важност здравих стилова живота

Специфични циљеви	Активности	Рокови	Очекиван резултат	Индикатор	Реализатор
Подизати свест о важности здравља младих и развијати и промовисати здраве стилове живота	Организовати и/или подржати едукације, трибине, обуке, семинаре из области здравља младих	Континуирано 2024 - 2029	Подигнут ниво знања о здрављу	Број активности Број програма Број учесника	УП, КЗМ, ДЗ, УГ
	Организовати и/или подржати програме и активности из области здравих стилова живота младих	Континуирано 2024 - 2029	Подигнут ниво знања о здравим стиливима живота	Број активности Број програма Број учесника	КЗМ, ДЗ, УГ
	Подржати и развијати програме у области менталног здравља младих	Континуирано 2024 - 2029	Обезбеђен програм менталног здравља младих	Број младих корисника/ца Број сусрета са младима	КЗМ,ДЗ
	Подржати и развијати програме у области менталног здравља младих – пројекат „ Одговоран однос према здрављу“	Континуирано 2024 - 2029 – од септембра до децембра	Подигнут ниво знања о здрављу	Број активности Број програма Број учесника	УП, КЗМ, ДЗ, УГ
Обезбедити	Подржати	Континуирано	Повећан број иницијатива за рекреативно	Број нових турнира и	КЗМ, УГ,

услове за рекреативно бављење спортским активностима младих	иницијативе младих за организацију аматерских турнира и рекреативно бављење спортом	2024 - 2029	бављење спортом младих	других иницијатива Број обухваћених младих	ОУ, УП, Спортски клубови
	Успоставити и одржавати терене и просторе за рекреативно бављење спортом	Континуирано 2024 - 2029	Обезбеђени услови за рекреативно бављење спортом за младе	Број нових терена Број одржаваних терена	КЗМ, ОУ, Спортски клубови

23.6. Безбедност младих

ОПШТИ ЦИЉ: Унапредити квалитет безбедносне културе младих

Специфични циљеви	Активности	Рокови	Очекиван резултат	Индикатор	Реализатор
Подржати програме и активности које спроводе локални актери у области безбедности младих	Организовати и/или подржати едукативне садржаје из области превенције вршњачког насиља	Континуирано 2024 - 2029	Повећан број програма у области превенције вршњачког насиља – нулта толеранција	Број учесника Број едукација	УП, Тим за безбедност, ППС, КЗМ, ЦСР..
	Организовати и/или подржати едукативне садржаје из области безбедности деце и младих на интернету	Континуирано 2024 - 2029	Повећан број програма у области безбедности младих на интернету	Радионице, предавања, округли столови,	УП, Тим за безбедност, ППС, КЗМ, ЦСР..
	Организовати и/или подржати едукативне садржаје из области безбедности у саобраћају	Континуирано 2024 - 2029	Повећан број програма у области безбедности младих у саобраћају	Радионице, предавања, округли столови,	УП, Тим за безбедност, ППС, КЗМ, ЦСР..
	Организовати и/или подржати програме и	Континуирано 2024 - 2029	Обезбеђени услови за реализацију програма ресоцијализације у КЗМ	Број младих укључених у програм	КЗМ, ЦСР

	активности усмерене на ресоцијализацију младих				

23.7.Укључивање младих из осетљивих група

ОПШТИ ЦИЉ: Унапредити укљученост младих из осетљивих група

Специфични циљеви	Активности	Рокови	Очекиван резултат	Индикатор	Реализатор
Подржати и развијати нове и већ постојеће програме, активности локалних институција и организација	Организовати активности поводом Међународног дана особа са инвалидитетом	Сваке године 2024 - 2029	Подигнута свест о постојању и потребама младих из осетљивих група	Број активности Број укључених младих	КЗМ, УГ, ЦСР
	Организовати семинаре, едукације и тренинге на тему стереотипа, предрасуда, дискриминације и интеркултуралности за младе	Континуирано 2024 - 2029	Повећан ниво знања из ове области	Број обука Број младих учесника/ца	КЗМ, УГ, ЦСР, Школе
	Подржати активности и манифестације у којима млади из осетљивих група директно учествују	Континуирано 2024 - 2029	Повећан ниво укључености младих из свих група у активности	Број младих учесника/ца Број манифестација - активности	КЗМ, УГ, ЦСР
	Подржати активности организација цивилног друштва у области рада са осетљивим групама	Континуирано 2024 - 2029	Повећан број активности посвећен раду са младима из осетљивих група	Број активности Број подржаних организација Број учесника/ца	КЗМ, УГ

	младих				
Оснажити капацитете локалних институција и организација за спровођење активности и услуга у области социјалне политике и подстаћи међусекторску сарадњу	Подржати активности и иницијативе	Континуирано 2024 - 2029	Повећани капацитети СОП за рад са осетљивим групама младих	Број нових иницијатива Број састанака	КЗМ, УГ
	Организовати едукативне садржаје за представнике локалних институција и организација о моделима рада са младима из осетљивих група	Континуирано 2024 - 2029	Повећани капацитети СОП за рад са осетљивим групама младих	Број обука Број учесника	КЗМ, УГ
Допринети постизању једнаких могућности за укључивање младих у друштвени живот заједнице	Прилагодити просторе за младе по принципима универзалног дизајна	Континуирано 2024 - 2029	Простори за младе усклађени са потребама	Број иницијатива	КЗМ, УГ, ОУ, ЦСР

23.8. Заштита животне средине и одрживи развој

ОПШТИ ЦИЉ: *Допринети већој еколошкој свести и оснажити младе за активности и иницијативе*

Специфични циљеви	Активности	Рокови	Очекиван резултат	Индикатор	Реализатор
Подизање свести о значају и начинима очувања животне средине	Спроводити едукације из области екологије, заштите животне средине и одрживог развоја на нивоу свих основних школа и средње школе	Континуирано 2024 - 2029	Подигнут ниво знања о заштити животне средине и одрживом развоју	Број едукација Број учесника/ца	КЗМ, УГ, Школе – УП, еколошка секција
	Организовати еколошке радионице – садња дрвећа и цећа, обележавање Дана планете земље, Сајам науке поводом Дана школе...	Континуирано 2024 - 2029	Подигнут ниво знања о заштити животне средине и одрживом развоју	Број едукација Број учесника/ца	КЗМ, УГ, Школе – УП, еколошка секција
	Спроводити едукације из области екологије, заштите	Континуирано 2024 - 2029	Подигнут ниво знања о заштити животне средине и одрживом развоју	Број едукација Број учесника/ца	КЗМ, УГ, Школе – УП, еколошка секција

	животне средине и одрживог развоја на нивоу свих основних школа и средње школе				
Учешће младих у активностима из области екологије, заштите животне средине и одрживог развоја	Расписати конкурс за реализацију активности из области екологије, заштите животне средине и одрживог развоја	Једном годишње 2024 - 2029	Подигнут ниво учешћа младих о заштити животне средине и одрживом развоју	Број подржаних активности Број учесника/ца	КЗМ, УГ, УП, Школе – еколошка секција

23.9. Активизам, волонтерство и мобилност младих

ОПШТИ ЦИЉ: *Подстаћи младе да активно учествују у друштву и допринети већој мобилности младих*

Специфични циљеви	Активности	Рокови	Очекиван резултат	Индикатор	Реализатор
Створити услове за успостављање и развој услуга и сервиса за младе	Развити програме Волонтерског сервиса и успоставити њихову координацију	2024	Креирани услови за функционалан рад	Број развијених програма Број корисника/ца	КЗМ, ОУ
	Адаптирати и опремити простор ОК клуба за пружање сервисних услуга младима	2024 – 2027	Креирани услови за функционална рад ОК	Број обезбеђене опреме Број корисника/ца	КЗМ, ОУ
Промовисати и подржати оmlадински активизам волонтерство и мобилност младих	Организовати активности поводом Међународног дана волонтера – Мостови међу генерацијама-посете, радне акције и сл..	Континуирано 2024 - 2029	Повећана видљивост младих у Лапову	Број акција Број учесника	Сви СОП на нивоу општине -УП
	Организовати активности поводом Међународног дана младих	Континуирано 2024 - 2029	Повећана видљивост младих у Лапову	Број акција Број учесника	Сви СОП на нивоу општине
	Оснажити младе да активно доприносе локалној заједници	Континуирано 2024 - 2029	Повећано учешће младих у друштвеном животу заједнице	Број младих учесника/ца	КЗМ, УГ, СОП

	Организовати едукације на тему волонтирања и активизма у локалној заједници	Континуирано 2024 - 2029	Повећано учешће младих у друштвеном животу заједнице	Број едукација Број младих учесника/ца	КЗМ, УГ
Допринети већој информисаност и младих о могућностима путовања унутар земље и ка иностранству	Промовисати вредности и могућности мобилности младих	Континуирано 2024 - 2029	Подигнута информисаност младих о програмима мобилности	Број промоција Број учесника/ца	КЗМ, УГ
	Промовисати европске, регионалне и националне програме мобилности младих и створити услове за учешће у истим	Континуирано 2024 - 2029	Подигнута информисаност младих о програмима мобилности	Број промоција Број учесника/ца	КЗМ, УГ
	Подстицати, промовисати и организовати омладинске размене, кампове, екскурзије, студијске посете за младе у земљи и иностранству	Континуирано 2024 - 2029	Повећана видљивост младих у Лапову	Број акција Број учесника	УП; КЗМ

23.10. Међусекторска сарадња

ОПШТИ ЦИЉ: Успоставити бољу међусекторску сарадњу и механизме подршке младима на локалном нивоу

Специфични циљеви	Активности	Рокови	Очекиван резултат	Индикатор	Реализатор
Креирати механизме за праћење и вредновање елемената омладинске политике	Праћење и вредновање ЛАП-а	Континуирано 2024-2029	Ефикасно и ефективно спровођење стратешког документа за младе	Састанци радне групе, минимум 20 пројеката подржано, Извештај о спровођењу ЛАП-а	КЗМ, Радна група за израду ЛАП-а
	Организација заједничких састанака представника институција који се директно или индиректно баве младима	Континуирано 2024-2029	Успостављена комуникација и сарадња са свим актерима омладинске политике на локалном нивоу	Два састанка годишње	КЗМ, УГ, СОП
Креирати окружење за заједничко деловање различитих институција и организација	Обуке за представнике институција који се директно или индиректно баве младима	Континуирано 2024-2029	Успостављена комуникација и сарадња са свим актерима омладинске политике на локалном нивоу	2 обуке годишње	КЗМ, УГ, СОП
	Писање реализације заједничких пројеката између више институција –	Континуирано 2024-2029	Успостављена комуникација и сарадња са свим актерима омладинске политике на локалном нивоу	2 пројекта годишње	КЗМ, ЛС и друге институције

	Нова година, Васкршњи сабор, Дан општине...				
	Потписивање Меморандума о сарадњи између КЗМ и других институција	Континуирано 2024-2029	Успостављена институционална сарадња за подршку младима	Потписано минимум 5 меморандума о сарадњи	КЗМ, ЛС и друге институције
	Пристап Националној асоцијацији канцеларија за младе	2025	Учешће у највишем представничком телу КЗМ на нивоу Србије	Одлука о учешћу	КЗМ, ЛС

25.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОПШТИНА ЛАПОВО
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ
Број: 020-16/23-I
Датум: 7. 2. 2023. године
ЛАПОВО

На основу члана 32. тачка 4. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“ бр. 129/2007, 83/2014 - други закон, 101/2016 - други закон и 47/2018), члана 37. тачка 4. Статута општине Лапово („Службени гласник општине Лапово“, бр. 2/19), члана 11. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, број 30/18) и Одлуке о приступању изради планских аката („Службени гласник општине Лапово“, број 19/22), Скупштина општине Лапово на седници одржаној дана 7. фебруара 2023. године, донела је

ОДЛУКУ
О УСВАЈАЊУ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ИКТ У ОПШТИНИ ЛАПОВО ЗА
ПЕРИОД 2024-2029. ГОДИНЕСА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ

Члан 1.

Усваја се Стратегија развоја информационо-комуникационих технологија (ИКТ) у општини Лапово за период од 2024-2029. године са Акционим планом.

Члан 2.

Текст Стратегије и Акционог плана из члана 1. чине саставни део ове Одлуке.

Члан 3.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику општине Лапово“.

ПРЕДСЕДНИЦА
Мирела Раденковић, с.р.

26.

ОПШТИНА ЛАПОВО

**СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ИНФОРМАЦИОНО –
КОМУНИКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГИЈА (ИКТ) У
ОПШТИНИ ЛАПОВО**

2024-2029

САДРЖАЈ

ОПШТИ ПОДАЦИ	100
УВОД	102
1. ДЕФИНИСАЊЕ ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНИХ ТЕХНОЛОГИЈА (ИКТ)	103
2. РАЗВОЈ ИКТ ДРУШТВА	104
3. ПРАВНИ ОКВИР ЗА УВОЂЕЊЕ Е -УПРАВЕ	106
4. ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА	108
5. МЕТОДОЛОГИЈА ДОБРИХ ПРАКСИ	109
6. ОПИС ДОБРЕ ПРАКСЕ	110
7. РЕЗУЛТАТИ ПРИМЕНЕ ИКТ ПРАКСЕ	112
8. ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИКТ У ОПШТИНИ	113
9. СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА Е – УПРАВЕ	113
10. ВИЗИЈА Е-УПРАВЕ	115
11. ОПШТИ ЦИЉЕВИ Е-УПРАВЕ	116
12. НАЧЕЛА РАЗВОЈА Е-УПРАВЕ	116
13. ДЕЦЕНТРАЛИЗОВАНИ РАЗВОЈ ЕЛЕКТРОНСКЕ УПРАВЕ	118
14. СТРУКТУРА И СТУБОВИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ СТРАТЕГИЈЕ	118
15. УСПОСТАВЉАЊЕ КЉУЧНИХ ПОЛУГА	119
15.1. ИКТ инфраструктура	119
15.1.1. Комуникациона инфраструктура	119
15.1.2. Рачунарски центри	121
15.1.3. Инфраструктура на појединим локацијама	121
15.2. Електронски идентитет, електронски потпис и електронски документ	121
15.2.1. Употреба електронских докумената у органима власти	122
15.3. Електронске службене евиденције	123
15.4. Катализатори развоја е-управе	124
16. МОДЕРНИЗАЦИЈА ПРОЦЕСА	125
16.1. Аутоматизација међуресорских процеса базирана на размени структурираних електронских докумената	125
16.2. Реформа поступака	126
17. УСПОСТАВЉАЊЕ ЕЛЕКТРОНСКИХ ЈАВНИХ УСЛУГА	127
17.1. Портали е-управе и заједничке електронске услуге	127
17.2. Електронске јавне услуге	127

17.2.1.Приоритетне електронске јавне услуге	128
18. РАЗВОЈ КАДРОВСКИХ ПОТЕНЦИЈАЛА	129
18.1. Информатичка писменост и вештине службеника	129
18.2. Запошљавање ИКТ стручњака	129
19. ПОНОВНО КОРИШЋЕЊЕ ИКТ РЕШЕЊА УЗ УПОТРЕБУ ОТВОРЕНИХ СТАНДАРДА	130
20. ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ ИНОВАТИВНИХ ПРИМЕНА ИКТ	130
21.КООРДИНАЦИЈЕ ИКТ ИНИЦИЈАТИВА	131
22. ИНФОРМАЦИОНА БЕЗБЕДНОСТ	131
23.ФИНАНСИЈСКИ ЕФЕКТИ	131
24.ПРЕПОЗНАТИ ПРОБЛЕМИ И ПОТЕНЦИЈАЛНА РЕШЕЊА	132
25.АКЦИОНИ ПЛАН ЗА РАЗВОЈ ИНФОРМАЦИОНО – КОМУНИКАЦИОНИХ ТЕХНОЛОГИЈА 2024-2029	136

ОПШТИ ПОДАЦИ

Општина Лапово налази се у централном делу Републике Србије, у северозападном делу Шумадијског округа коме административно припада. Са укупном површином од 5.522 ха, чини 2,3% укупне површине Шумадијског округа, представљајући, по величини, његову најмању општину. Целокупна дужина границе општине износи 40 км. Сама општина окружена је са јужне стране општином Баточина, источне, општином Свилајнац, северне, општином Велика Плана, док се са западне стране граничи са општином Рача. У састав општине Лапово улазе свега два насеља: варошица Лапово и истоимено село.

Прецизније, општина Лапово се налази између 44°08'45" и 44°13'30" северне географске ширине и 21°01'20" и 21°09'30" источне географске дужине (по Гриничу). Удаљена је од Београда 106 км, од Крагујевца 31 км, док је удаљеност од Ниша 129 км.

На територији општине Лапово, по последњем званичном попису, спроведеном 2019. године живи 7095. становника или 2,6% целокупне популације Шумадијског округа. И по овом параметру (броју становника), чини најмању општину поменутог округа.

Просечна густина насељености износи 129 становника по км² - после града Крагујевца највећа је у Шумадијском округу.

Општина Лапово се налази на 107м надморске висине и лежи у средишњем делу тока Велике Мораве, између њених притока, река Раче и Лепенице, на прелазу алувијалне равни ове реке у ниско побрђе крајњих изданака планине Рудник.

Општина:	Лапово
Адреса:	Његошева 18, 34220 Лапово, Република Србија
Број телефона - централа:	+381 34 853 159
Број факса - централа:	+381 34 853 105
ПИБ:	101888526
Матични број:	7713754
E-mail:	office@lapovo.rs
Интернет адреса:	www.lapovo.rs
Врста документа:	Стратегија развоја ИКТ у општини Лапово 2024-2029
Време израде документа:	2019
Површина општине:	55 km ²
Становништво:	7143
Регистарска ознака:	КГ
Регион:	Шумадија и западна Србија
Округ:	Шумадија

УВОД

Информационо - комуникационе технологије су током само једне људске генерације револуционарно промениле начин живота, учења, рада и забаве. ИКТ све дубље трансформишу начин интеракције људи, предузећа и јавних институција. Укупне промене у свим аспектима друштва које су омогућене применом ИКТ чине развој информационог друштва.

Успешан развој информационог друштва захтева одговарајући степен знања и вештина како код стручњака разних професија тако и код свих грађана. Поред повећања потребе за вештинама у вези примене ИКТ, Интернет је променио начин ширења знања и информација у свим областима.

Концепт е-управе предвиђа интерактивне електронске услуге прилагођене потребама грађана и привреде, које су интегрисане на свим нивоима јавног сектора.

Захваљујући ИКТ која омогућава потпуну аутоматизацију административних процедура и интеграцију географски дистрибуираних органа, грађани могу да задовоље своје потребе подnoseћи своје захтеве са једног места (нпр. интернет портал е-управе), без обзира на број различитих органа који учествују у поступку обраде захтева. Осим тога грађани могу у сваком тренутку да добију информацију о тренутној фази у којој се налазе њихови захтеви.

На тај начин, е-управа обезбеђује ефикасније, транспарентније и одговорније јавне службе које су прилагођене потребама грађана и привреде.

Представљена визија е-управе је прилично далеко од данашње ситуације у државној управи Републике Србије и захтева додатни напор да би се остварила и постала саставни део свакодневне праксе.

1. ДЕФИНИСАЊЕ ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНИХ ТЕХНОЛОГИЈА (ИКТ)

Појам **информација** представља стимуланс који има неко значење за некога ко прима ту информацију. Информација која уђе у рачунар је податак. Након уношења, формирања или обраде друге врсте и штампања, излазни податак поново постаје информација. Када се информација уобличи и користи за разумевање и схватање неких радњи, она представља знање.

Информација је мера неизвесности: што је мање очекивана, количина информације је већа. Информација је данас основа за доношење одлука, има своју цену и важан је ресурс.

Информационе технологије су научна дисциплина која се јавља крајем прошлог века, са преласком друштва из индустријског у информатичко доба. Изузетно се брзо развија и шири њена употреба, са непрекидним појављивањем нових технологија. Има огроман утицај на људско друштво у свим аспектима.

Тешко је дати праву дефиницију шта су информационе технологије, али можемо рећи да информационе технологије обухватају све облике технологија које се користе за креирање, чување и размену информација у различитим видовима (пословни подаци, говор, звук, слике, мултимедија и др.)

Информационе технологије се од стране Америчке асоцијације за информационе технологије дефинишу као „изучавање, дизајн, развој, имплементација и подршка или управљање рачунарским информационим системима, софтверским апликацијама и хардвером“. Информационе технологије користе рачунаре и рачунарске програме за безбедну конверзију, складиштење, заштиту, обраду, пренос и претраживање информација.

Конверзија података подразумева претварање рачунарских података из једног у други облик, на пример, претварање текст фајла из једног у други кодни облик. Складиштење података представља смештање података на одређени медијум ради памћења и/или обраде. Заштита података подразумева средства за заштиту података од оштећења и контролу њиховог приступа. Обрада података је било који рачунарски процес којим се конвертују подаци у информације или знање. Пренос података се често врши са једног места на друго. Претраживање информација данас је све заступљеније, олакшава приступ жељеним информацијама у документима, тражење докумената, претраживање у базама података, на веб-у, итд.

Термин информационе технологије често обухвата и знатно шире поље области технологије. Све оне активности којима се ИТ професионалци баве, од инсталације апликативних програма до пројектовања сложених рачунарских система. Неке од тих активности су: умрежавање и инжењеринг рачунарског хардвера, дизајнирање софтвера и база података, као и управљање и администрација информационим системом. Термин информационе технологије први је употребио Џим Домсик из Мичигена, новембра 1981. године.

У последње време термин информационе технологије се проширује да се нагласи употреба комуникација, посебно електронских. **Информационо - комуникационе технологије** обухватају технологије као што су стони и преносни рачунари, софтвер, периферни уређаји и уређаји за повезивање на Интернет који су намењени за обраду информација и комуникацију.

Најважнију компоненту информационо - комуникационих технологија представљају рачунари. У исто време, применом и развојем дигиталних комуникација омогућен је лак, брз, ефикасан и јефтин начина размене информација. ИКТ имају фундаменталан утицај на модерно друштво јер начини размене и преноса, као и количина најразличитијих информација данас су већи него икада пре и историји. Данас пословне организације користе ИКТ за побољшање квалитета производа и услуга, повећање продуктивности рада, уштеду енергије и новца и на крају за повећање профита.

Веома је широка, сложена и динамична област. Захтева непрекидно праћење новина и стално учење током целог живота (Lifelong learning), односно професионално усавршавање.

2.РАЗВОЈ ИКТ ДРУШТВА

Како је наведено у важећој Стратегији развоја информационог друштва у Републици Србији (из 2006. године), Република Србија треба да посвети посебну пажњу информационим и комуникационим технологијама (ИКТ) у свим својим развојним стратегијама, јер ИКТ пружају велике могућности и имају свеопшти утицај на националне привреде и глобалну конкурентност.

Под изразом електронска управа (у даљем тексту: е-управа), подразумева се примена информационо-комуникационих технологија којом се постиже ефикаснији и ефективнији рад органа управе и ималаца јавних функција, како би се постигао економски раст и смањење терета администрације.

Е-управу треба реализовати поштујући следеће основне принципе (преузето из актуелне Стратегије развоја информационог друштва у Републици Србији):

- **Приступ свима.** Јавни сервиси морају бити доступни свим грађанима. Главни предуслов за ово је јефтин и брз приступ Интернету. Сви садржаји од јавног значаја треба да буду доступни свим грађанима под једнаким условима у електронском;
- **Угроженим групама.** Спречавање дигиталне поделе и заштита људских права. Информационо друштво треба да поштује општа људска права и спречи дискриминацију грађана по основу социјалних разлика у погледу прихода, техничких знања, рода, религије, старости, националне припадности, итд;
- **Безбедност и заштита приватности.** Јавни сервиси морају бити безбедни и мор ају штитити приватност грађана.

- **Отворен систем.** Е-управа ће се примењивати у сагласности са принципима отвореног система заснованог на отвореним и међусобно функционалним ИКТ решењима различитих произвођача.
- **Кохерентност и функционална јединственост.** Е-управа представља веомасло жен, али интегрисан информациони систем, који функционише као један кохерентан систем, где се јединственост и заједничко функционисање различитих хетерогених делова постиже кроз стандардизацију и координира н развој.
- **Аутономија у развоју.** Сваки државни орган или јавна организација може аутономно да се развија и управља својим подсистемом према претходно договореним стандардима е-управе и националном плану развоја.
- **Флексибилна и модерна ИКТ решења.** Примењена ИКТ решења засниваће се на најновијим методолошким и технолошким достигнућима омогућујући продуктиван развој и обезбеђујући флексибилност на будуће организационе и технолошке промене.
- **Ослањање на национални ИКТ сектор и академску/истраживачку заједницу.** Да би се пружила прилика развоју националног ИКТ сектора и поспешео развој академске/истраживачке заједнице, развој е-управе ће се углавном заснивати на домаћим ИКТ компанијама и академским институцијама, као и истраживачким центрима. Акције које предлаже стратегија е-управе би, између осталог, требало да се односе на факторе који су кључни за испуњавање визије е-управе.

У Стратегији су идентификовани следећи кључни фактори:

- **Политичка воља** – кључни елемент за успостављање е-управе као једне од највиших државних приоритета и за мобилисање расположивих средстава.
- **Лидерство и стратешко размишљање** – потребно за усвајање и примену визије е-управе, а нарочито за превазилажење и међусобно помирење интереса различитих актера.
- **Кадрови** – од великог значаја су адекватно обучени државни службеници за коришћење ИКТ и довољан број ИКТ професионалаца запослених унутар државних органа.
- **Финансирање** – неопходно да омогући непрекидан развој.
- **Отпор променама** – многи ће е-управу доживети као узнемиравајући фактор и опасност за њихове тренутне позиције.

- **Учествовање грађана и привреде** – слабо ИКТ образовање становништва и недостатак поверења у електронске јавне услуге, које се могу спречити.

За развој е-управе од великог значаја је и реализација националне, али и локалних информационих инфраструктура, које треба да обезбеде успешно функционисање информационих система и размену информација између њих у процесу успостављања сервиса е-управе.

Осим тога, треба реализовати ИКТ инфраструктуру која ће обезбедити јефтин и брз приступ Интернету за грађане и привреду. У оба случаја циљ је изградити модерну дигиталну телекомуникациону мрежу која је неопходна за реализацију интегрисаних јавних услуга.

Важан предуслов је и стварање безбедносне инфраструктуре.

Треба дефинисати и изградити механизме, као што је инфраструктура јавних кључева (Public Key Infrastructure, PKI), који ће обезбедити заштиту приватности грађана, учинити електронске трансакције безбедним и повећати поверење у е-управу.

Треба увести и регулисати начине плаћања чиме ће се обезбедити електронски сервиси интегрисани у јавном сектору.

Један од кључних предуслова за успешну реализацију е-управе је стварање људских капацитета. Треба побољшати ИКТ вештине запослених у државној управи и локалној самоуправи, обучити ИКТ стручњаке запослене у државној управи и локалној самоуправи да користе најновија достигнућа у ИКТ и створити услове којима ће се омогућити регрутација најбољих ИКТ стручњака са брзе рада за рад у државној управи и локалној самоуправи.

Не треба заборавити ни промовисање е-управе. Главни циљ активности у овој области је подизање свести грађана и њиховог разумевања е-управе да би се обезбедило веће учешће грађана и привредника. Подизање нивоа знања и вештина за коришћење ИКТ код најшире популације треба да има за циљ образовање широке популације о ИКТ, односно омогућавање да што већи број грађана стекне основну информатичку писменост. Наравно, реализација е-управе није могућа без одговарајуће правне регулативе.

3.ПРАВНИ ОКВИР ЗА УВОЂЕЊЕ Е -УПРАВЕ

Важећом Стратегијом развоја информационог друштва у Републици Србији (усвојеном од стране Владе Србије 05.10.2006. године) предвиђено је да Република Србија треба да посвети посебну пажњу информационим и комуникационим технологијама јер оне имају свеопшти утицај на националне привреде и глобалну конкурентност. При томе се законска регулатива у Србији заснива на регулативи која постоји у ЕУ и земљама Југоисточне Европе. Европска комисија је 1. јуна 2005. године лансирала петогодишњу стратегију „Европско информационо друштво 2010” (i2010) како би оснажила раст и отворила радна места у области информационог друштва и индустрије медија. Влада Републике Србије је прихватила i 2010 иницијативу као општи оквир за развој Информационог друштва кроз потписивање „eSEE Agenda +“ за развој информационог друштва у Југоисточној Европи.

Иницијатива i2010 је свеобухватна стратегија за модернизацију и постављање свих инструмената политике ЕУ како би охрабрили развој дигиталне привреде: законских инструмената, истраживања и партнерства с привредом. Основ политике Европске уније у области е-управе представља Акциони план, који је 2006. године прихватила Европска комисија. Земље југоисточне Европе су такође биле активне на регионалном нивоу. Оне се баве увођењем и развојем ИКТ-а у оквиру Иницијативе „Електронска југоисточна Европа - Пакт за стабилност у југоисточној Европи“ (е-ЈИЕ) са циљем да одговоре на изазове које доноси развој информационог друштва, искористе све потенцијале које пружају ИКТ и повећају могућност интеграције својих привреда у светско тржиште.

Циљеви иницијативе е-ЈИЕ су следећи:

- боља интеграција земаља ЈИЕ у светску привреду засновану на знању;
- подршка земљама у региону у развоју информационог друштва, укључујући постављање стандарда, коришћење најбољих примера из праксе и пренос знања;
- стварање одговарајућих институција за изградњу информационог друштва за све, у складу с политиком рада ЕУ;
- координација и подршка регионалних пројеката ИКТ у различитим областима као што су е-пословање, е-управа и е-образовање.

Регионални план активности за развој информационог друштва за период од 2007. до 2012. године, „eSEE Agenda +“ (еЈугоисточна Европа) је потписан на Министарској конференцији о развоју информационог друштва у Југоисточној Европи у Сарајеву 29.10.2007.

Овим планом предвиђа се усклађивање прописа земаља региона са законодавством Европске уније у области електронске управе. Садржај „eSEE Agende +“ обухвата јединствени ЈИЕ информациони простор, иновације и инвестирање на пољима ИКТ истраживања и образовања, инклузивно информационо друштво, скуп основних сервиса е-управе, централни системи и портал е-Управе. Актуелна Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији је у неким деловима превазиђена, пре свега у временским оквирима који су дефинисани за поједине активности.

Крајем јуна 2009. године, Министарство за телекомуникације и информатичко друштво је дало нови Предлог Стратегије развоја е-управе у Републици Србији за период од 2009 до 2013 године. Предлог Стратегије се заснива на опредељењима Владе за развој информационог друштва и реформу државне управе садржаних у Стратегији развоја информационог друштва у Републици Србији и Стратегији реформе државне управе у Републици Србији. Нова Стратегија полази и од стања регулативе у овој области и постигнутих резултата у имплементацији законских решења.

За успостављање информационог друштва „у коме свако може да ствара, користи и размењује информације и знање, омогућавајући тиме појединцима, заједницама инародима да достигну свој пуни потенцијал у промовисању одрживог развоја и унапреде квалитет свог живота, неходно је створити одговарајуће законско окружење.

Правна документа неопходна за неометан развој информационог друштва постоје или их треба припремити за много различитих области, које директно или индиректно утичу на реализацију сервиса е-управе. Неопходно је покренути коришћење електронског потписа, дозволити идентификацију и ауторизацију учесника у трансакцији, операције с кредитним картицама и успоставити надлежност над интернет трансакцијама.

Законодавство о телекомуникацијама мора да утре пут активном укључењу надлежних органа у стварању отвореног и конкурентног тржишта за телекомуникације, инвестицијама у овој области, приватизацији државних монопола и развијању приступачне инфраструктуре електронских комуникационих мрежа. Законодавство које се тиче Интернета треба да пружи решења која би омогућила неометану размену информација и трансакције путем Интернета.

Најсложенији и најобимнији задатак у процесу придруживања ЕУ јесте хармонизација нашег правног система са законодавством ЕУ, што покушавају и државни органи Републике Србије. При томе, посао није лак, зато што је јако важно обезбедити не само хармонизацију домаћег законодавства, већ и установити и систем који би осигурао делотворну примену тих прописа. Посебан значај у томе има имплементација Закона о електронском потпису.

Регистровањем сертификационих тела за издавање квалификованих електронских сертификата, децембра 2008. године, омогућена је употреба квалификованог електронског потписа за потписивање електронских докумената. Тиме је у пракси остварен један од основних предуслова за даљи развој електронске управе.

У јулу 2009. донесен је и Закон о електронском документу чија ће решења имати велики утицај на процес модернизације, рационализације и увођења електронске управе. При томе, има се посебно у виду основно законско решење према коме се, документ који је изворно настао у електронском облику, сматра оригиналом, а које представља један од кључних услова за реформу постојећих процедура рада и увођења електронских јавних сервиса за грађане и привреду.

4.ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА

У Републици Србији важећи прописи који се односе на развој информационог друштва, ради лакшег описа, могу се сврстати у три групе – прописи донети до 2001. године, прописи донети у периоду 2003/2005 године, и прописи донети после 2005. Детаљан преглед прописа донетих до 2005 године може се наћи у важећој Стратегији развоја информационог друштва у Републици Србији, па овде нису наведени.

Међутим, како се е-управа односи на многе области и активности деловања државне управе у раду са грађанима и правним лицима, постоји низ прописа за сваку од ових области. Детаљан списак постојеће правне регулативе која се односи на е-управу треба да буде резултат анализе експерата из области права, а не ИКТ експерата као што су чланови тима са Електронског факултета.

На основу увида у ризницу важећих прописа Републике Србије (доступна на сајту Службеног гласника РС), важећи закони и прописи из области Информационо- комуникационих технологија који су од директног значаја за развој е-управе су:

1. Закон о информационом систему Републике Србије: Сл. гласник РС, број 12/1996-325.

2. Закон о електронском потпису: Сл. гласник РС, број 135/2004-7

а. Правилник о техничко-технолошким поступцима за формирање квалификованог електронског потписа и критеријумима које треба да испуне средства за формирање квалификованог електронског потписа (Сл. Гласник РС, број 26/2008 од 14. 3. 2008. године)

б. Правилник о ближим условима за издавање квалификованих електронских сертификата (Сл. гласник РС, број 26/2008 од 14. 3. 2008. године)

в. Правилник о Регистру сертификационих тела за издавање квалификованих електронских сертификата у Републици Србији (Сл. гласник РС, број 26/2008 од 14. 3. 2008. године)

г. Правилник о евиденцији сертификационих тела: Сл. гласник РС, број 48/2005-25, 82/2005-8

3. Уредба о обезбеђивању и заштити информационих система државних органа: Сл. гласник РС, број 41/90-1520

4. Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији: Сл. гласник РС, број 87/2006 -6

5. Закон о електронском документу: 51/2009-53, "Службени гласник РС", број 51 од 14. Јула 2009

5.МЕТОДОЛОГИЈА ДОБРИХ ПРАКСИ

Развијене земље користе широк спектар метрика за оцену е-управе која се може прилагодити у зависности од контекста. Метрика најчешће укључује:

- број имплементираних online сервиса,
- број образаца који се могу преузети са Интернета,
- број корисника online сервиса,
- смањење времена обраде захтева корисника,
- смањење у броју жалби корисника на функционисање општинске администрације услед коришћења online сервиса,
- смањење административних трошкова,
- смањење личних трошкова грађана коришћењем online система, задовољство корисника система.

Међутим, степен развоја е-управе у градовима и општинама у Србији је још увек на ниском нивоу, па се многи од ових параметара не могу директно применити на оцењивање.

Избор добрих ИКТ пракси градова и општина у Србији извршен је у складу са критеријумима које градови и општине морају да задовољавају у пружању услуга грађанима, правним лицима и у свом интерном раду. Као основа за дефинисање критеријума искоришћен је концепт е-управе који је дат у Стратегији развоја информационог друштва Републике Србије.

Концепт е-управе је дефинисан кроз неколико начела:

- Постојање више различитих комуникационих канала који омогућавају приступ јавним услугама, а који се бирају од стране грађана и привреде сходно њиховој подесности и приступачности.
- Јавне услуге су организоване према потребама њихових корисника, тј. према животним и пословним ситуацијама грађана и привреде, а не према интерној организацији државних органа.
- Услуге које државни органи пружају су потпуно међусобно интегрисане, уместо да представљају изоловане целине.
- Захтеви корисника прихваћени на пријемним местима транспарентно се обрађују у позадини, без обзира на број различитих органа које учествују у обради. У пружању својих услуга, неки орган се може ослањати на услуге других органа.
- Грађанима и привреди је потребна минимална документација да би поднели захтев и задовољили своје потребе. Све друге потребне информације, уколико су у поседу неког државног органа, добијају се комуникацијом унутар државне управе коришћењем интегрисаних услуга. Код одабира добрих ИКТ пракси, поштујући горе наведена начела, коришћена су два додатна фактора примене е-управе:
- Потражња услуга: оцена броја корисника система, успешности коришћења и увођења сервиса е-управе.
- Пружање услуга: оцена квалитета услуга који се пружају грађанима/правним лицима преко Интернета или које се користе у интерном раду градске или општинске управе.

6.ОПИС ДОБРЕ ПРАКСЕ

Web портал е-управа је реализована у циљу повећања ефикасности служби у решавању захтева који подносе грађани. Основна намена пројекта је била остваривање комуникације са грађанима и осталим субјектима од интереса за град/општину, за које треба обезбедити да подаци и информације постану јавно доступни преко Интернета. Приступ је обезбеђен свима или само одређеном броју грађана преко сигурносне провере, у зависности од сервиса који се користи.

Web портал е-управа омогућава грађанима да путем Интернета добију приступ информацијама од значаја за решавање својих захтева. Web портал омогућава комуникацију грађана са локалном управом у смислу слања захтева локалној управи као и проверу статуса прослеђеног захтева са било ког места које има приступ Интернету. Такође, пројекат е-управа омогућава грађанима да путем Интернета имају увид у стање предмета из делокруга инспекција и урбанизма, увид у бирачке спискове и изврше наручивање извода из матичних књига. Реализацијом пројекта остварено је вишеструко повећање брзине и ефикасности у решавању захтева становника, и истовремено, стварање могућности свим грађанима који користе Интернет да већину својих послова, за које су раније морали доћи лично у зграду општине, завршавају од куће.

Највећи проблем администрације локалне самоуправе је недостатак брзине и ефикасности у решавању захтева који подносе грађани, и а који се по природи ствари морају решавати у локалној самоуправи. Узрок проблема свакако лежи у томе што су, по дотадашњој организацији рада општинске управе, грађани били принуђени да ради добијања свих потребних информација везаних за решавање својих захтева обраћају већем броју службеника, чиме непотребно губе време и често добијају недовољно разумљиве, непотпуне или контрадикторне информације. Тиме долази до неефикасног и спорог решавања захтева грађана.

Настанак проблема - Проблем је постојао дуже време као последица класичног рада општинских служби, које нису користиле информационе технологије у делу пружања услуга грађанима. Иако су поједине службе користиле информационе системе у свом раду, у ери примене Web технологија требало је обезбедити грађанима да могу да користе услуге служби локалне самоуправе преко Интернета без доласка у општину. Шта се очекивало од решења Пројекат је предвиђао набавку и инсталацију новог информационог система, на чијој би се основи могле реализовати online апликације за пружање услуга корисницима без доласка у општину. Циљ пројекта је био вишеструко повећање брзине и ефикасности у решавању захтева становника и истовремено, стварање могућности свим грађанима који користе Интернет да већину својих послова, за које су раније морали доћи лично у зграду општине, завршавају од куће. Основни захтев пројекта је обезбеђивање комуникације грађана са локалном управом код слања захтева као и провера статуса прослеђеног захтева са било ког места које има приступ Интернету. Такође, требало је обезбедити увид у стање предмета из делокруга инспекција и урбанизма, увид у бирачке спискове и наручивање извода из матичних књига.

Предуслови за реализацију - Софтверска решења која су део овог примера ИКТ праксе су реализована у складу са Законом о управном поступку, Уредбом о канцеларијском пословању органа државне управе, Упутством о канцеларијском пословању државне управе, и другим законским и подзаконским актима који регулишу употребу софтвера. Осим тога, софтверска решења су морала да буду у складу са Законом о електронском потпису. Као предуслов и последица законске регулативе, за софтвер је постављен захтев за неометано коришћење ћириличног и латиничног писма у документима, према UNICODE препорукама, односно издавање докумената у ћириличним и латиничним верзијама.

Набавка опреме, софтвера и хардвера - За рад система било је неопходно омогућити одговарајућу мрежну опрему за рад информационог система у мрежном окружењу, омогућити сталну Интернет конекцију (статичку IP адресу) због приступа корисника (грађана), и набавити одговарајуће сервере на којима ће се извршавати информациони систем и Web портал е-управа. Избор опреме зависи од захтева које поставља изабрано софтверско решење. Препорука из искуства са овом ИКТ праксом је набавка четири сервера (Database, Application и Web сервер за рад информационог система, као и посебан DNS/DHCP сервер за рад у мрежном окружењу). Код набавке софтвера, постављени су захтеви да систем мора поседовати механизме за креирање новог захтева у систему (на основу захтева грађана), његово праћење од настанка до извршења, дељење захтева на етапе и додељивање одговорности за извршење етапе појединим службеницима, обраду свих захтева и праћење статуса захтева online од стране крајњих корисника.

Опремање простора -За реализацију Web портала обезбеђена је издвојена просторија за сервере (тзв. сервер соба), која је климатизована пошто сервери раде непрекидно, као и просторија за администраторе информационог система (канцеларијски простор са Интернет конекцијом).

Пројекат има следеће фазе реализације:

- Набавка и инсталација софтвера (информационог система) у трајању од седам дана
- Инсталација и пуштање у рад рутера (са firewall-ом) и повезивање на Интернет у трајању од једног дана
- Обука радника за рад у новом информационом систему у трајању од двадесет дана
- Инсталација и пуштање у рад Web портала општине у трајању од три дана
- Обука администратора за рад на администрирању целокупног информационог система укључујући и Web портал у трајању од седам дана.

7.РЕЗУЛТАТИ ПРИМЕНЕ ИКТ ПРАКСЕ

Број корисника - Корисници система су радници општинске управе и корисници Web портала односно грађани. Право на коришћење интернет портала града имају сви становници. Право приступа информацијама од значаја објављених преко Web портала е-управа града имају сви становници, уз извесна ограничења. Ограничења се односе на грађане који желе да прате статус предмета путем Интернета.

Наиме, потребно је да затраже од администратора система ЛИБ (лични идентификациони број) на основу којег ће моћи да online приступе систему и имају увид у статус својих предмета. Такође је наручивање извода из матичних књига могуће само уз одговарајући ЛИБ грађана. За остале функције Web портала (преглед бирачког списка, преглед докумената није потребно поседовати ЛИБ.

8. ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИКТ У ОПШТИНИ

Одељење за информационе технологије је носилац планирања, организовања и реализације информационе технологије Општине. У реализацији тог задатка обезбеђује функционално и технолошко јединство информационог система Општине. Функционално и технолошко јединство чини:

- јединствену стратегију и циљеве развоја информационог система,
- усклађивање развоја информационих подсистема у јавним предузећима и установама,
- развој јединствене информатичке инфраструктуре, координирана набавка информатичке опреме, заједничко коришћење база података,
- примена и развој јединствених стандарда, метода, класификација и номенклатура,
- учествовање у набавци, изради и реализацији нових пројеката,
- старање о постојећим пројектима, одржавању, унапређивању и усклађивању са законом,
- координација са државним органима, јавним предузећима и установама на територији Општине,
- обезбеђење техничких услова за ажурирање и коришћење географског информационог система,
- одржавање, чување и заштита базе података.

Одељење за информационе технологије и комуникације израђује и реализује планове обуке и усавршавања запослених у Општинској управи, стара се о комуникацији са грађанима, изради јавних и интерних публикација и интернет презентација, врши стручне, организационе и оперативне послове који се односе на рад Скупштине општине, Председника општине и Општинске управе, стара се о примени Закона о информационом систему Републике Србије.

Врши и друге послове у складу са законом, Статутом и одлукама општине, а по налогу Председника општине, начелника Општинске управе и начелника Одељења.

9. СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА Е – УПРАВЕ

Стратегија развоја електронске управе у Републици Србији за период 2009. до 2013. године (у даљем тексту: Стратегија) јесте акт Владе којим се на целовит начин дефинишу основни циљеви, начела и приоритети унапређења стања у овој области и утврђују активности које треба предузети у наредном периоду.

Под изразом електронска управа (у даљем тексту: е-управа), у смислу Стратегије, подразумева се примена информационо-комуникационих технологија (у даљем тексту: ИКТ) којом се постиже ефикаснији и ефективнији рад органа управе и ималаца јавних овлашћења (у даљем тексту: органи власти) у функцији вршења власти, економског раста и смањења терета администрације.

Стратегија се заснива на усвојеним опредељењима Владе за развој информационог друштва и реформу државне управе садржаних у Стратегији развоја информационог друштва у Републици Србији ("Службени гласник РС", број 87/06) и Стратегији реформе државне управе у Републици Србији. Концепт и визија електронске управе зацртани Стратегијом развоја информационог друштва представљају основу за начела и приоритете развоја електронске управе дефинисане Стратегијом.

Једна од кључних области Стратегије реформе државне управе јесте област увођења информационих технологија, што је у функцији реализације основних принципа Стратегије реформе државне управе, као што су модернизација и рационализација. Принципи Стратегије реформе државне управе и стратешка опредељења у области увођења информационих технологија представљају полазну основу на којој се заснивају циљеви ове стратегије.

Основ политике Европске уније у области е-управе представља Акциони план који је 2006. године прихватила Европска комисија. Како се на самом почетку Акционог плана наводи, он је интегрални део и 2010 иницијативе као оквира политике Европске уније у области информационог друштва и медија.

Влада је прихватила и 2010 иницијативу као општи оквир за развој Информационог друштва кроз потписивање е СЕЕ Агенде+ за развој информационог друштва у Југоисточној Европи.

Стратегија је компатибилна и са задацима из Акционог плана за спровођење приоритета из "еСЕЕ Агенда+ за развој информационог друштва у Југоисточној Европи за период 2007-2012. године". Израда Стратегије је једна од активности планираних у поменутом акционом плану.

Стратегија полази и од стања регулативе у овој области и постигнутих резултата у имплементацији законских решења. Посебан значај у томе има имплементација Закона о електронском потпису ("Службени гласник РС", број 135/04). Регистровањем сертификационих тела за издавање квалификованих електронских сертификата, децембра 2008. године, омогућена је употреба квалификованог електронског потписа за потписивање електронских докумената, као услова за њихову пуноважност и доказну снагу у правним пословима, управним, судским и другим поступцима. Тиме је у пракси остварен један од основних предуслова за даљи развој електронске управе.

Решења Закона о електронском документу ("Службени гласник РС", број 51/09) имаће велики утицај на процес модернизације, рационализације и увођења електронске управе. При томе се посебно има у виду основно законско решење према коме се, документ који је изворно настао у електронском облику, сматра оригиналом, а које представља један од кључних услова за реформу постојећих процедура рада и увођења електронских јавних сервиса за грађане и привреду. Употреба и размена електронских докумената у појединим областима као што су царина, књиговодствени послови, банкарско пословање и др. постаје реалност на којој се заснива ова стратегија. Од утицаја на развој е-управе су и решења Закона о заштити података о личности ("Службени гласник РС", број 98/07).

Стратегија се заснива и на резултатима пројеката у току, као што су: увођење електронских седница Владе, електронског катастра непокретности, почетним резултатима у увођењу електронских сервиса за поједине послове и др.

И поред парцијалних резултата у развоју е-управе, степен развијености електронских јавних услуга је низак. Стратегијом развоја информационог друштва у Републици Србији утврђено је 20 приоритетних електронских јавних услуга, 12 за грађане и осам за привреду. Поред тога што је укупан степен развијености ових услуга испод свих земаља ЕУ, ни једна са листе приоритетних електронских јавних услуга није достигла ниво потпуне доступности. Потпуна доступност значи да поред употребе електронског приступа услузи, није неопходна друга формална процедура (лична или папирна комуникација) да би се остварила јавна услуга, као и да је таква услуга доступна свима.

Постојеће стање у овој области карактерише:

1. недовољно развијена заједничка рачунарско-комуникациона мрежа;
2. неразвијеност службених евиденција у електронском облику, као језгра података неопходних за развој електронске управе;
3. незаобилазност папирних докумената у готово сваком поступку;
4. недовољна стандардизација и координација развоја информационих система у органима власти;
5. недостатак компетентних кадрова.

10. ВИЗИЈА Е-УПРАВЕ

Увођењем е-управе омогућава се свим корисницима (грађанима, привредним субјектима, организацијама и др.) да послове пред органима власти завршавају једноставније, брже и јефтиније. Употребом алата и система базираних на ИКТ пружају се боље јавне услуге. Грађанима је омогућено да све јавне услуге за које је то погодно користе посредством Интернета и свог личног рачунара, другог кућног или мобилног уређаја. Грађанима је такође омогућено да јавне услуге користе и на класичан начин, али без потребе да обилазе више шалтера, са ефикасном реализацијом услуге, као и са пуним, јасним и на Интернету лако доступним информацијама о услузи. Корисницима је омогућено да јавне услуге користе посредством Интернета, са могућношћу електронске размене података између информационих система привредних субјекта и органа власти.

ИКТ су дуго присутне у органима власти, али е-управа обухвата више од самих техничких средстава. Е-управа укључује и промену прописа, организације, поступака и начина рада органа власти како би се јавне услуге ефикасније пружале лицима којима су потребне.

11. ОПШТИ ЦИЉЕВИ Е-УПРАВЕ

Визија развоја е-управе обухвата следеће опште циљеве:

- 1) високо задовољство корисника јавним услугама;
- 2) сви грађани имају користи од е-управе;
- 3) смањење терета администрације за привредне субјекте и за грађане;
- 4) повећање ефикасности јавне управе употребом ИКТ;
- 5) прекогранична интероперабилност, посебно са земљама ЕУ;
- 6) позитиван утицај на слободу кретања људи, роба, капитала и услуга;
- 7) увећање транспарентности и одговорности кроз иновативну употребу ИКТ;
- 8) јачање партиципације грађана у демократском одлучивању;
- 9) заштита приватности и безбедност.

12. НАЧЕЛА РАЗВОЈА Е-УПРАВЕ

Реализација визије и општих циљева е-управе темељи се на следећим начелима:

- 1) начело коришћења расположивих података по службеној дужности - од корисника јавне услуге се не захтева доказ о чињеницама које произилазе из података којима располажу органи власти;
- 2) начело јединственог шалтера - јавна услуга обједињује све поступке пред органима власти који су уобичајено потребни да би се услуга у целости обавила;
- 3) начело доступности јавних информација у електронској форми - јавно информација је доступна свима у електронској форми без накнаде;
- 4) начело доступности електронских услуга - електронске јавне услуге се пружају на начин који у потпуности обезбеђује једноставан, разумљив и слободан приступ за све кориснике, укључујући особе са инвалидитетом. При томе се користе отворени и широко прихваћени стандарди, чиме се избегава условљавање корисника електронских јавних услуга да користе одређене комерцијалне производе;
- 5) начело незанемаривања класичних облика пружања услуге - резултат развоја е-управе су и боље услуге које се пружају класичним облицима комуникације, захваљујући примени ИКТ. На тај начин сви грађани и привредни субјекти имају користи од развоја е-управе, без обзира да ли користе електронска средства за приступ услугама. Увођењем електронског облика пружања јавних услуга за грађане не треба укидати класичне облике пружања услуга. Увођењем електронских јавних услуга за привредне субјекте, могу се ограничити или укинути класични облици пружања услуга уколико техничко и стручно оспособљавање за приступ електронској услузи

представља разумно оптерећење за привредни субјекат и ако је коришћење електронског облика услуге дугорочно исплативије и за привредне субјекте;

6) начело примене ИКТ у новим услугама - развој нових јавних услуга треба да се заснива на примени ИКТ, а њихово пружање се омогућава кроз разноврсне, корисницима најдоступније комуникационе канале;

7) начело избегавања технолошке зависности - технолошка основа развоја и обављања електронских јавних услуга која се односи на рачунаре, софтверска решења и комуникациону мрежу треба у што већој мери да је независна од добављача роба и услуга;

8) начело поновног коришћења софтверских решења - софтверска решења у пројектима примене ИКТ треба планирати и реализовати узимајући у обзир могућност поновног коришћења у другим пројектима међу органима власти, што може бити коришћење решења у целини, неких делова решења, модификованог решења, пројектантских одлука, архитектуре и искустава;

9) начело информационе безбедности - сигурност и поузданост система електронске управе мора бити у складу с утврђеним нормама информационе безбедности и заштите података о личности;

10) начело кадровске оспособљености - електронске јавне услуге морају подржавати стручно и професионално оспособљени службеници.

Приоритетне електронске јавне услуге за грађане:

1. Годишњи порез на доходак грађана (потпун е-сервис у подношењу пријава, праћењу и добијању обавештења о стању пореских обавеза и примени пореских закона)
2. Услуге тражења запослења при бироима за рад
3. Услуге у вези права из области социјалне заштите
4. Лична документа (пасош и возачка дозвола)
5. Регистрација аутомобила (нових, коришћених и увезених)
6. Добијање грађевинске дозволе
7. Пријава полицији (нпр. у случају крађе)
8. Јавне библиотеке (доступност каталога и алата за претрагу публикација)
9. Изводи из матичних књига
10. Пријава на конкурс за више образовање/факултет
11. Обавештење о пресељењу (промена адресе)

12. Услуге у вези за здравством (интерактивни савети у вези са доступношћу услуга у различитим болницама; заказивање прегледа у болницама)

Приоритетне електронске јавне услуге за предузећа:

- Социјални доприноси за запослене
- Порез на добит предузећа (потпун е-сервис у подношењу пријава, праћењу и добијању обавештења о стању пореских обавеза и промени пореских закона)
- Порез на додату вредност (потпун е-сервис у подношењу пријава, праћењу и добијању обавештења о стању пореских обавеза и промени пореских закона)
- Регистрација новог предузећа
- Подношење података канцеларијама које се баве статистиком
- Царинске декларације
- Дозволе у вези са животном средином (укључујући и извештавање)
- Јавне набавке

13. ДЕЦЕНТРАЛИЗОВАНИ РАЗВОЈ ЕЛЕКТРОНСКЕ УПРАВЕ

Постојећа иницијатива у области примене ИКТ у органима власти условљава претежно даљи децентрализован развој е-управе који подразумева да органи надлежни за развој информационог друштва управљају активностима од заједничког значаја за развој е-управе, а у мањој мери активностима примене ИКТ у пословима појединих органа.

Децентрализовани развој е-управе значи и да укупну одговорност за квалитет услуге задржава орган надлежан за дату услугу, без обзира да ли се и у којој мери пружање услуге заснива на примени ИКТ.

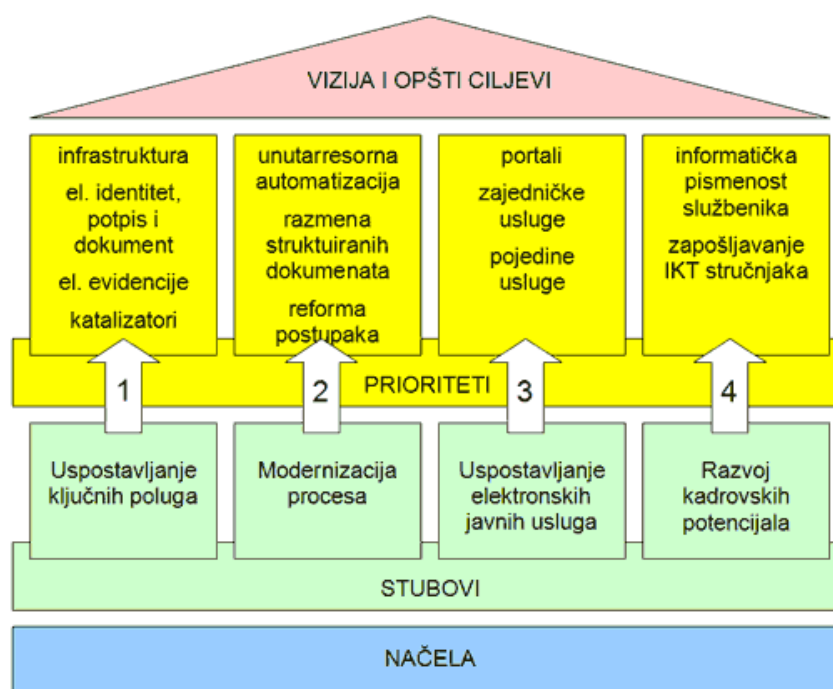
14. СТРУКТУРА И СТУБОВИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ СТРАТЕГИЈЕ

Стратегија се реализује кроз активности које поштују начела и чији укупни резултат треба да буде остварење општих циљева. Свака од активности је превасходно усмерена ка реализацији одређеног приоритета развоја е-управе, а приоритети су груписани у стубове развоја е-управе.

Стубови развоја е-управе јесу:

- 1) успостављање кључних полуга;*
- 2) аутоматизација процеса;*
- 3) успостављање електронских јавних услуга;*
- 4) развој кадровских потенцијала.*

Слика 1: Структура реализације Стратегије

15.УСПОСТАВЉАЊЕ КЉУЧНИХ ПОЛУГА

Први стуб развоја е-управе обухвата приоритетна системска решења без којих није могућ ефикасан развој е-управе.

Овај стуб чине следећи приоритети.

15.1.ИКТ инфраструктура

Инфраструктура представља основну технолошку претпоставку развоја е-управе. Она обухвата:

- комуникациону инфраструктуру која омогућава рачунарску повезаност органа власти, као и везу са Интернетом;
- рачунарске центре са серверима и другим информационо-комуникационим ресурсима где ће се смештати базе података, извршавати апликације и технолошки реализовати електронске услуге;
- инфраструктуру на појединим локацијама која укључује локалне рачунарске мреже, рачунаре, другу рачунарску опрему и софтвер.

15.1.1.Комуникациона инфраструктура

Комуникациона инфраструктура органа власти обухвата већи број рачунарских мрежа којима управљају различите институције, али које треба развијати тако да се обезбеди рационална употреба ресурса и међусобна повезаност мрежа.

Постоји неколико карактеристичних типова рачунарских мрежа у оквиру органа власти:

1. секторске рачунарске мреже повезују организационе јединице одређеног органа власти или установе из одређене области, односно кориснике одређеног информационог система, а могу обухватити и везе са другим субјектима са којима је потребна редовна комуникација у оквиру обављања послова из надлежности органа, односно у оквиру функција информационог система;
2. рачунарска мрежа републичких органа (РМРО) треба да повеже седишта републичких органа, односно централна чворишта секторских мрежа и да има обезбеђене везе са седиштима покрајина, управних округа, градова и општина. Повезивањем секторских мрежа, РМРО даје техничку могућност да субјекти повезани у једну секторску мрежу остварују комуникацију са свим републичким органима. РМРО делимо на:
 - средишњи део РМРО који повезује седишта републичких органа, односно централна чворишта секторских мрежа,
 - периферни део РМРО који повезује седишта покрајина, управних округа, градова и општина са средишњим делом РМРО;
3. рачунарске мреже на територији одређене општине, града или покрајине. Постоје различита решења рачунарских мрежа чијим се развојем управља на нивоу покрајинске или локалне власти. Одређене локалне самоуправе, на пример, при градњи комуналне инфраструктуре постављају и комуникационе каблове, што је начин да се ефикасно реши рачунарско повезивање јавног сектора у оквиру јединице локалне самоуправе.

Свака рачунарска мрежа има свој организациони контекст који намеће специфичне приоритете и условљава одређен ниво аутономије у управљању мрежом.

Са друге стране, ове рачунарске мреже користе услуге телекомуникационих оператора за физичко повезивање појединих локација, уколико не поседују сопствене физичке водове. Без обзира да ли су у питању трошкови према операторима или трошкови изградње и одржавања физичких водова, ови трошкови обично чине главнину трошкова изградње и рада мреже, па је њихова рационализација један од приоритета ефикасног развоја комуникационе инфраструктуре.

Рационализација физичких водова у поседу органа власти обавиће се кроз обједињавање ових ресурса у Државну комуникациону мрежу (ДКМ). Ресурси ДКМ користиће се за поједине рачунарске мреже органа власти.

ДКМ ће користити неке од постојећих комуникационих ресурса који су под контролом државе, али ће обухватити и инвестиције у њихову консолидацију, модернизацију и додатну изградњу.

Изградња ДКМ је главни приоритет развоја комуникационе инфраструктуре органа власти.

Добра повезаност седишта републичких органа у оквиру РМРО отвара могућност коришћења постојећих или проширених ресурса једне секторске мреже за потребе друге секторске мреже или за потребе периферног дела РМРО. Пројекти који унапређују секторску мрежу тако да омогући услугу повезивања за друге органе власти могу у сразмерно кратком времену и уз умерене трошкове унапредити комуникациону инфраструктуру органа власти.

15.1.2. Рачунарски центри

Сервери на којима се налазе базе података, извршавају апликације информационих система и електронске јавне услуге, смештају се у рачунарским центрима где имају одговарајуће окружење.

У оквиру РМРО неопходна су два модерна рачунарска центра које би могли да користе сви републички органи, а посебно они који немају сопствени рачунарски центар.

Ради рационалне употребе постојећих ресурса, користиће се могућност да у рачунарским центрима који примарно служе потребама појединих органа, а имају слободне капацитете, ти капацитети буду понуђени другим органима. Један од примера је рачунарски центар Републичког завода за статистику.

15.1.3. Инфраструктура на појединим локацијама

Инфраструктура на појединим локацијама органа власти, која укључује локалне рачунарске мреже, рачунаре, другу рачунарску опрему и софтвер, представља значајан сегмент укупне ИКТ инфраструктуре.

15.2. Електронски идентитет, електронски потпис и електронски документ

Потребно је обезбедити поуздано и безбедно утврђивање идентитета потписника електронског документа и корисника електронске услуге. Основ за то је технологија електронског потписа. Такође је потребно постићи пуну примену Закона о електронском документу како би се електронски документ у пракси користио као оригинал, уместо папирног документа.

Примена електронског потписа у оквиру е-управе заснива се на Закону о електронском потпису и прописима који су базирани на том закону.

Успешна примена Закона о електронском потпису заснива се на постојању сертификационих тела која ће корисницима пружати услуге издавања електронских сертификата у задовољавајућем обиму и квалитету. Ово се посебно односи на квалификоване електронске сертификате и сертификациона тела регистрована за издавање тих сертификата.

У Републици Србији постоји сертификационо тело за издавање квалификованих електронских сертификата, а у току су активности на регистрању и других сертификационих тела.

Квалификовани електронски сертификати представљају основни начин утврђивања идентитета корисника електронских јавних услуга, како у оквиру корисничке сесије, тако и у оквиру електронски потписаних докумената.

Посебно је значајно да се успостави пракса интероперабилне и једноставне употребе квалификованих електронских сертификата. Употреба треба да буде једноставна за кориснике сертификата, за оне који верификују електронски потпис формиран на бази сертификата, као и за оне који развијају техничка решења базирана на електронским сертификатима и електронском потпису.

Поред интероперабилности у оквиру Републике Србије, обезбедиће се и прекогранична интероперабилност електронског потписа и електронског идентитета, а посебно са чланицама ЕУ. Мере Републике Србије усмерене ка прекограничној интероперабилности треба да уважавају документ Европске комисије.

Службена лица треба да користе квалификовани електронски потпис када електронски потписују службена документа.

15.2.1. Употреба електронских докумената у органима власти

Прелазак са папирних на електронска документа у органима власти укључује бројна питања као што су:

- достава и чување електронског документа,
- поуздано одређивање времена настанка документа,
- могућност формирања папирног оригинала за акт који је донет у електронској форми,
- као и бројна нормативна решења у појединим поступцима која представљају баријере примени електронских докумената.

Ова питања су нормативно уређена Законом о електронском документу. Интензивираће се активности на имплементацији овог закона у пракси.

Неопходно је да се прописима који уређују поступке пред органима власти, прописима који уређују архивску грађу, као и прописима о канцеларијском пословању предвиди употреба електронских докумената.

Управљање електронским документима у републичким органима условљено је постојањем Централне писарнице републичких органа у оквиру Управе за заједничке послове републичких органа (УЗЗПРО) коју користе већина републичких органа, али не сви. Како је писарница централна тачка управљања папирним документима у органу, она задржава своју улогу и за случај електронских докумената. Са друге стране, системи за управљање електронским документима, за разлику од постојеће улоге писарница, треба да прате ток докумената унутар организационих јединица, све до појединих извршиоца. Стога су могућа три типа решења система за управљање документима у републичким органима:

1. орган користи централни систем за управљање документима који обезбеђује УЗЗПРО и који је интегрисан са евиденцијом Централне писарнице републичких органа;
2. орган користи сопствени систем за управљање документима који одговара специфичним потребама органа, али и даље користи Централну писарницу републичких органа. У том случају евиденције писарнице и архива папирних и електронских докумената, као функције писарнице, стоје у Централној писарници републичких органа са којом треба да је повезан систем за управљање документима који управља интерном доставом до обрађивача, односно током докумената;
3. орган не користи Централну писарницу републичких органа и има сопствени систем за управљање документима интегрисан са писарницом коју орган обезбеђује самостално.

Сваки од система за управљање документима размењује (шаље и прима) електронска документа са другим републичким органима и другим лицима. За размену докумената се користи:

- 1) централни систем за електронску размену докумената републичких органа;
- 2) поштанска регистрована електронска пошта
- 3) Интернет електронска пошта.

У појединим случајевима могу се користити и друге расположиве технологије за размену електронских докумената.

15.3. Електронске службене евиденције

И поред тога што се многе службене евиденције воде применом ИКТ и даље се не спроводе одредбе члана 126. став 3. Закона о општем управном поступку ("Службени лист СРЈ", бр. 33/97 и 31/01), који гласи:

"Службено лице које води поступак прибавиће по службеној дужности податке о чињеницама о којима службену евиденцију води орган надлежан за решавање у управној ствари. На исти начин поступиће службено лице у погледу чињеница о којима службену евиденцију води други орган."

То у пракси значи да је странка и даље преносилац информација између органа.

За приступ службеним евиденцијама треба успоставити Централни систем за приступ службеним евиденцијама који ће са једне стране бити повезан са информационим системима у којима се воде поједине службене евиденције, а са друге стране повезан са органима којима је потребан увид у службене евиденције.

Централни систем ће обезбедити јединствен кориснички интерфејс за увид службене евиденције, као и апликативни интерфејс за повезивања са информационим системима органа којима је потребан увид. У случају приступа подацима о личности, Централни систем ће регистровати информације о приступу за потребе обавештавања физичких лица на које се подаци односе у складу са Законом о заштити података о личности.

Поред успостављања Централног система за приступ службеним евиденцијама, потребна је и модернизација појединих службених евиденција, као и промена прописа који у појединим поступцима захтевају прибављање и подношење потврда о подацима из службених евиденција.

Посебно је изражена потреба за успостављање централног електронског регистра становништва као језгра података е-управе.

У области електронских службених евиденција потребно је усагласити и употребу идентификатора (јединствених шифара, матичних или регистарских бројева, кодова и слично).

15.4. Катализатори развоја е-управе

Сврха катализатора је стварање бољег окружења за активности развоја е-управе, да би активности биле хармонизованије, економичније, иновативније и безбедније.

Катализатори су:

- стандарди интероперабилности;
- поновно коришћење ИКТ решења уз употребу отворених стандарда;
- истраживање и развој иновативних примена ИКТ;
- координација ИКТ иницијатива;
- информациона безбедност.

Стандарди интероперабилности у области е-управе обухватају стандарде формата података, стандардне протоколе електронске комуникације, функционалне карактеристике система и стандарде приступачности, а могу обухватити и стандарде за софтверске и хардверске платформе и друге услове које треба да испуњавају примењена ИКТ решења.

При изради стандарда интероперабилности, поред техничког, треба узети у обзир семантички и организациони аспект интероперабилности.

Стандарде интероперабилности израђује Републички завод за информатику и Интернет (РЗИИ), као надлежни орган за развој и примену стандарда у увођењу информационих технологија у државним органима, у сарадњи са органима чија је надлежност повезана са предметом стандардизације.

Израда стандарда интероперабилности може да укључи и референтну имплементацију софтверског решења којим се демонстрира имплементација тог стандарда. У том случају референтна имплементација треба да буде објављена као софтвер отвореног кода, са могућношћу да цео изворни код или делови изворног кода буду слободно коришћени у комерцијалним и некомерцијалним решењима.

Израђени стандарди интероперабилности и референтне имплементације објављују се на веб сајту РЗИИ. Њихова примена нема обавезујући карактер осим ако се посебним актом Владе, задуже надлежни органи да примењују одређен стандард интероперабилности.

Националним оквиром интероперабилности стандардизоваће се општи услови за интероперабилност у области е-управе.

16. МОДЕРНИЗАЦИЈА ПРОЦЕСА

Сваки орган треба да за специфичне послове из свог делокруга планира, развија и унапређује информационе системе који те послове чине ефикаснијим, односно уводе већи степен аутоматизације у процесе рада.

При развоју информационих система треба да се има у виду интероперабилност са другим системима на нивоу размене структурираних електронских докумената. Уколико у време развоја система не постоје конкретни стандарди и захтеви везани за такву размену, треба барем изабрати платформу и алате који подржавају ХМЛ и веб сервисе, а систем структурирати тако да омогућава надградњу подсистема који би остваривао комуникацију са другим системима.

Други стуб развоја е-управе треба суштински да реформише процесе којима се реализује пружање услуга, користећи могућности које пружају ИКТ.

Стуб модернизације процеса чине следећи приоритети.

16.1. Аутоматизација међуресорских процеса базирана на размени структурираних електронских докумената.

За пуну аутоматизацију процеса неопходно је да се електронски документ израђује, чува и доставља у форми која је погодна за даљу аутоматску обраду, односно у форми структурираног електронског документа. Аутоматизација међуресорских процеса базира се на комуникацији ресорних информационих система путем добро стандардизованих протокола и формата структурираних електронских докумената.

Увођењем електронских докумената убрзава се комуникација и проналажење докумената, али се не мења нужно процес обраде документа. Електронски документ може настати на сличан начин као што настају папирни документи који се претходно припремају уз помоћ рачунара, уз разлику да се уместо достављања одштампаног документа на папиру, доставља припремљена електронска форма. Свака обрада таквог документа и даље укључује потребу да га човек прочита, чиме обрада није суштински аутоматизована.

Структурирани електронски документ је електронски документ који се израђује, чува и доставља у форми погодној за даљу аутоматску обраду. То, на пример, значи да се из оригиналног решења којим се утврђује право на финансијску помоћ, а које је израђено у електронској форми, подаци о износу помоћи, датуму стицања права, о особи која је носилац права и други битни подаци могу пренети у информациони систем за исплату, без потребе да службеник прекуцава податке из решења.

Добро дефинисани стандарди за структурирана електронска докумената представљају основну претпоставку за њихову успешну размену. Овакви стандарди треба да се дефинишу за сваки појединачни тип докумената. На пример, за сваки прописани образац из кога се подаци прекуцавају у информациони систем, односно који се штампа попуњен подацима из информационог система, постоји потреба стандардизације структурираног електронског документа који ће представљати попуњен образац у електронској форми.

Стандарди за структурирана електронска документа треба да се базирају на спецификацији.

Систем размене структурираних електронских докумената обезбеђује заједничке основе за размену, што укључује:

- 1) стандарде који одређују опште услове за формате структурираних електронских докумената;
- 2) стандардне протоколе размене;
- 3) речник типова докумената и њихових формата;
- 4) надградњу Централног система за размену електронских докумената републичких органа тако да се користи и за размену структурираних електронских докумената.

Кроз Систем размене структурираних електронских докумената се технички реализују аутоматизовани међуресорски процеси. Процесима управљају органи у оквиру својих надлежности и одговорности, а процесом који обухвата више органа управља онај орган у чијој је надлежности основни поступак.

16.2. Реформа поступака

Суштинска модернизација процеса подразумева реформу поступака са пуним узимањем у обзир могућности другачијег начина рада који омогућава технологија.

Употребом електронских докумената, модернизацијом службених евиденција, аутоматизацијом процеса и системом размене структурираних електронских докумената стварају се претпоставке за суштинску реформу поступака пред органима власти, која се неће зауставити на споразумима два или више органа о међуресорској аутоматизацији у појединим случајевима.

Таква реформа треба да укључи иновирање Закона о општем управном поступку и многих прописа који уређују појединачне поступке, као и прописа који уређују канцеларијско пословање и поступање са архивском грађом.

Принцип једног шалтера треба да постане норма, као и транспарентност статуса предмета у поступку, а међуресорски поступци уредно регулисани, укључујући рокове и одговорности појединих органа у таквим поступцима.

17.УСПОСТАВЉАЊЕ ЕЛЕКТРОНСКИХ ЈАВНИХ УСЛУГА

Стуб успостављања електронских јавних услуга обухвата следеће приоритете.

17.1. Портали е-управе и заједничке електронске услуге

Портал представља јединствену тачку приступа већем броју електронских јавних услуга. Електронске услуге које су од значаја за реализацију многих електронских јавних услуга, као што су централни системи за проверу идентитета, електронско плаћање, електронски формулари и сл., представљају заједничке електронске услуге.

Портал е-управе представља заједничку тачку приступа већем броју електронских јавних услуга.

За корисника портал омогућава лако проналажење одговарајуће јавне услуге и сличан начин коришћења разних услуга.

За онога ко имплементира одређену електронску услугу портал значи платформу која олакшава да нова услуга буде имплементирана.

Потребно је успоставити централни портал е-управе који ће, поред услуга које сам нуди, нудити информације о свим електронским јавним услугама и упутити корисника на место где може остварити одговарајућу услугу.

Поред централног портала е-управе могу постојати портали специјализовани за поједине области или одређене типове корисника, а могуће је и да поједине електронске јавне услуге буду засебно имплементирани.

Поједина техничка решења могу да буду заједничка за многе електронске јавне услуге, без обзира да ли су те услуге имплементирани на истом порталу или не.

Када такво техничко решење и само представља електронску услугу, која се користи при реализацији електронске јавне услуге, говоримо о заједничкој електронској услузи.

Типична заједничка електронска услуга је услуга провере идентитета корисника, услуга електронског плаћања или услуга верификације електронског потписа.

17.2. Електронске јавне услуге

То су услуге из надлежности појединих органа власти које се пружају електронским путем.

Орган у чијој је надлежности јавна услуга је одговоран за развој одговарајуће електронске јавне услуге. Тај развој је подржан решењима из свих претходно наведених приоритета.

Приликом планирања улагања у примену ИКТ, сваки орган треба посебан приоритет да да реализацији електронских јавних услуга.

Кориснички и апликативни интерфејс електронске јавне услуге

Поред тога што систем који реализује електронску услугу треба да обезбеди кориснички интерфејс који човеку омогућава да непосредно користи услугу, систем може да обезбеди и апликативни интерфејс за електронску услугу, који омогућава пружање услуге кроз непосредну комуникацију са другим техничким системом. Тај други систем може бити информациони систем привредних субјеката, за услуге намењене привредним субјектима, или информациони систем независног даваоца услуга који поред пружања своје услуге, посредује у коришћењу јавне услуге, као, на пример, осигуравајуће друштво које клијенту за кога осигурава аутомобил нуди и посредовање при регистрацији.

Употреба квалификованог електронског потписа осигурава аутентичност и обезбеђује доказну снагу електронском документу без обзира којим каналом је документ дошао од корисника услуге до органа власти и обрнуто, што олакшава постојање посредника.

Исти апликативни интерфејс електронске јавне услуге може да се користи и за интеграцију са порталом е-управе, што значи да постоји довољно разлога да приликом планирања успостављања електронске јавне услуге, орган власти размотри и реализацију апликативног интерфејса.

17.2.1. Приоритетне електронске јавне услуге

Међу електронским јавним услугама, посебно издвајамо 20 приоритетних, у складу са Стратегијом развоја информационог друштва у Републици Србији и захтевима из докумената ЕУ. За 12 од тих услуга корисници су грађани, а за осам су корисници привредни субјекти.

Приоритетне електронске јавне услуге за грађане јесу:

- 1) годишњи порез на доходак грађана (потпун е-сервис у подношењу пријава, плаћању у добијању обавештења о стању пореских обавеза и примени пореских закона);
- 2) услуге тражења запослења при бироима за рад;
- 3) услуге у вези права из области социјалне заштите;
- 4) лична документа (пасош и возачка дозвола);
- 5) регистрација аутомобила (нових, коришћених и увезених);
- 6) добијање грађевинске дозволе;
- 7) пријава полицији (нпр. у случају крађе);

- 8) јавне библиотеке (доступност каталога и алата за претрагу публикација);
- 9) изводи из матичних књига;
- 10) пријава на конкурс за високо образовање;
- 11) обавештење о пресељењу (промена адресе);
- 12) услуге у вези за здравством (интерактивни савети у вези са доступношћу услуга у различитим болницама; заказивање прегледа у болницама).

Приоритетне електронске јавне услуге за привредне субјекте јесу:

- 1) социјални доприноси за запослене;
- 2) порез на добит предузећа (потпун е-сервис у подношењу пријава, праћењу и добијању обавештења о стању пореских обавеза и промени пореских закона);
- 3) порез на додату вредност (потпун е-сервис у подношењу пријава, праћењу и добијању обавештења о стању пореских обавеза и промени пореских закона);
- 4) регистрација новог предузећа;
- 5) подношење података канцеларијама које се баве статистиком;
- 6) царинске декларације;
- 7) дозволе у вези са животном средином (укључујући и извештавање);
- 8) јавне набавке.

18. РАЗВОЈ КАДРОВСКИХ ПОТЕНЦИЈАЛА

Да би се е-управа успешно развијала, неопходна је оспособљеност службеника који представљају кориснике информационих система и електронских сервиса унутар државне управе, као и стручњаци чија је одговорност да технички системи функционишу и да се унапређују.

Стуб развоја кадровских потенцијала обухвата приоритете.

18.1. Информатичка писменост и вештине службеника

Потребно је подићи општу информатичку писменост запослених у органима државне управе, као и вештине у коришћењу посебних информатичких решења;

18.2. Запошљавање ИКТ стручњака

Да би ИКТ решења потребна за развој е-управе била одржива, потребно је обезбедити одговарајућу ИКТ подршку. При томе, посебну пажњу треба посветити формирању стручних тимова који пружају ИКТ услуге. Као што је рационално рачунарске ресурсе концентрисати у рачунарске центре који су заједнички за више организационих јединица или органа, тако је рационално и да високостручни тимови који су одговорни за рад и унапређење тих ресурса буду организовани тако да пружају услуге већем броју организационих јединица или органа. Без обзира у којој мери се определимо да неопходне ИКТ услуге уговоримо са спољним предузећима, одређени стручни тимови су потребни унутар органа власти.

19. ПОНОВНО КОРИШЋЕЊЕ ИКТ РЕШЕЊА УЗ УПОТРЕБУ ОТВОРЕНИХ СТАНДАРДА

Подржава се развој и употреба отворених стандарда и спецификација.

При набавци ИКТ решења равноправно ће се узимати у обзир софтвер отвореног кода и софтвер који није отвореног кода. То укључује и могућност одговарајуће мешавине софтвера отвореног кода и другог софтвера у оквиру ИКТ решења.

Одлуке у поступцима набавке треба доносити на бази најбољег односа цене и карактеристика решења које се нуди, узимајући у обзир укупне трошкове које решење носи током целокупног животног циклуса, укључујући трошкове одржавања и трошкове неопходне софтверске и хардверске платформе, а након што се утврди да решење испуњава минималне услове функционалности, безбедности, скалабилности, преносивости, подршке и управљивости.

Из разлога отклањања баријера за поновно коришћење набављеног решења у оквиру органа власти, у набавкама које укључују софтвер треба настојати да се добију пуна права на изворни код софтверског решења, осим за делове решења који представљају готове комерцијалне производе доступне на тржишту, а који треба да су исказани у понуди.

При набавци софтверских лиценци, треба настојати да је лиценцама покривен цео јавни сектор или барем да лиценце буду преносиве унутар јавног сектора без ограничења и додатних трошкова.

Када неки орган власти већ има власништво над реализованим системом, пројектним решењем или архитектуром, треба настојати да то буде поново искоришћено у оквиру јавног сектора када год је погодно.

20. ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ ИНОВАТИВНИХ ПРИМЕНА ИКТ

Стални напредак и све већа доступност технологије отвара простор за иновативна решења која уз смањена улагања доводе до знатно већег унапређења праксе него претходно уобичајена решења. У условима ограничених средстава за улагање у развој е-управе, иновативна примена ИКТ представља пут ка бржем развоју примене технологије.

Иновативна решења често укључују одлуке које треба донети пре покретања набавке или пројекта кроз који ће се то решење реализовати у пракси. Због тога је потребно да се у посебним активностима истраживања и развоја истражују могућности, анализирају примери добре праксе, проверава изводљивост, израђују спецификације и развијају прототипови иновативних решења примене ИКТ.

Ове активности треба да буду подржане приоритетима научног и технолошког развоја Републике Србије. Такође, органи који планирају пројекте у области развоја е-управе треба да размотре могуће идеје инвентивне примене ИКТ и спроведу истраживање и евентуални развој прототипа, да би проверили те идеје.

21. КООРДИНАЦИЈЕ ИКТ ИНИЦИЈАТИВА

У оквиру органа власти тренутно не постоје јасни услови и стандарди које треба да испуњавају пројекти који укључују примену ИКТ. Применом закона којим се уређују јавне набавке, прописа у вези пројеката Националног инвестиционог плана, као и међународних споразума, установљени су поступци у којима се не препознају општи услови везани за примену ИКТ. Прописи као што су Упутство за израду и усвајање пројеката информационих система државних органа ("Службени гласник РС", број 49/89) и Закон о информационом систему Републике Србије ("Службени гласник РС", број 12/96) имају мали ефекат у пракси.

Потребно је развити инструменте координације у ИКТ пројектима, укључујући измене наведених прописа.

Координација примене ИКТ треба да обезбеди усклађивање приоритета развоја, мањи степен непотребног дуплирања ресурса и реализацију пројеката који ће решавати заједничке проблеме већег броја органа.

22. ИНФОРМАЦИОНА БЕЗБЕДНОСТ

Брз развој примене ИКТ прате безбедносни ризици. Безбедна е-управа значи безбедну ИКТ инфраструктуру, безбедне софтверске апликације, безбедне персоналне рачунаре, безбедне податке на преносивим медијима, одговарајућу организацију, безбедне електронске услуге, информационо-безбедносно културу и друге аспекте информационе безбедности.

Аспекти информационе безбедности требају се узети у обзир у свим активностима развоја е-управе, почевши од реализације појединих ИКТ решења, па до израде прописа.

23. ФИНАНСИЈСКИ ЕФЕКТИ

Имајући у виду мере Владе против економске кризе, за реализацију Стратегије неће се користити буџетска средства ван оквира претходно планираних средстава за текућу буџетску годину и за наредне две фискалне године, а исказана стратешка опредељења ће се употребити и као основ за планирање и добијање додатних средстава из страних фондова.

Са друге стране, развојем е-управе долази до значајних непосредних уштеда као што је смањење трошкова штампе и достављања докумената, укључујући смањење потребе за пословима везаним за отпрему, курирску доставу и пријем докумената, смањене потребе за пословима који се односе на издавање потврда о чињеницама из службених евиденција, као и других послова који ће се рационализовати аутоматизацијом процеса.

Поред тога, е-управа ће повећати транспарентност рада и омогућити боље праћење ефикасности и ажурности рада органа, што ће значајно допринети планирању и спровођењу мера рационализације јавног сектора.

Развојем е-управе ће се смањити и трошкови предузећа кроз ефикаснију и јефтинију комуникацију са органима власти, брже и транспарентније обављање поступака пред органима, као и кроз позитиван утицај е-управе на развој електронског пословања.

Увођењем новог информационог система омогућено је брже и ефикасније решавање захтева крајњих корисника (грађана). Имплементирани е-сервиси омогућили су да грађани већину захтева поднесу у потпуности преко Интернета. Последица примене је ефикаснији и транспарентнији рад локалне самоуправе. Увођењем Web портала очекује се даље смањење броја долазака грађана у зграду општине.

Приходи се остварују у виду услужних такси које се наплаћују за издавање извода. Плаћање се остварује у тренутку преузимања извода у општини, који је претходно наручен преко портала Е-управа. Могућност примене у другим градовима/општинама Потреба за постојањем Web портала е-управа постоји у свим градовима и општинама без обзира на величину. За реализацију, по тврдњама подносиоца ове пријаве, потребно је поседовати добру вољу, подршку руководства града или општине и одговарајућа финансијска средства. Уз све наведено, неопходан је и едуковани технички кадар који ће омогућити да систем заживи у пракси. Предуслови које други градови и општине морају поседовати за примену овог примера добре праксе су постојање хардверске инфраструктуре и одговарајућег софтвера. Потребно је да увођење и одржавање система изврши технички образован кадар. Постоје и друге општине које користе слична комерцијална решења за пружање услуга грађанима преко Интернета.

Потенцијална унапређења се односе на набавку нових модула који ће обезбедити пружање услуга грађанима и од других служби на нивоу општинске управе. Постоји потреба за променама у примени ове ИКТ праксе како би се обезбедило грађанима да могу да добију тражена документа на кућну адресу. За сада је само омогућено наручивање извода из матичних књига преко Интернета, док се исти морају преузети лично у згради општине. Постоји потреба за унапређење у домену примене електронског потписа у овој пракси. Применом електронског потписа, омогућило би се слање различитих докумената (извода из матичних књига, решења, одобрења,...) на електронске адресе корисника.

24.ПРЕПОЗНАТИ ПРОБЛЕМИ И ПОТЕНЦИЈАЛНА РЕШЕЊА

Након увида у све пријаве (33 из 24 градова и општина), и обиласка 13 градова и општина широм Србије, генерални утисак је да су активности на пољу увођења ИКТ у градовима и општинама у Србији интензивирани, присутно је побољшање у односу на претходне године, али је проценат општина које имају имплементирани све нивое електронских услуга према грађанима и правним лицима још увек низак. У неким општинама улажу се напори у циљу развоја информационог система и услужног центра за кориснике општине који би без лутања по службама могли да на једном месту добију потребне информације.

Свакако је ово добра основа за даљу надградњу, али у домену е-управе пре свега је неопходно омогућити грађанима и правним лицима да услуге добију и преко Интернета, без доласка у општину. Видљиво је да развој ИКТ-а у општинама у многоме зависи од донација и разумевања руководства. Наиме, уколико се водећа структура власти састоји од људи којима је професија везана за ИКТ, тада су активности у тој области у потпуности подржане.

Мали је проценат општина које средства за развој ИКТ-а прибављају искључиво из општинског буџета. За веће пројекте ипак је неопходна помоћ донатора, па су општине које су обезбедиле донације успешно реализовале изузетно добре примере ИКТ праксе. Лидери у пружању електронских услуга према корисницима јесу општине које се не одликују великим бројем становника већ добром организацијом ИКТ сектора, подршком руководства и довољним финансијским средствима. Велики број градова и општина на Web сајтовима нуди само информације или преузимање образаца.

Од е-сервиса који се пружају преко Интернета најприсутнији су: "Виртуелни матичар" - наручивање извода из матичних књига (који врло ретко има ниво трансакције – плаћање извода у тренутку наручивања) и провера бирачког списка. Неке општине пружају комплетно праћење предмета грађана путем Интернета кроз сервис е-Писарница. Овај сервис се базира на интерном сервису општине који омогућава кретање, обраду и решавање предмета у електронском облику, без коришћења интерне доставне књиге. Грађанима је омогућено да након подношења захтева лично у општини, уз одговарајућу шифру добију информације које се тичу статуса њиховог предмета преко Интернета. У појединим општинама постоје тзв. Услужни центри за грађане. Они функционишу по принципу "one stop shop" – све услуге на једном месту за корисника. Услужни центри поседују шалтере за рад са грађанством и/или правним лицима, и то углавном по један из сваке службе општине. Понекад је и више од тога – поднесци грађана се електронским путем дистрибуирају по службама захваљујући јединственом информационом систему и 114 специјализованом "back office" софтверу. Ове општине на "back office" софтверу базирају све електронске услуге према грађанима као и оне које су доступне преко Интернета.

Међутим, замена физичког услужног центра виртуелним и размена докумената искључиво у електронској форми унутар локалне самоуправе је дуготрајан процес. Већина општина у Србији за сада ипак нема надградњу информационог система апликацијама које би омогућиле електронизацију писаних докумената и комплетну електронску обраду. Оно што је присутно у већини општина, а што свакако представља добар пример увођења е-управе унутар општине, јесу електронске матичне књиге.

Постојање информација о грађанима у електронском облику омогућава добијање извода веома брзо и једноставно, чиме се смањују гужве у општинском услужном центру. Многи градови/општине омогућавају издавање извода грађана и у месним канцеларијама у удаљеним околним местима која су на територији општине/града. Могућност добијања извода у било ком граду или општини без обзира на место рођења за сада не постоји. За имплементацију оваквог типа сервиса неопходно је имати јединствену базу грађана на нивоу државе или омогућити приступ независним базама градова/општина на основу електронских сертификата.

Оно што се може уочити на основу увида у стање, али и на основу информација из самих градова и општина, је да број корисника електронских сервиса није велики. Узрок за ово највероватније лежи у недовољној информатичкој писмености грађана или у недостатку техничких предуслова (РС рачунар и Интернет конекција). Због тога држава треба да поведе рачуна о томе – при томе је вероватно најлакше да се већ у основној и средњој школи деца информатички образују и спреме за изазове који их очекују у новој ери примене ИКТ у свим областима укључујући е-управу.

Садашњим стањем образовања у коме се Информатика учи само као факултативни предмет у основним школама то свакако није могуће. Код реализације е-управе јако је важна правна регулатива. Е-сервиси које треба имплементирати према грађанима, правним лицима или који се користе у интерном раду општинских служби морају бити у складу са постојећим законима и уредбама. У неким случајевима неопходне су промене у регулативи на нивоу локалне самоуправе. Занимљиво је да је врло мали број градова и општина које су учествовале у овом пројекту дало информације о томе која законска регулатива се примењује и да ли је било неопходно нешто мењати у постојећој.

Већина ИКТ представника градова и општина није навело да софтверска решења морају бити у складу са Законом о управном поступку, Уредбом о канцеларисјком пословању органа државне управе, Упутством о канцелариском пословању државне управе и другим законским и подзаконским актима који регулишу употребу софтвера. Занимљиво је и да је одговор на питање употребе електронског потписа био углавном исти – не постоји одговарајућа регулатива која обезбеђује његову примену. Међутим, законом и позаконским актима Влада Републике, одговарајућа министарства, управе и јавна предузећа увелико показују спремност да електронски потпис коначно почне да се примењује и градови и општине треба да им помогну у томе. Квалификовани електронски потпис је замена за својеручни потпис, а његовом применом грађанима ће бити омогућено обављање администрације од куће путем Интернета, самим тим и мање чекање у редовима.

Употреба електронских потписа као и развој електронске управе и електронског пословања елиминисаће непотребну папирологију и убрзати размену докумената. Када је у питању ИКТ кадар у градовима и општинама који се бави проблемима увођења е-управе, ситуација је јако лоша. Већина општина има врло мали број стручног ИКТ кадра задуженог за послове примене ИКТ, што свакако треба променити. Обично је то један човек који ради све послове од одржавања мреже и система, до реализације неких парцијалних решења. Врло је мали број локалних самоуправа које имају Одељења, Службе или Управе са већим број запослених. Едуковани кадар је неопходан како за израду и одржавање, тако и за коришћење е-управе. Позитивни примери су Суботица и Ниш са 15-так запослених у овој области, и Инђија која има Агенцију која ће покушати да оствари приходе на основу искуства стеченог код увођења е-управе у својој општини.

За локалне самоуправе проблем је и начин избора софтвера и опреме. На основу информација добијених из општина које смо посетили, локалне самоуправе очекују да се на нивоу Републике изврши стандардизација за софтвер који је неопходан, да се

изврши прилагођење законске регулативе, дефинишу процедуре за размену података и створе услове једнозначности у развоју и примени софтвера.

Међутим, већину ових захтева је тешко испунити или не треба урадити због потенцијалног увођења монопола и фаворизовања појединих фирми. Опрема и софтвер треба да одговарају захтевима локалне управе и величини информационог система.

На основу информација добијених од предлагача ИКТ праксе код избора опреме и софтвера потребно је знати:

- број радних места
- начин управљања оптерећењима (броју операција у току радног дана и изменама рола)
- број рачунара у мрежи и тип мреже
- жељени ниво заштите система
- хаваријски сценарио и жељено стање у непредвиђеним ситуацијама
- број модула који се имплементирају
- послови које поједини извршиоци обављају у случајевима различите оптерећености
- начин управљања пословним процесима од стране руководства (шефови, начелници ...)

На основу наведених ставки могуће је предложити потребну опрему, софтвер и обуку запослених. Организациона структура управе не утиче на имплементацију система и начин функционисања система. Промена организационе шеме не треба да има утицаја на информациони систем. Важни су само пословни процеси. Важно је извршити обуку запослених и припремити их за промену начина рада како би се умањио отпор према информационом систему. Након анализе доступних упитника и анкета и реализованих обилазака, препознали смо генералне чиниоце који отежавају увођење е-управе у градовима и општинама:

- Непостојање свести руководства о доприносу ИКТ-а општини,
- Недостатак финансијских средстава општина,
- ИКТ одељења у оквиру општина немају одговарајућу надлежност; често се дешава да је ИКТ одељење у оквиру неке друге службе која није свесна предности (и вредности) које ИКТ доноси,
- Непостојање довољног броја радних места - ИКТ одељења се у појединим општинама свде на једну особу задужену за одржавање целокупне ИКТ инфраструктуре, програмирање, и сл.
- Неравномеран развој општина (Постоје општине које преко Интернета корисницима нуде само информације – ово су углавном мале и сиромашне општине код којих се мало улаже у унапређење ИКТ-а.

У овим општинама одељења функционишу независно и не размењују међусобно информације. Услед тога се грађани много више задржавају унутар општине, шетајући од службе до службе ради добијања неке услуге.

ОПШТИНА ЛАПОВО

АКЦИОНИ ПЛАН ЗА РАЗВОЈ ИНФОРМАЦИОНО – КОМУНИКАЦИОНИХ ТЕХНОЛОГИЈА 2024-2029

Стратешки циљ: Повећање ефикасности јавне управе употребом ИКТ				
Приоритет	Активности	Носиоци активности	Рок	Индикатор
1.1.ИКТ инфраструктура	1. Снимање стања ИКТ ресурса у општини Лапово и успостављање редовног праћења стања ИКТ ресурса	Општина Лапово	2025	Извештај
	2. Успостављање правила коришћења ИКТ ресурса у општини Лапово	Општина Лапово	2025	Правилник
	3. Израда техничке спецификације циљног стања	Општина Лапово	2024-2029	Спецификација
	4. Подизање капацитета рачунарске мреже	Општина Лапово	2024-2029	Извештај
	5. Изградња рачунарских мрежа у општини Лапово, којис су у складу са дефинисаним стандардима Републике Србије	Општина Лапово	2024-2029	Извештај
	6. Реконструкција рачунаског центра	Општина Лапово	2024-2029	Извештај
	7. Примена прописа о канцеларијском пословању, како би се обухватила употреба електронских	Општина Лапово	2024-2029	Извештај

	докумената			
--	------------	--	--	--

Стратешки циљ: Успостављање електронских евиденција

Приоритет	Активности	Носиоци активности	Рок	Индикатор
1.2. Електронске службе евиденције	1. Поштовање стандарда за вођење службених евиденција у електронској форми	Општина Лапово	2025	Извештај
	2. Израда плана за прелазак појединих служби евиденција у електронску форму вођења	Општина Лапово	2027	Извештај
	3. Успостављање речника података свих службених евиденција у електронској форми	Општина Лапово	2024-2029	Речник
	4. Успостављање електронског адресног регистра	Општина Лапово	2024-2029	Регистар

Стратешки циљ: Развој е - управе

Приоритет	Активности	Носиоци активности	Рок	Индикатор
1.3. Катализатори развоја Е - управе	1. Поштовање стандарда за систем електронске поште	Општина Лапово	2024	Извештај

	2.Поштовање стандарда за техничка решења веб презентација	Општина Лапово	2024	Извештај
	3.Анализа сигурности у области примене ИКТ , израда предлога унапређења сигурности	Општина Лапово	2024-2029	Извештај
	4. Примена закона о информационој безбедности	Општина Лапово	2024-2029	Извештај
	5. Израда годишњег извештаја о спровођењу стратегије	Општина Лапово	2024-2029	Извештај

Стратешки циљ: Аутоматизација процеса;

Приоритет	Активности	Носиоци активности	Рок	Индикатор
2.1.Аутоматизација међусекторских процеса базирана на размени структурираних електронских докумената	1.Поштовање општих стандарда за размену структурираних докумената	Општина Лапово	2024	Извештај
	2. Реализација система размене структурираних докумената, са аутоматизацијом	Општина Лапово	2024-2029	Извештај

	одређених процеса			
--	-------------------	--	--	--

Стратешки циљ: Развој електронских сервиса

Приоритет	Активности	Носиоци активности	Рок	Индикатор
3.1..Појединачни електронски сервиси	1.Реализација система електронских јавних набавки	Општина Лапово	2024-2029	Извештај
	2.Реализација електронског сервиса за регистар хипотека	Општина Лапово	2024-2029	Извештај
	3.Реализација система за електронско подношења података Републичком заводу за статистику.	Општина Лапово	2024-2029	Извештај
	4. Реализација електронских сервиса за остваривање законом прописаних права из области социјалне заштите и финансијске подршке породици са децом.	Општина Лапово	2024-2029	Извештај

5. Реализација електронских сервиса везаних за издавање личних докумената (лична карта, пасош и возачка дозвола) до нивоа који је лимитиран обавезним присуством грађана ради идентификације и узимања биометријских података.	Општина Лапово	2024-2029	Извештај
6. Јавна библиотека (реализација е-приступачности каталога и алата за претрагу публикација).	Општина Лапово	2024-2029	Извештај
7. Успостављање централног система за електронску обраду и складиштење података и чување другог примерка матичних књига као предуслова даљег развоја електронског сервиса за издавање извода из матичних књига, без обзира на место надлежности органа.	Општина Лапово	2024-2029	Извештај

	8. Реализација електронског сервиса за подношење пријаве промене адресе стана.	Општина Лапово	2024-2029	Извештај
	9. Израда Интернет портала за младе.	Општина Лапово	2024-2029	Извештај
Стратешки циљ: Развој кадровских потенцијала				
Приоритет	Активности	Носиоци активности	Рок	Индикатор
4.1. Информатичка писменост и вештине службеника	1. Утврђивање стандарда за знања и вештине државних службеника у области коришћења ИКТ и израда плана мера за примену тих стандарда.	Општина Лапово	2024-2029	Извештај
	2. Запошљавање ИКТ службеника	Општина Лапово	2024-2029	Уговор о раду

27.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОПШТИНА ЛАПОВО
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ
Број: 020-17/23-I
Датум: 7. 2. 2023. године
ЛАПОВО

На основу члана 32. тачка 4. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“ бр. 129/2007, 83/2014 - други закон, 101/2016 - други закон и 47/2018), члана 37. тачка 4. Статута општине Лапово („Службени гласник општине Лапово“, бр. 2/19), члана 11. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, број 30/18) и Одлуке о приступању изради планских аката („Службени гласник општине Лапово“, број 19/22), Скупштина општине Лапово на седници одржаној дана 7. фебруара 2023. године, донела је

ОДЛУКУ

О УСВАЈАЊУ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ОПШТИНЕ ЛАПОВО ЗА ПЕРИОД 2023-2028. ГОДИНЕ СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ

Члан 1.

Усваја се Стратегија развоја социјалне заштите општине Лапово за период од 2023-2028. године са Акционим планом.

Члан 2.

Текст Стратегије и Акционог плана из члана 1. чине саставни део ове Одлуке.

Члан 3.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику општине Лапово“.

ПРЕДСЕДНИЦА
Мирела Раденковић, с. р.

28.

***Стратегија развоја социјалне заштите општине
Лапово
2023-2028***

ЛАПОВО

Садржај

1.ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР	146
2.АНАЛИЗА СТАЊА	149
2.1. ОПШТИ ПОДАЦИ	149
2.2. ЛОКАЛНА САМОУПРАВА	151
2.3. ДЕМОГРАФСКИ ПОДАЦИ	152
2.4.ОБРАЗОВНИ СИСТЕМ	154
2.5. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	155
2.6. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА	156
3. SWOT АНАЛИЗА: ЗДРАВСТВО И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	156
4. ПРИОРИТЕТНЕ ЦИЉНЕ ГРУПЕ	158
5. ВИЗИЈА	158
6. ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ	158
7. РАЗВОЈНИ ПРИОРИТЕТИ И ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА	159
8.РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ 4: ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ, ЗДРАВСТВО И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	160
ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 4.1:	160
Унапредити васпитно-образовни систем у складу са потребама деце, васпитача, родитеља, ученика, наставника и локалне самоуправе	160
ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 4.2:	165
Подићи квалитет и разноликост културних садржаја унапређењем капацитета установа и већим укључивањем грађана, нарочито младих у културна дешавања	165
ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 4.3:	168
Унапредити ниво услуга социјалне и здравствене заштите	168
ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 4.4:	174
Унапредити услове за масовније бављење школским, рекреативним, алтернативним и клупским спортским активностима	174
9.АКЦИОНИ ПЛАН ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ, ЗДРАВСТВО И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА 2023-2028	177
10. Оквир за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање	183
10.1. Спровођење Стратегије развоја социјалне заштите општине Лапово 2023-2028	184
10.2. Праћење спровођења Стратегије развоја социјалне заштите општине Лапово 2023-2028	184
10.3. Вредновање постигнутих учинака	185
10.4. Извештавање о спровођењу и постигнутим учинцима	185

1.ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР

Позитивно законодавство релевантно за област социјалне политике и заштите, како на државном тако и на локалном нивоу, у Републици Србији обимно је и обухвата следеће законе:

- Закон о социјалној заштити
- Закон о социјалном становању,
- Породични закон
- Закон о здравственој заштити
- Закон о пензијском и инвалидском осигурању
- Закон о здравственом осигурању
- Закон о основама система образовања и васпитања
- Закон о младима
- Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица
- Закон о равноправности полова
- Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености
- Закон о избеглицама
- Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом
- Закон о заштити података о личности
- Закон о слободном приступу инфомацијама од јавног значаја
- Закон о општем управном поступку као процесни закон
- Закон о планском систему, када је у питању процес планирања у области социјалне заштите
- Закон о локалној самоуправи.

Најважнија установа социјалне заштите на локалном нивоу и један од најважнијих инструмената за вођење социјалне политике локалне самоуправе је Центар за социјални рад (ЦСР). Сви грађани којима је потребан неки облик социјалне заштите морају да се обрате Центру, а сви државни органи и органи локалне власти, као и здравствене и образовне установе, обавештавају Центар када наиђу на особу којој је потребна помоћ друштва.

Према Закону о социјалној заштити, као кључном пропису у овој материји, јединице локалне самоуправе - општина односно град (ЈЛС) за делатности социјалне заштите имају право да саме оснивају установе или их могу поверити другима. Штавише, Центар за социјални рад (ЦСР) једино може бити основан од стране ЈЛС и та установа се може основати за територију једне или више ЈЛС. Истовремено, надлежни орган сваке ЈЛС мора утврдити Програм унапређења социјалне заштите (ПУСЗ) за своју територију. Сам ЦСР има широке надлежности, законом прецизиране, у провођењу поступка за коришћење услуга социјалне заштите и одлучује о правима на разне облике материјалне подршке (новчана социјална помоћ, додатак за помоћ и негу другог лица итд.). Поред тога, ЈЛС може предвидети и друге врсте материјалне помоћи грађанима на својој територији (нпр. јавне кухиње). ЦСР се, првенствено, финансира из буџета Републике, а Закон прецизира која права и услуге се финансирају из буџета ЈЛС.

Законом о социјалном становању утврђено је да ЈЛС доноси локалну стамбену стратегију у складу са Националном стратегијом социјалног становања и планира буџетска средства за њено спровођење. ЈЛС прописује услове и мерила за решавање стамбених потреба, а може и да оснује непрофитну стамбену организацију ради обезбеђивања услова за социјално становање и коришћење средстава за те намене („стамбена агенција“).

Породични закон је изузетно важан, јер регулише комплетну материју породично-правних односа и заштите права проистеклих из истих. Овде је посебно наглашена улога ЦЗСР, коме је држава поверила те послове јавних овлашћења старатељске заштите (за децу без родитељског старања и одрасла лица лишена пословне способности). Поред тога, Центар има значајна овлашћења у породично-правној заштити, било као орган који самостално спроводи одређене поступке и доноси одлуке, било као саветодавни орган надлежног суда који решава, у парничним или ванпарничним поступцима, у породично-правним стварима односно као орган који има право да буде странка у поступку у таквим поступцима.

Закон о здравственој заштити регулише друштвену бригу за здравље и на нивоу општине односно града. ЈЛС може донети посебне програме ЗЗ, за које није донет посебан програм на републичком нивоу, у складу са својим потребама и могућностима. Одређену врсту здравствених установа оснива локална самоуправа (Дом здравља и апотека) и то у складу са Планом мрежа установа који доноси Влада.

Закон о основама система образовања и васпитања – оснивање одређене врсте установе која обавља делатност образовања и васпитања у надлежности је и јединице локалне самоуправе. Ради се о предшколским установама и основним школама, која ЈЛС оснива у складу са Актом о мрежи таквих установа. Акт доноси Скупштина ЈЛС, на основу критеријума које утврди Влада (а за основне школе и уз сагласност Министарства просвете). ЈЛС може самостално или у сарадњи са другим ЈЛС основати Центар за стручно усавршавање, у складу са законом којим се уређују јавне службе. Инспекцијски и стручно-педагошки надзор над радом установе, као поверени посао, обавља општинска односно градска управа. Више ОУ може организовати заједничко вршење инспекцијског надзора – заједничку просветну инспекцију.

На основу Закона о младима јединица локалне самоуправе је дужна да ради реализације Националне стратегије за младе, утврди локални акциони план за спровођење Стратегије и да у свом буџету обезбеди средства за реализацију плана. Такође, ЈЛС може основати Канцеларију за младе, ради обезбеђења услова за активно укључивање младих у живот и рад друштвене заједнице. Таква канцеларија финансира се из буџета ЈЛС. Надлежни орган ЈЛС одређује услове доделе средстава из свог буџета односно одобравања и праћења реализације пројеката за задовољавање потреба младих на свом подручју.

Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица - даје Центру за социјални рад („орган старатељства“) улогу саветодавца суда у кривичним поступцима против малолетника односно улогу надзора над извршавањем различитих васпитних мера и других кривичних санкција изречених од суда.

Закон о равноправности полова налаже поштовање уставних и међународних стандарда и од стране органа ЈЛС.

Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености даје могућност ЈЛС да оснују Локални савет за запошљавање (за подручје једне или више општина). Такође, ЈЛС може усвојити Локални акциони план за запошљавање. Он мора бити усаглашен са Националним акционим планом за запошљавање, који је основни инструмент активне политике запошљавања и усаглашен је са Националном стратегијом за запошљавање. Као једну од мера активне политике запошљавања надлежни орган ЈЛС може утврдити делатности, критеријуме и средства за спровођење јавних радова од интереса за ту територију. Програми и мере активне политике запошљавања финансирају се и из средстава ЈЛС.

Закон о избеглицама поред Комесаријата као посебне државне организације, утврђује и за ЈЛС одређена права и обавезе у обезбеђивању збрињавања и помоћ у интеграцији и повратку избеглица. Тако ЈЛС образује посебна тела ради обављања организационих и других послова везано за избеглице на својој територији, а уз прибављено мишљење Комесаријата одређује и лице за одржавање везе са истим и обављање одређених послова за њега („повереник за избеглице“). ЈЛС учествује, у сарадњи са органима РС и домаћим и иностраним донаторима, у решавању стамбених потреба избеглица, у процесу њихове интеграције. Такође, Центар за социјални рад сарађује са Комесаријатом у смештају посебно рањивих категорија избеглица (стара, инвалидна и болесна лица; малолетници без родитељског старања).

Закон о спречавању насиља у породици у примени је од 01.06.2017. године и њиме се уруђује спречавање насиља у породици и поступање државних органа у спречавању насиља у породици и пружање заштите и подршке жртвама. Циљ му је на јединствен начин уређено и организовано поступање државних органа, што ће довести до хитне, благовремене и делотворне заштите. Надлежни органи су полиција, јавна тужилаштва, судови опште надлежности и прекршајни судови и центри за социјални рад као установе. Овим Законом су јасно дефинисана општа правила поступања, поступања сваког актера заштите тј. органа, начин сарадње група за координацију на нивоу сваке локалне заједнице. Овим законом одређен је надлежни полицијски службеник који заједно са јавним тужиоцем учествује у обезбеђивању заштите жртава насиља у породици. Центар за социјални рад је једна од карика у ланцу заштите жртава насиља у породици, организује збрињавање жртве и друге видове подршке у складу са Породичним законом и Законом о социјалној заштити.

Закон о планском систему – Циљ овог закона је потреба да се успостави ефикасан, транспарентан, координисан и реалистичан систем планирања Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе који покрива све кључне аспекте социјалне и економске развојне политике, регионалног и просторног развоја. Закон поставља основе за оптимално коришћење буџетских средстава, обезбеђење одрживог раста и развоја Републике Србије, укључујући аутономне покрајине, јединице локалне самоуправе, као и ефикасно спровођење процеса приступања Европској унији. Овим законом се регулише управљање системом јавних политика и средњорочног планирања, врсте и садржина планских докумената које у складу са својим надлежностима, предлажу, усвајају и спроводе учесници у планском систему. Поред

тога, законом се регулише и међусобна усклађеност планских докумената, поступак утврђивања и спровођења јавних политика и обавеза извештавања о спровођењу планских докумената.

Закон о локалној самоуправи – Надлежност јединица локалне самоуправе у области социјалне заштите, као и надлежност у области планирања, дефинисана је чланом 20.: стара се о задовољавању потреба грађана у области социјалне заштите; обезбеђује остваривање посебних потреба особа са инвалидитетом и заштиту права осетљивих група; стара се о остваривању и заштити и унапређењу људских и мањинских права и родној равноправности.

2. АНАЛИЗА СТАЊА

2.1. ОПШТИ ПОДАЦИ

Општина Лапово налази се у централном делу Републике Србије, у северозападном делу Шумадијског округа коме административно припада. Са укупном површином од 5.522 ха, чини 2,3% укупне површине Шумадијског округа, представљајући, по величини, његову најмању општину. Целокупна дужина границе општине износи 40 км. Сама општина окружена је са јужне стране општином Баточина, источне, општином Свилајнац, северне, општином Велика Плана, док се са западне стране граничи са општином Рача. У састав општине Лапово улазе свега два насеља: варошица Лапово и истоимено село.

Прецизније, општина Лапово се налази између 44°08'45" и 44°13'30" северне географске ширине и 21°01'20" и 21°09'30" источне географске дужине (по Гриничу). Удаљена је од Београда 106 км, од Крагујевца 31 км, док је удаљеност од Ниша 129 км.

На територији општине Лапово, по последњем званичном попису, спроведеном 2019. године живи 7095. становника или 2,6% целокупне популације Шумадијског округа. И по овом параметру (броју становника), чини најмању општину поменутог округа.

Просечна густина насељености износи 129 становника по км² - после града Крагујевца највећа је у Шумадијском округу.

Општина Лапово се налази на 107м надморске висине и лежи у средишњем делу тока Велике Мораве, између њених притока, река Раче и Лепенице, на прелазу алувијалне равни ове реке у ниско побрђе крајњих изданака планине Рудник.

Општина:	Лапово
Адреса:	Његошева 18, 34220 Лапово, Република Србија
Број телефона - централа:	+381 34 853 159
Број факса - централа:	+381 34 853 105
ПИБ:	101888526
Матични број:	7713754
E-mail:	office@lapovo.rs
Интернет адреса:	www.lapovo.rs
Врста документа:	Стратегија развоја социјалне заштите општине Лапово 2023-2028
Површина општине:	55 km ²
Становништво:	7143
Регистарска ознака:	КГ
Регион:	Шумадија и западна Србија
Округ:	Шумадија

2.2. ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

Организација локалне самоуправе општине Лапово успостављена је у складу са Законом о локалној самоуправи, Статутом општине Лапово и другим законским актима и одлукама Скупштине општине Лапово.

У складу са Законом, органи локалне самоуправе општине Лапово су Скупштина општине, председник општине и Општинско веће.

За непосредно спровођење и извршавање закона, општинских и других прописа, као и омогућавање остваривања права грађана, образује се Општинска управа као јединствена служба.

Скупштина општине је представнички орган којег чине одборници. Одборнике бирају грађани на непосредним изборима, тајним гласањем, у складу са Законом и Статутом општине Лапово.

Општинско веће је орган који усклађује остваривање функција председника општине и Скупштине општине и врши контролно-надзорну функцију над радом Општинске управе. Броји пет чланова.

Општинска управа дужна је да грађанима омогући несметано остваривање њихових права, обавеза и правних интереса, даје потребне податке и обавештења, пружа правну помоћ, сарађује са грађанима и поштује њихово достојанство.

Општинска управа општине Лапово организована је као јединствена служба са 4 основне унутрашње организационе јединице:

- Служба за скупштинске послове
- Одељење за општу управу и заједничке послове
- Одељење за буџет, привреду и финансије
- Одељење за урбанизам и стамбено-комуналне делатности

Дана 01.12.2016. године завршен је за избор извршиоца за послове канцеларије за локални економски развој. Одлуком СО Лапово ("Сл.гласник РС",БР. 89/15) донета је одлука о оснивању канцеларије.

У локалној самоуправи има 23 запослених на неодређено време и 8 именованих и постављених лица, а квалификациона структура запослених на неодређено време је:

Висока / виша стручна спрема	Средња стручна спрема	Остало
19	3	1

Извор: Локална самоуправа

Управа поседује 33 рачунара, који за приступ интернету користе кабловски интернет преко оптичког кабла, оператора МТС Србија.

Општина Лапово има своју Интернет презентацију која се налази на адреси www.lapovo.ls.gov.rs

Општина има једно јавно предузеће – ЈКСП Морава. Делатност предузећа јесте сакупљање, пречишћавање и дистрибуција воде. Предузеће има 50 запосленог.

2.3. ДЕМОГРАФСКИ ПОДАЦИ

Након увида у податке из публикације Општине и региони Републике Србије, Републичког завода за статистику, који се односе на период од 2012. до 2019. године, може се констатовати да је углавном приметан пад броја становника општине Лапово. Последњи званични попис из 2019. године, сведочи да је општина Лапово бројала 7095 становника, што је за 4,69% мање у односу на попис спроведен 2002. године, када је имала 8228 становника.

Табела број 1. Преглед броја становника општине Лапово у периоду од 2012. - 2019. године (процена)

Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ЛАПОВО	7550	7466	7390	7307	7210	7095

Извор: Републичког завода за статистику

Према проценама Републичког завода за статистику у периоду од 2012. до 2019. године бележи се константан пад становника. Општина Лапово спада у групу малих општина те је уочљива миграција становништва ка већим привредним центрима, пре свега оним у окружењу. На овакав демографски баланс утицала је и природна депопулација као друга, битна компонента демографског процеса.

Структура становништва општине Лапово према старости формирана је директним дејством фертилитета, односно наталитета, а процес старења је, у највећој мери, условљен секуларним падом наталитета. На структуру становништва према старости утицали су смртност у мањој, односно миграције млађег становништва, у знатно већој мери. Према подацима из пописа становништва спроведеног 2011. године, највећи број становника је старости између 55. и 59. година (695), односно 8,87% укупне популације општине. Видљиво је варирање броја становника до 20. године старости.

Посматрајући полну структуру становника (према подацима прузетим из пет пописа), може се уочити већа бројност женске популације сваке пописне године. Према последњем попису из 2011. године, женска популација је за 4,31% бројнија у односу на мушку, док је осталих година, доминација, изражена у процентима, мања, осим 2011. године, када је износила 6,4%.

Табела број 2. Основни контингенти становништва у 2019. години

Територија	Укупно становништво		Основни старосни контингенти становништва										Очекиван о трајање живота живорођене деце од 2013-2015	
			Радни 15-64		Пунолетни 18 и више		Предшколск и 0-6		Школо – обавезни 7-14		Фертилни 15-49			
	Прос. старост	Индекс старења	број	%	број	%	број	%	број	%	број	%		
ЛАПОВО	45,21	185,5	4655	65,6	6058	85,4	323	4,6	517	7,3	1462	20,6	72,4	78,1
Лапово РАНИЈЕ	44,27	159,6	5026	67,32	6309	84,5	366	4,9	556	7,45	1596	21,38	75,04	77,28

Извор: Републички завод за статистику

Табела број 3. Витални догађаји у општини Лапово

Година	Живорођени		Умрли		Природни прираштај		Бракови	
	број	на 1000 становника	број	на 1000 становника	број	на 1000 становника	закључени	разведени
2014.	59	5,6	133	17,6	-74	-12,1	29	3
2015.	54	7,2	111	14,9	-57	-7,7	33	4
2016.	43	5,8	117	15,8	-74	-10,0	23	2
2017.	49	6,7	110	15,1	-61	-8,3	31	1
2018.	48	6,7	139	19,3	-91	-12,6	28	3
2019.	50	7,0	132	18,6	-82	-11,6	39	8

Извор: Републички завод за статистику

Године 2019. бележи се благи пораст броја живорођених, смањен број умрлих и благи пораст природног прираштаја у односу на податке из претходне године

Након увида у податке из публикације Општине и региони Републике Србије, Републичког завода за статистику, који се односе на период од 2007. до 2015. године, може се констатовати да је углавном приметан пад броја становника општине Лапово. Последњи званични попис из 2011. године, сведочи да је општина Лапово бројала 7842 становника, што је за 4,69% мање у односу на попис спроведен 2002. године, када је имала 8228 становника. Према проценама Републичког завода за статистику у периоду од 2011. до 2015. године бележи се константан пад становника. Општина Лапово спада у групу малих општина те је уочљива миграција становништва ка већим привредним центрима, пре свега оним у окружењу. На овакав демографски баланс утицала је и природна депопулација као друга, битна компонента демографског процеса.

Структура становништва општине Лапово према старости формирана је директним дејством фертилитета, односно наталитета, а процес старења је, у највећој мери, условљен секуларним падом наталитета. На структуру становништва према старости утицали су смртност у мањој, односно миграције млађег становништва, у знатно већој мери.

Према подацима из пописа становништва спроведеног 2011. године, највећи број становника је старости између 55. и 59. година (695), односно 8,87% укупне популације општине. Видљиво је варирање броја становника до 20. године старости.

На основу података преузетих из пописа становништва спроведеног 2011. године, да се уочити доминација урбаног у односу на рурално становништво општине Лапово. Урбано становништво живи у вароши Лапово и чини 94 % укупне популације општине, док у селу Лапово живи 470 становника – 6 %. Сеоску средину прати депопулација услед престанка биолошког обнављања, али и миграција становништва према урбаним и подручјима атрактивнијим за живот и рад. Густина насељености општине је 149,6 ст/км².

2.4. ОБРАЗОВНИ СИСТЕМ

Образовни систем је у надлежности Републике Србије, односно ресорног министарства, а један део послова у надлежности локалне самоуправе. Образовни систем у Србији састоји се од предуниверзитетског образовања (рани развој и предшколско васпитање и образовање, основношколско и средњошколско) и универзитетског образовања (струковне студије – више и високе струковне школе, академске студије – факултети, мастер и докторске студије).

Образовање у Општини Лапово има дугу традицију и обавља се у три установе: ПУ „Наша младост“, ОШ „Светозар Марковић“ и Средња школа.

Табела број 4. Преглед установа за предшколско образовање

Назив институције	Локација	Број васпитача	Број деце корисника		
			До 5 часова	9-11 часова	Преко 11 часова
Установа за децу предшколског узраста „Наша младост“ Лапово	Михајла Пупина бр.2, 34220 Лапово	12 васпитача, 4 медицинске сестре-васпитачи	19	191	

Извор: Локална самоуправа

Табела број 5. Преглед основних школа

Назив школе	Локација	Број наставника	Број ученика	Број ученика по разредима							
				I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
ОШ "Светозар Марковић"	Косовских јунака 10, Лапово	32	364	34	32	34	40	64	43	52	65
ОШ "Светозар Марковић"	Карађорђева 139, Лапово	4	35	8	6	10	11				
ОШ "Светозар Марковић"	Солунска 113, Лапово	3	37	11	9	16	1				
СВЕГА		39	436	53	47	60	52	64	43	52	65

Извор: Локална самоуправа

Табела број 6. Преглед средњих школа

Назив школе	Локација	Број наставника	Број ученика	Број ученика по смеровима/разредима				
				смер	I	II	III	IV
Средња школа	Светозара Марковића 43, Лапово	24	170	Царински техничар	28	28	30	30
				Кувар и конобар	16	16		
				Женски фризер			22	

2.5. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Примарна делатност Центра за социјални рад "Шумадија" базира се на друштвеној и законској обавези у пружању одговарајућих облика, мера и услуга социјалне заштите, лицима у стању социјалне потребе. Непосредна заштита корисника обавља се уз примену начела и метода комплексног социјалног рада.

Општина Лапово права из области социјалне заштите дефинисала је посебним правним актом односно Одлуком о социјалној заштити општине Лапово, која се са Изменама и допунама примењује од 2014 године и представља једну од основа рада Центра за социјални рад на локалном нивоу.

Табела број 7. Преглед установа социјалне заштите

Установа	Пројектован капацитет	Тренутно збрињава	Запослени			
			Помоћн и радник	Стручни радници	Административни радник	остали
Центар за социјални рад "Шумадија" – Баточина За општине Баточина Рача и Лапово, одељење у Лапову	Две канцеларије	Територију општина Баточина, Рача и Лапово	1 хигијеничар	Педагог 1	2 лица са ССС и 2 лица такође са ССС (рачуноводство)	Директор 1
				Правник 1		Социјални радник 2
				Психолог 1		-

Извор: Локална самоуправа

Број корисника услуга социјалне заштите се повећава из године у годину, број корисника новчане социјалне помоћи је све већи, у порасту су и малолетничка деликвенција, насиље у породици, разводи бракова, раскид ванбрачних заједница и повера малолетне деце, поремећени породични односи, као и потребе тајног смештаја у установе социјалне заштите и отварање нових објеката за смештај.

Остали пружаоци услуга социјалне заштите

Агенција Нивеус тим - Агенција за пружање услуга социјалне заштите основана је 2016. године у Горњем Милановцу, поседује решење о испуњености услова за пружање услуге Помоћ у кући одраслим и старим лицима и решење о испуњености услова и стандарда за пружање услуге Лични пратилац детета од Министарства за рад,

запошљавање, борачка и социјална питања. Агенција остварује одличну сарадњу са свим институцијама и установама на територијама где реализујемо услугу у циљу пружања најадекватније подршке корисницима. Тим који броји преко 300 запослених у преко 30 локалних заједница и професионалности пружа услугу Помоћ у кући и Лични пратилац детета за преко 1500 корисника, а на основу закључених уговора са Општинским/Градским управама. Сви запослени поседују лиценце и акредитоване обуке надлежних институција како би на најадекватнији начин обављали послове за које су и ангажовани. У циљу развоја компетенција, Агенција Нивеус тим реализује акредитоване обуке "Основног програма обуке за геронтодомаћице у пружању услуге Помоћ у кући" и „Програм обуке за Личног пратиоца детета“.

2.6. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Здравствена заштита грађана Лапова обезбеђује се у оквиру Дома здравља. У установи је у радном односу на неодређено време запослено 50 радника, који здравствене услуге пружају током 24 часа, редовним радом по сменама.

Током ноћи и викендима организовано је дежурство ради обављања непрекидне здравствене заштите у циљу пружања неодложне хитне медицинске помоћи.

Табела број 8. Преглед здравствених установа

Домови здравља	Здравствене станице	Амбуланте (место)	Кадровска структура							
			специјалисти	лекари	стоматолози	дигл. фармацевт-медицински	На специјализацији	Здравствени радници са ВСС	Здравствени радници са ССС	Немедицинско особље
Дом здравља Лапово	/	Лапово	6	4	2	1	2	3	21	11

Извор: Локална самоуправа

3. SWOT АНАЛИЗА: ЗДРАВСТВО И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Снаге	Слабости
– Спремност општинске власти и локалне заједнице за унапређење социјалне заштите и здравствене заштите – Добар геостратешки положај општине и неразуђеност – Дом здравља, Центар за социјални рад и Црвени крст – Школован стручни кадар и спремност за усавршавање – Добра организација у служби у оквиру Дома здравља – Мотивисаност у раду – Адекватно распоређена	– Недовољно људских, инфраструктурних и техничких капацитета – Минимална општинска средства за социјалну заштиту – Повећан број случајева насиља у породици, малолетне делинквенције, развода – Неодрживост појединих услуга пројектног принципа – Велике миграције младих – Несразмерно издвајање средстава из буџета општине за удружење ЗОРА у односу на друге организације цивилног друштва – Неадекватан простор и техничка опремљеност за рад удружења ЗОРА

једнократна средства – Пораст свести локалне заједнице о социјалним проблемима и механизму реаговања на њих – Постојање удружења за помоћ особама са инвалидитетом ЗОРА – Препознато удружења Зора у буџету општине – Дobar пример доступности простора средње школе особама са инвалидитетом – Регулисано одлагање медицинског отпада – Спремност ЛС да ојача одељење ЦСР у Лапову – Постојање пројекта Геронто домаћица – Постојање канцеларије за младе – Постојање пројекта Лични пратилац детета	– Непостојање архитектонских решења за особе са инвалидитетом за приступ установама – Недоступне здравствене услуге за жене и децу са инвалидитетом (рехабилитација, педијатрија, гинекологија) – Изолованост и стигматизација особа са инвалидитетом и њихових породица од стране заједнице – Неадекватна повезаност и опремљеност одељења ЦСР Лапово (интернет, база података, умреженост) – Недовољна информатичко-техничка едукација стручних радника Центра – Повећање броја корисника социјалне заштите – Велики пораст самачких домаћинства – Непостојање установа за трајни смештај корисника (дом за стара лица, прихватишта итд.) – Пораст броја корисника новчане надокнаде – Непостојање довољно волонтера за рад ЦК – Недовољно развијена међусекторка сарадња (образовање, здравство и социјална заштита) – Недостатак капацитета / кадра за писање предлога пројеката – Пораст хроничних, незаразних обољења (дијабет, карцином) – Неадекватна техничка опремљеност (ултра звук) – Недовољна техничка и кадровска опремљеност (за обављање цитолошких гинеколошких прегледа) – Недостатак консултативних прегледа / специјалиста – Низак ниво свести о значају превенције и превентивних прегледа – Недовољни капацитет за превоз пацијената за дијализу и зрачне терапије у КЦ Крагујевац
Шансе	Претње
– Доступност националних и ЕУ фондова. – Процес ЕУ интеграција – Индустријске зоне на главним транспотним правцима (друмским и железничким) – Међуопштинска сарадња, укључивање у реализацију регионалних/међуопштинских пројеката	– Неповољна финансијска ситуација - недостатак средстава – Светска економска криза – Одлив радно способног становништва – Нерешени имовинско правни односи – Недовољно развијена

- Повећање енергетске ефикасности - Јачања грађевинског сектора	сарадња са републичким институцијама - Енергетска неефикасност - Неконтролисано загађивање (земљиште, вода, ваздух)
--	---

4. ПРИОРИТЕТНЕ ЦИЉНЕ ГРУПЕ

На основу обављене анализе стања и положаја грађана у области социјалне заштите и у складу са национално важећим документима из ове области општине Лапово, утврђују се следеће приоритетне циљне групе са којима ће се бавити овај стратешки документ:

1. Стара лица
2. Особе са инвалидитетом
3. Деца и млади
4. Породица
5. Сиромашни и незапослени
6. Роми
7. Избегли и интерно расељени, повратници по Уговору о реадмисији.

5. ВИЗИЈА

Општина Лапово је општина са убрзаним привредним развојем, базираним на природним потенцијалима и повољном геостратешком положају.

Директан приступ Коридору 10 и пролаз међународне железничке пруге Београд - Скопље – Атина, основне су предности општине Лапово за ефикасно спровођење политике привлачења нових инвестиција, проширење постојећих привредних зона, развој предузетништва, и стварање туристичких потенцијала.

Развијена комунална инфраструктура уз ефикасну локалну самоуправу и грађане са високо развијеном еколошком свести, унапређују квалитет ове здраве животне средине.

Лапово, као општина која има развијен образовни систем у функцији друштвеног развоја, са повећаним нивоом запослености, развијеним културним и спортским садржајима и унапређеним нивоима услуга социјалне и здравствене заштите, је пожељна Општина за живот грађана.

6. ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ

Јасно и прецизно су постављени принципи и вредности на којима почива Стратегија:

- Доступност услуга корисницима – Обезбеђење услова и развијање услуга, тако да грађани своје потребе приоритетно задовољавају у средини у којој живе и да сваком појединцу подједнако буду приступачне услуге;
- Партиципација корисника – Обезбеђење учешћа корисника у доношењу одлука о начину задовољавања њихових потреба, одговорности за избор и коришћење сопствених потенцијала, пружање подршке кориснику за активирање потенцијала за самостално задовољавање потреба, продуктиван живот у заједници и предупређење зависности од социјалних служби;
- Одрживост и континуитет пружања услуга – Развијање разноврсних услуга у оквиру јавног, невладиног и приватног сектора. Кориснику се благовремено пружа могућност коришћења одговарајуће услуге, у континуитету и потребном трајању;
- Најбољи интерес корисника – Развијање и пружање услуга које су у највећем степену усаглашене са потребама корисника, уз поштовање људских права и достојанства;
- Сензибилисана средина и корисници – Стварање система перманентног информисања и едуковања грађана о правима из области социјалне и породично – правне заштите, система услуга социјалне заштите на локалном нивоу, сензибилисање шире популације на идеју инклузије свих категорија грађана с тешкоћама у развоју, са инвалидитетом, маргинализованих група и стварања једнаких шанси за све;
- Развојни приступ – Неопходно је да услуге прате потребе грађана и да се периодично евалуирају и анализирају како потребе тако и ефекти подршке, јер систем социјалне заштите треба да буде флексибилан, због потребе брзог мењања и давања одговора на потребе конкретних људи, чланова заједнице.

7. РАЗВОЈНИ ПРИОРИТЕТИ И ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА

Развојни приоритети су јаснији и конкретнији у односу на визију. Заснивају се на резултатима SWOT анализе и суштински потичу из Визије.

Код избора развојних приоритета водило се рачуна о следећим питањима:

- Да ли се приоритет односи на специфичности друштвено-економског и политичког окружења?
- Да ли приоритет логично проистиче из Визије?
- Какав је утицај тако дефинисаног приоритета на решавање проблема?
- Који је рок постављених приоритета?

Приоритетни циљеви су формулисани декомпоновањем приоритета и јасно су повезани са његовим кључним елементима.

Приоритетни циљеви представљају мост између широко дефинисаних приоритета и уже дефинисаних мера за остварење циљева. Посебно су битни јер дају основне смернице за касније дефинисање стратегија и програма.

Приоритетни циљеви су везани за резултате SWOT анализе и у комбинацији са кључним сегментима развојног приоритета, дају одговор на питање ШТА урадити ради достизања постављеног развојног приоритета.

Мере представљају конкретне акције везане за достизање приоритетних циљева. Оне су мерљиве и дате су са јасно постављеним индикаторима што омогућава праћење нивоа реализације Стратегије и спровођење евентуалних корективних активности, што се врши на нивоу средњерочног планирања.

У Плану развоја општине Лапово 2022-2028 дефинисано је 4 развојних праваца, 12 приоритетних циљева и 37 мера:

Развојни правац 1: Привреда – предузетништво,

Развојни правац 2: Пољопривреда - рурални развој и туризам,

Развојни правац 3: Инфраструктура и заштита животне средине

Развојни правац 4: Друштвене делатности (култура, образовање, спорт, млади, здравство и социјална заштита).

У наставку ће се приказати развојни правац 4, који се односи на друштвену делатност, здравство и социјалну заштиту.

8.РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ 4: ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ, ЗДРАВСТВО И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 4.1:

Унапредити васпитно-образовни систем у складу са потребама деце, васпитача, родитеља, ученика, наставника и локалне самоуправе

Образовање у Општини Лапово има дугу традицију и обавља се у три установе: ПУ „Наша младост“, ОШ „Светозар Марковић“ и Средња школа.

Установа за децу предшколског узраста „Наша младост“ Лапово свој васпитно-образовни рад обавља на једној локацији. Са постојећим обухватом деце (210) искоришћеност васпитног особља је 100%.

Основношколским образовањем бави се ОШ „Светозар Марковић“ са три локације школе у Лапово Вароши, са укупно 436 ученика.

У средњем образовању ради Средња школа у Лапову са 7 одељења. Делатности за које је Средња школа верификована су: економија, право, администрација; остала делатност личних услуга; туризам, трговина, угоститељство, а од 2021/22 и саобраћај. У Средњој школи се образују ученици на смеровима царински техничар, кувар и конобар.

Образовна структура профила је промењена увођењем нових профила за упис у школску 2021/22. годину из подручја рада Саобраћај: возовођа и кондуктер у железничком саобраћају. Процена је да ови нови трогодишњи профили, као и царински техничар, у потпуностима одговарају потребама Лапова и обезбеђују потребан кадар за нова радна места.

На свим нивоима образовања потребно је унапређење просторних капацитета и инфраструктуре, боља техничка опремљеност и наставна средстава, за стварање свеобухватно бољих услова за рад и боравак у васпитно образовним установама. Као највећа слабост на нивоу целокупне заједнице оцењена су неповољна демографска кретања (одлазак младог и образованог кадра у веће градове). Стога је потребно у свим сегментима друштвено економског развоја, па тако и у систему образовања, планирати мере које ће допринети стварању бољих услова и мотивације за останком у локалној заједници.

Индикатор	Почетна вредност	Циљана вредност
Број нових реконструкција, санација и адаптација објеката васпитно-образовних институција	3	9
Број уређених простора око школа и вртића	3	3 нова
Број нових издања у школским библиотекама	0	100
Број нових отворених школских игралишта	0	2
Број опремљених кабинета новим наставним средствима	2	Најмање 5

Мера: 4.1.1 . Унапређење инфраструктурних капацитета васпитно-образовних институција

У циљу унапређења услова за васпитно-образовни рад, приоритети су решавање основних инфраструктурних проблема и обезбеђење адекватног простора. Акценат се ставља санације и реконструкције, као и прикључење Средње и основне школе на канализациону мрежу

У случају предшколске установе „Наша младост“ приоритет је уређење простора око вртића (адаптација атријума, опремање дворишта и замена ограде), што је дефинисано у документу Развојног плана установе кроз развојни циљ: „Обезбедити физичку и социјалну средину која подстиче учење и развој деце“. У домену инфраструктуре, очекује се употребна дозвола за спортску халу. Школа може од Министарства да добије средства за запошљавање особе за одржавање спортске хале, али потенцијални

проблем је управљање халом, тј. позиција менаџера. У наредном планском периоду потребно је наћи модел за решавање овог проблема.

Поред тога, важно је обезбедити квалитетну мрежу за брзи интернет. Школе су повезане и опремљене комплетном унутрашњом мрежом, али недостаје спољна мрежа која иде од средње школе.

Активности/ пројекти:

- Адаптација атријума вртића
- Опремање дворишта вртића материјалима у складу са новим основама - „Године узлета“, септембар 2022. година
- Замена целокупне ограде дворишта вртића ка фудбалском игралишту
- реконструкција канализационо-водоводне мреже предшколске установе
- реконструкција тоалета за запослене и децу у предшколској установи,
- замена столарије у предшколској установи;
- Радови на објектима основне школе: санација кровова у оба одељка (урађен је пројекат и послат Министарству); санација подова; санација дворишта и ограде
- Реконструкција и енергетска санација објекта ОШ „Светозар Марковић“, објекта број 4. (потребна је обнова Решења, које је истекло у јулу 2021. године)
- инфраструктурно решење за прикључење Средње школе на оптички кабл.
- прикључење Средње и основне школе на канализациону мрежу
- изградња отвореног школског игралиште са свом потребном опремом и по свим стандардима у средњој и основној школи. Урађена је пројектно-техничка документација за средњу школу, док за објекте основне школе није урађена.
- поправка ограде око централне школе, школско-спортске хале и одељцима о.ш; постављање заштитне ограде око школско-спортске хале и озелењавање дворишта,
- постављање справа у функцији дечијег игралишта,
- постави видео надзор у централној основној школи
- адаптација кабинета Средње школе за природне науке за потребе наставе нових смерова
- Запошљавање особе за одржавање спортске хале. Дефинисање модела за управљање халом - менаџер.

Одговорна страна: Општина Лапово

Процењена вредност: 500 000 евра

Извори финансирања: интерни и екстерни (Општина Лапово, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028. године

Мера: 4.1.2. Стварање услова за виши квалитет наставе и ваннаставних активности на свим нивоима образовања

У претходном периоду у општини Лапово постигнути су добри резултати на пољу усклађивања образовних профила са потребама локалне привреде, а самим тим и могућности запошљавања младих. Као нов профил у Средњу школу уведен је Царински техничар. Ученици који похађају овај профил свакодневно путују до школе, јер у Лапову не постоји ученички дом. Могућности за успостављање дома су мале, а повољан простор зграде „Првог маја“, још увек нема услове за пренамену, јер не постоји пројектно-техничка документација, иако су имовинско власнички односи решени.

Успостављање организованог превоза за ученике је проблем, јер је све мањи број ученика, тј. нема довољног броја за организован превоз. Проблем се нарочито односи на Одељак 4. Истовремено, нема јавних линија међу општинама из којих гравитирају ученици, док је неопходан међуградски због разуђености територије са које долазе ученици. *Потребно је поновити иницијативу за успостављање организованог превоза.*

У циљу прилагођавања образовних профила потенцијалима општине и потребама тржишта рада уместо фризера, уведени су профили возовођа и кондуктер у железничком саобраћају. За возовођу није био довољан број ученика. Наизменично ће бити уписиван кондуктер и кувар-конобар за које је увек велико интересовање, јер је висок проценат запошљавања. *Потребно је појачати промоцију, јер у време пандемије Ковид 19 нови профили нису били промовисани због епидемиолошке ситуације и ограниченог приступа школама.*

Опремање новим наставним средствима за квалитетно извођење наставе:

- набавка нових наставних средстава за квалитетно извођење наставе (кабинетска настава: биологија, хемија – опрема дефинисана у развојном плану).
- набавка рачунара за кабинет информатике
- набавка књига за библиотеку у свим школама
- потребно је на годишњем нивоу
- допунити библиотечки фонд и у основној и у средњој школи новим насловима везаним за сваки предмет- по 100 књига. У основној школи и за млађе и за старије разреде а у средњој и за општеобразовне предмете и за стручне предмете са свих профила.

- набавка беле табле за сваку учионицу – 25.

У складу са опремањем савременијом технологијом, потребно је посебну пажњу посветити и обукама за коришћење опреме и програма, нарочито у области ИКТ. Поред тога, планира се оспособљавање и оснаживање кадрова за учешће у пројектима националних министарстава, међународних донатора и ЕУ (нарочито Ерасмус +)

У домену кадрова, потребно је ангажовање медицинске сестре - васпитача у предшколској установи за рад у мешовитој јасленој групи деце.

Потребна је континуирано одржавати сарадњу школа са социјалном службом (ЦСР), у складу са могућностима центра. Један од важних пројеката у оквиру ове сарадње је *оснивање Удружења наставника и родитеља у сврху едукације родитеља на теме подизања мотивације деце за учење (нарочито на нивоу средње школе).*

Ова мера обухвата и реализацију мера и активности из локалног акционог плана за интеграцију рома, које се односе на унапређење образовања и васпитања ромске деце и младих на свим нивоима образовања.

Одговорна страна: Општина Лапово

Процењена вредност: 80.000 евра

Извори финансирања: интерни и екстерни (Општина Лапово, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2024. године

Мера: 4.1.3. Промовисање квалитетног васпитно образованог рада

Мера подразумева континуирано планирање и организацију манифестација које директно промовишу квалитетан васпитни и образовни рад, не само са децом, већ и са родитељима, затим оснаживање сарадње између институција и додатне едукације.

Веома важно је континуирано унапређење рада са децом и ученицима са сметњама у развоју, како унапређење знања и вештина васпитача и наставника, тако и обезбеђење техничких и наставних средстава, као и асистената у настави.

Током периода пандемије Ковид 19, многе манифестације нису организоване због ограничавајућих околности, стога је осим ревитализације манифестација потребно у континуирано обогаћивати њихове садржаје. То су манифестације које подразумевају сарадњу више институција из сектора образовања и васпитања, културе, спорта и Центра за социјални рад, као и директно укључивање деце, ученика и наставника, а главне су: ускршњи вашари, Растимо уз плес, пријем предшколаца, испраћај предшколаца и Новогодишњи вашар.

За квалитетан васпитно образовни рад веома је важна комуникација и сарадња са родитељима по питањима која су веома важна за правилан развој деце и превазилажење проблема који су специфични за различите узрасте. Зато се планира континуирана сарадња између школа и Центра за социјални рад у организовању консултација са родитељима у циљу решавања друштвених и образовних проблема који се јављају код ученика, као што су вандализам, неправилан раст и развој и отуђеност због прекомерног коришћења Интернета и разних облика дигиталне и виртуелне комуникације.

Пројекти у плану:

- Унапреди своје знање и вештине
- Центар за радну и професионалну оријентацију
- Омладински клуб
- Стално стручно усавршавање наставника, васпитача и стручних радника у свим образовним установама
- Повећање компетенција наставника, васпитача и стручних сарадника
- Помоћ и рад са децом и ученицима са сметњама у развоју

Одговорна страна: Општина Лапово

Процењена вредност: 110.000 евра

Извори финансирања: интерни и екстерни (Општина Лапово, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028. године

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 4.2:

Подићи квалитет и разноликост културних садржаја унапређењем капацитета установа и већим укључивањем грађана, нарочито младих у културна дешавања

У општини Лапово постоје две установе културе - Културно-туристички центар „Стефан Немања“ Лапово и Општинска библиотека “Слово”.

Понуда културних дешавања заснива се на музичким, биоскопским и позоришним представама, уз туристичка дешавања. Богату културно-историјску баштину углавном чине споменици посвећени историјским дешавањима на простору општине и њене околине.

Међународне манифестације које се редовно одржавају су: Међународна изложба „Град музеј железница Лапово“, Ликовна колонија УЛУ “Светлост“, годишњи концерт музичке школе „Божидар Трудић“ и културно-туристичка манифестација „Вину у част“ посвећена пољопривредницима, винарима, виноградарима, али и песницима и сликарима.

Сви културно образовни програми се реализују у простору КТЦа. За уређење и унапређење просторних капацитета КТЦа проблем представља имовинско-правно питање, јер је део простора (бина) у приватном власништву.

У претходном периоду постигнут је помак у развоју програма и понуде културног центра, међутим, отежавајућу околност представља мали број радника у односу на проширу понуду и активности, као и генерално недовољна финансијска средства која се издвајају из буџета за развој културе, укључујући и смањење средстава на позицији 423 (услуге по уговору са које се исплаћују сва дешавања и рад са свим актерима у културном животу). Присутно је више проблема у домену просторних и трехничких услова у установама културе (прокишњавање галерије, недостатак простора за књиге у библиотеци, недовољно коришћење нових технологија и недостатак интернет библиотеке, недостатак Фонда књижевне грађе и др.) Уз решавање ових недостатака и проблема, потребно је појачати међусекторску срадњу и промоцију културе, уз успостављање централне културне манифестације општине Лапово, која би осим промоције културе допринела и развоју туристичке понуде општине.

Индикатор	Почетна вредност	Циљана вредност
Број отворених простора за културне активности	0	2

Број кампања/промоција за подизање свести становништва о значају културног наслеђа и савременог стваралаштва – на годишњем нивоу	0	2
Фонд књижевне грађе	30 000	Увећан за најмање 100%
Број чланова библиотеке	800	Увећан за 30%
Број новокреираних културно-уметничких садржаја	0	Најмање 3 до 2028. године
Број нових културно-уметничких манифестација	4	Најмање 1 нова

Мера: 4.2.1 . Унапређење просторних и техничких капацитета објеката културе

Иако мала општина, Лапово има богат културни програм и манифестације које се редовно одржавају. Културни програми се обогаћују упркос проблемима просторне и техничке природе. Зато је у наредном планском периоду потребно обезбедити средстав за унапређење инфраструктурних и техничких услова у установама културе, како би се број и квалитет културних програма у континуитету одржавао и унапређивао. У основи више проблема је нерешени имовинско-правни односи КТЦ Стефан Немања, што даље онемогућава многе радове. Основни проблеми установа културе су:

- недостатак већег простора за организовање културних програма у библиотеци, простора за смештај полица за књиге и осталу грађу; недостатак депоа/магацина,
- Неадекватна просторна решења (недостатак прозора - објекат је изграђен тако да средишња, највећа просторија нема прозоре, само окна и неколико мањих прозора), стара столарија
- Недостатак адекватног затвореног простора за културне активности
- Недостатак позорнице за одржавање манифестација на отвореном – потенцијал је локалитет Јовачина чесма за позорницу
- Недовољна искоришћеност капацитета сале КТЦ
- Сала са позорницом КТЦ нема опремљену гардеробу,
- Недостатак продајно-изложбеног простора за традиционалне производе (сувенирница)
- Галеријски простор је неприступачан осетљивим групама (налази се на 2. спрату)
- Недовољно простора за редовне активности ликовних уметника
- Недовољно опреме за КУД Лапово (народне ношње)
- Недовољно финансијских средстава за издавачку делатност библиотеке
- Од два котла који греју биоскопску салу један је неисправан, потребна је замена.

Додатни и основни проблем представљају нерешени имовинско власнички односи, услед чега не може да се уради пројекат.

Пројекти и активности:

1. Унапређење библиотечко-информационе делатности
2. Изградња и опремање гардероба КТЦ-а
3. Мобилна сцена за извођење културних програма
4. Бина на отвореном на локацији Јованчина чесма
5. Набавка адекватног кино-пројектора за рад биоскопа
6. Уградња лифта и приступне рампе у КТЦ
7. Уређење партера иза КТЦа
8. Привођење намени железничког (поштанског) вагона који стоји код блока 1 за потребе ликовних уметника и за децу из вртића
9. Постављање брвнара

Одговорна страна: Општина Лапово

Процењена вредност: 450.000 евра

Извори финансирања: интерни и екстерни (Општина Лапово, Министарство културе, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028. године

Мера: 4.2.2. Популаризација културе кроз креирање културних програма у складу са потребама публике и већу укљученост младих

У оквиру мера популаризације културе и уметности једна од основних активности је истраживање културних навика и потреба становника / нарочито младих, које се треба периодично, тј. редовно понављати. На основу анализе потреба могуће је наставити планирање културних програма у складу са потребама публике, тј. приближавање програма одређеним циљним групама. За анимирање становништва осим тога важно је пронаћи начин да се разбију предрасуде о културном животу појединца и да се значајно унапреди информисање становништва.

За креирање културног садржаја општине Лапово планирају се следеће акције:

- Објављивање публикације у области библиотечко-информационе делатности
- Амфитеатар
- Лапово кроз векове – ВРЕМЕПЛОВ
- Одржавање међународне ликовне колоније
- Континуирано унапређење рада са децом у оквиру библиотеке

За анимацију у култури општине Лапово планирају се следеће акције: кампање за подизање свести о значају очувања културног наслеђа, унапређење информисања становника о културним програмима, континуирано организовање и промоција културних и културно-туристичких манифестација.

Општина ће обезбедити подршку у спровођењу кампања, пре свега активним удружењима и клубовима, као што су: удружење „Моравске шаренице“, удружење ликовних уметника, књижевни клуб, активно културно-уметничко друштво и

удружење УБНОР. Такође се планира издвајање средстава за реализацију мера и активности из локалног Акционог плана за интеграцију Рома, које се односе на промоцију и неговање ромске културе.

У оквиру унапређења информисања становника Лапова о културним програмима и дешавањима, једна од најважнијих активности је сређивање сајта општине и сегмента који се односи на ту врсту догађаја и актуелности.

Уз континуирано организовање и промоција културних и културно-туристичких манифестација у општини Лапово, важно је обезбедити и уредити отворени простор за одржавање културних програма и манифестација.

Једна од важнијих иницијатива у новом планском периоду је ревитализација угашене манифестације **Женидба Краљевића Марка**, која се раније одржавала на Покладе - Бела недеља) – Потребан је опис са режисерским решењем да се манифестација поново успостави.

КТЦ ће у годишњи програм уврстити и ову манифестацију са испланираним активностима и мерама безбедности. Носилац манифестације биће КТЦ, а општина ће обезбедити финансијска средства.

Одговорна страна: Општина Лапово

Процењена вредност: 80.000 евра

Извори финансирања: интерни и екстерни (Општина Лапово, Министарство културе, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028. године

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 4.3:

Унапредити ниво услуга социјалне и здравствене заштите

Општину Лапово карактерише изражена депопулација становништва због велике миграције младих. На основу економских показатеља општина Лапово је сврстана у другу групу развијености општина у Србији. На квалитет услуга социјалне и здравствене заштите у општини Лапово неповољно утичу фактори као што су недовољни људски, инфраструктурни и технички капацитети, као и минимална општинска средства која се издвајају за социјалну заштиту. Као највећи проблем издавају се повећан број случајева насиља у породици, малолетне делинквенције, развода, повећање броја корисника социјалне заштите и немогућност остварења консултативних прегледа од стране специјалиста. С друге стране, осим организације Црвеног крста у општини Лапово активна су удружења грађана која значајно доприносе побољшању квалитета живота угрожених и маргинализованих група, као и особа са инвалидитетом, као што су удружење Зора и Коло српских сестара. У циљу унапређења услуга социјалне и здравствене заштите и квалитета живота становника Лапова и у спрези са активностима установа, потребно подржавати у континуитету рад ових организација.

Индикатор	Почетна вредност	Циљана вредност
Број нових услуга социјалне заштите	2	2 нова
Број нових едукативних садржаја из здравствене заштите	0	1 годишње
Број нових едукативних садржаја из социјалне заштите	3	2 нова годишње
Обезбеђено возило за ЦСР	0	до 2028. године
Опремљен пословни простор ЦСР	немају	100% до 2025. године
Уклоњене архитектонске баријере за особе са инвалидитетом за приступ установама	нема	100% до 2028. године
Обезбеђен магацински простор за Црвени крст	нема	до 2025. године
Обезбеђен радни простор за удружења у области соц. заштите	нема	до 2023. године
Технички опремљен Дом здравља за обављање цитолошких гинеколошких прегледа	нема	100% до 2024. године
Набављени апарати за електролите (Na и K) и микроскопа за ДЗ	нема	100% до 2024. године
Обучени кадрови за коришћење постојећих УЗ апарата	нема	до 2024. године
Обезбеђена нова санитарска возила	2	2 нова до 2025. године
Изграђена гаража за возила ДЗ	0	До 2025. године

Мера: 4.3.1 Унапређење просторних и техничких капацитета за реализацију услуга здравствене и социјалне заштите на територији општине

Да би се квалитет услуга социјалне и здравствене заштите у општини Лапово одржавао и у континуитету унапређивао потребно је проширити и унапредити постојеће инфраструктурне и техничке капацитете, како установа социјалне и здравствене заштите, тако и организација и удружења која својим активностима значајно доприносе квалитету живота посебно осетљивих група грађана. С аспекта корисника услуга, потребно је обезбедити једнаку приступачност услуга, путем просторних и техничких решења. Неке од приоритетних активности у области инклузије и равноправне доступности услуга су:

- Опремање пословног простора Центра за социјални рад у улици Његошева 25 рачунарском/ техничком опремом за потребе самосталног Центра
- Обезбеђење адекватне повезаности и опремљености одељења ЦСР Лапово (интернет, база података, умреженост)
- Уклањање архитектонских баријера за особе са инвалидитетом за приступ установама
- Изналажење решења за доступност простора ЦСР за старију популацију и људе са здравственим проблемима
- Обезбеђење магацинског простора за Црвени крст - Изградња и опремање магацинских простора
- Обезбеђење простора за удружења грађана за складиштење донација за угрожене грађане
- Обезбеђење радног простора за удружења која се баве посебно осетљивим грађанима, корисницима услуга социјалне заштите и особама са инвалидитетом

У области здравствене заштите потребно је допринети бољој техничкој опремљености, што је у домену надлежности локалне самоуправе, и то у следећим аспектима:

- Техничко опремање Дома здравља за обављање цитолошких гинеколошких прегледа
- Набавка апарата за електролите (Na и K) и микроскопа
- Обезбеђење кадра за коришћење постојећих ултразвучних апарата – обука за коришћење (постоје 3 ултра звука, али нису довољно искоришћена због необучености запослених)
- Повећање капацитета за превоз пацијената за дијализу и зрачне терапије у КЦ Крагујевац
- Обезбеђење нових санитетских возила, због дотрајалости постојећих
- Изградња гараже за возила Дома здравља у Лапову

Капитални пројекат у оквиру ове мере је Реконструкција Дома здравља Лапово, из средстава Министарства здравља Републике Србије, чији почетак је планиран за почетак 2022. године. Вредност радова 1 391 101,00 евра.

Одговорна страна: Општина Лапово

Процењена вредност: 1 500 000 евра

Извори финансирања: интерни и екстерни (Општина Лапово, Министарство здравља, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028. године

Мера: 4.3.2. Увођење нових услуга социјалне и здравствене заштите и унапређење доступности постојећих

Адекватно пружање услуга здравствене и социјалне заштите отежано је услед постојања различитих чинилаца:

- Велики број старих који живе сами
- Недостатак лекара специјалиста различитијих специјалности (условљено Правилником о ближим условима за обављање здравствене делатности у

здравственим установама и другим облицима здравствене службе ("Сл. гласник РС", бр. 43/2006, 112/2009, 50/2010, 79/2011, 10/2012 - др. правилник, 119/2012 - др. правилник, 22/2013 и 16/2018)

- Недовољно људских капацитета у установама заштите
- Повећан број случајева насиља у породици, малолетне делинквенције, развода
- Пораст хроничних, незаразних обољења (дијабет, карцином)
- Низак ниво свести становништва о значају превенције и превентивних прегледа
- Недовољно развијена међусекторка сарадња (образовање, здравство и социјална заштита). Иако постоје добри примери међусекторске сарадње потребно је одржавати континуитет и додатно је развијати упркос ограниченим капацитетима установа (недовољан број кадрова је основни разлог).

Једна од основних отежавајућих околности је непостојење самосталног Центра за социјални рад. Формирање самосталног ЦСР би решило многе проблеме, али је процедура отежана због близине општине Баточина и малог броја становника општине Лапово. ЦСР нема своје возило ни довољно стручних радника са лиценцом „водителџ случаја“.

Планиране активности и пројекти:

- Помоћ, подршка и брига о старим лицима, на основама сарадње са Нивеус тимом
- Оснивање Центра за породичну терапију
- Развијање услуге личног пратиоца детета
- Израда социјалне мапе Лапова
- Покретање иницијативе за специјализацију интерне медицине

Због близине ауто пута и транзиције, Лапово је својевремено добило специјализацију интерне медицине и опремање (рендген). Због изражене потребе, потребно је поново покренути ову иницијативу.

За помоћ, подршку и бригу о старим лицима постоји потреба за још најмање 2 геронто домаћнице (реализација у сарадњи са Нивеус тимом), јер постоји велика потражња од стране корисника. За 2 геронто домаћнице, стручног радника и администрацију потребно је издвајати је 180 000,00 динара на месечном нивоу.

За услугу личног пратиоца Центар за социјални рад има потреба за 8 деце.

Потребне услуге породично-правне заштите за подизање свести о родитељству и браку (психотерапеур, социјални радник, психолог).

У општини Лапово услед демографске структуре становништва, тј. великог броја старих лица постоји потреба за оснивање дома за старе у социјалној потреби и Прихватилишта за стара лица.

У циљу квалитетнијег планирања и постизања бољих ефеката услуга социјалне заштите, једна од основних активности је израда Социјалне мапе општине Лапово. Иако постоје подаци о корисницима социјалних услуга, потребно је направити свеобухватну базу података социјалне мапе, што ће омогућити и ефикасније умрежавање релевантних институција за интегрисану помоћ и подршку корисницима. У општини Лапово је евидентирано 58 породица корисника ЦСР за новчану социјалну помоћ који су корисници и услуга Црвеног крста.

У општини Лапово изражена је добра и врло активна сарадња Кола српских сестара са Црвеним крстом и Центром за социјални рад, што знатно унапређује квалитет услуга према осетљивим групама становништва. Ова организација међутим дуже време ради у приватним просторима; нема простор за састанке, лагеровање хуманиратних помоћи, чување архиве и документације и сл. Потребно је одредити простор за рад Кола српских сестара.

Иницијативе удружења Коло српских сестара које ће се реализовати уз подршку локалне самоуправе:

- Безбедно коришћење игралишта за децу са проблемима у развоју – потребно је да пар пута недељно неко од стручних спортских радника пропрати коришћење овог игралишта од стране ове деце.
- 17 година се одржава манифестација „Материце“ у Дому културе. Окупљају се све школе у општини са свом децом која учествују у програму. За ову манифестацију потребно је обезбедити континуирану подршку, како у реализацији и са социјалног аспекта, тако и за промоцију традиционалних културних вредности.
- „Посна трпеза“ манифестација за Бадње вече у организацији КСС
- Подршка породицама самохраних очева (3 породице)
- Изградња спомен плоче са именима палих жртава и садња 79 стабала
- Стаза здравља или меморијална стаза на општинском терену (стазе за пешачење или вожњу бицикле за побољшање квалитета живота и здравља у Лапову)

Потенцијалне иницијативе:

Израда идејног пројекта за изградњу објекта за рад удружења и установа социјалне заштите са територије општине Лапово.

Оснивање социјалног Фонда општине за бригу о социјалну угроженим породицама и појединцима.

Одговорна страна: Општина Лапово

Процењена вредност: 100 000 евра

Извори финансирања: интерни и екстерни (Општина Лапово, Министарство здравља, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028. године

Мера: 4.3.3. Континуирана едукација у установама социјалне и здравствене заштите

Дом здравља у Лапову ће у наредном периоду, добити могућност коришћења специјалистичке услуге интерне медицине (због најбољег студента – дипломца, која је изразила жељу за ову врсту специјализације). Иначе, због малог броја становника општине Дом здравља нема услова за добијање осталих специјализаната.

Основни проблеми:

- Недовољно људских капацитета
- Неодрживост појединих услуга пројектног принципа
- Непостојање довољно волонтера за рад Црвеног крста
- Недовољно развијена међусекторка сарадња (образовање, здравство и социјална заштита)
- Недостатак капацитета / кадра за писање предлога пројеката
- Недовољна кадровска оспособљеност (за обављање цитолошких гинеколошких прегледа)
- Недостатак консултативних прегледа / специјалиста
- Низак ниво свести о значају превенције и превентивних прегледа

У складу са идентификованим проблемима, кључне активности које су дефинисане за овај плански период, а за које општина има надлежности и могућности реализације су појачане едукативне и промотивне активности. Ограничен и недовољан број стручних кадрова може се у извесној мери надоместити континуираном едукацијом постојећих кадрова и појачаном међусекторском и међуресорном сарадњом која је иначе врло заступљена у општини, али услед ограничених кадрова потребно је континуирано идентификовати кључне области и теме за наставак сарадње у циљу што бољих и одрживих ефеката. Рад на едукацији и подизање свести становништа, допринеће бољој превенцији болести и бољој искоришћености постојећих услуга социјалне заштите, а такође је могуће усмерити кампање и ка мотивисање волонтера за рад Црвеног крста.

Пројекти из претходног планског периода, који остају у плану за реализацију у овом планском периоду:

1. Едукација жена из области превенције карцинома дојки
2. Стварање услова за упућивање лекара на специјализацију из више области
3. Едукативни програми из области социјалне заштите

У оквиру ове мере посебно ће бити посвећена пажња реализацији мера и активности из локалног *Акционог плана за друштвену интеграцију Рома*, као што су:

- 1) органозовање годишње акције пријављивања непријављене ромске деце у матичне евиденције грађана и отварање здравствених легитимација,
- 2) Организовање интерактивних предавања и израда информативног материјала о људским правима, породичним правима, планирању породице и контрацепцији, правима деце и жена и органозовање разговора са одговарајућим стручњацима,
- 3) примена специфичних школских програма, акција и манифестација за подршку социјалном развоју и интеграцији ромске деце у социјалну средину.

Одговорна страна: Општина Лапово

Процењена вредност: 10.000 евра на годишњем нивоу

Извори финансирања: интерни и екстерни (Општина Лапово, Министарство здравља, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, донатори)

Временски рок: до 2028. године.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 4.4.

Унапредити услове за масовније бављење школским, рекреативним, алтернативним и клубским спортским активностима

На развој спорта у општини Лапово неповољно утичу фактори као што су неповољна демографска структура – миграције младих ка већим градским центрима, неразвијеност општине и недовољна финансијска средства из буџета која се издвајају за спорт од стране локалне самоуправе. Иако је у претходном периоду буџет за спорт знатно увећан, и даље није довољан за све потребне радове за изградњу адекватне спортске инфраструктуре. Остали проблеми се односе на мале клубове који морају да се финансирају самостално, јер не могу да уђу у професионализам и недовољну мотивацију деце за бављење спортом. Код деце је заступљена инертност, па је стога веома важна промоција школског спорта. Постојање спортске хале може знатно да допринесе решавању проблема уз упоредну и адекватну промоцију спорта и здравих стилова живота, као и прилагођавање средстава кампање према одређеним циљним групама. Такође је потребно пронаћи моделе сарадње са приватним сектором, путем спонзорстава.

Индикатор	Почетна вредност	Циљана вредност
Број нових и уређених отворених простора за бављење спортом	4	Најмање 3 нова
Број рекреативних и атрактивних садржаја на отвореном	6	Најмање 3 нова
Број затворених спортских објеката/ уређених простора	1	Најмање 2 нова
Број спортских манифестација за децу и омладину и рекреативце	1	2 годишње
Број спортских манифестација које се редовно одржавају	3	Најмање 5
Број лиценцираних спортских радника	4	Најмање 3 нова

Број едукација за спортске раднике	0	Најмање 1 годишње
Број кампања о важности бављења спортом - годишње	0	Најмање 2 годишње
Број регистрованих спортиста	100	Најмање 150

Мере: 4.4.1. Унапређење капацитета спортске инфраструктуре за бављење алтернативним, аматерским и професионалним спортом свих грађана

Основна мера за унапређење услова за развој спорта је унапређење инфраструктурних, тј. просторних капацитета и објеката. Приоритет је добијање техничке сагласности и решавање имовинско-правних односа за спортску халу.

Као највећи проблеми издвајају се:

- Недостатак техничких сагласности (употребне дозволе) и нерешени имовинско-правни односи за спортску халу
- Инфраструктурни и комунални радови у оквиру спортске хале
- Базени у лошем стању (инфраструктура, опрема, документација)
- Недостатак малих фудбалских терена.

Пројекти:

- Изградња теретане у спортској хали (постоји предлог пројекта)
- Изградња спортских елемената зиплајн-а и вештачке (пењачке) стене на језеру – Rewild центар
- Затворени базени кроз ЈПП за изградњу (у плану је израда ПТД)

Одговорна страна: Општина Лапово

Процењена вредност: 500 000 евра

Извори финансирања: интерни и екстерни (Општина Лапово, Министарство омладине и спорта, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера: 4.4.2. Омасовљавање и развијање спорта кроз континуирану едукацију и промоцију здравих стилова живота

У области спорта у општини лапово као главни проблеми се издвајају следећи: недовољна промоција спорта, што између осталог доприноси слабој заинтересованости деце и младих за спорт и последично, недостатак школске базе за развој спорта. У склопу недовољне промоције је и недостатак рукометних, одбојкашких и кошаркашких турнира, а одбојка нема такмичарски карактер (школа одбојке није укључена у редовна такмичења). Стога је неопходно реализовати активности на промоцији спорта и обезбедити услове за одржавање турнира и других спортских такмичења.

Осим кампање, просторних и техничких капацитета, важан услов за развој спорта је и ангажованост стручних и посвећених спортских радника.

У домену континуиране едукације и промоције приоритетне активности су:

- Одржавање семинара, финансирање школовања и лиценци за спортске раднике,
- Подизање свести родитеља и деце о важности бављења спортом,
- Мултисекторска сарадња са школама и здравственим установама о важности здравља и здравог начина исхране
- Јачање волонтеризма
- Развој школе спорта
- Набавка Татами табли за борилачке спортове
- Јачање Спортског савеза - Одређивање функције Председник спортског савеза као плаћене функције
- У оквиру промоције спорта, такође се планира постављање споменика лопте Чика Дача 1903.

Добар пример промоције спорта је манифестација пешачења за децу и наставнике, у организацији основне школе. Међутим, у реализацији је често проблем избор безбедних стаза као што је Јованчина чесма, па се за наредни период планира обележавање безбедних стаза и уређење „стазе здравља“.

2017. године је спроведено мапирање бициклистичке и пешачке стазе у оквиру регионалног пројекта. Мапиране су маршруте, али није обављено маркирање и сигнализација због великог броја вештачких депонија које онемогућавају успостављање стаза. Како нема алтернативе за мапиране руте, посебна пажња се мора посветити подизању еколошке свести становништва у оквиру приоритета Заштита животне средине. Потребно је одредити и ангажовати комуналног редара за контролу одлагања отпада.

Када се оствари предуслов чистог и безбедног окружења, приступиће се изради пројекта за уређење и маркирање пешачких стаза и уређење и сигнализацију бициклистичких стаза.

Остали пројекти:

- Омасовљење бављења различитим спортским активностима - кампање
- Омасовљење школског спорта
- Развијање одбојке у Лапову
- Изградња „Стазе здравља“
- Уређење и маркирање пешачких стаза
- Уређење и сигнализација бициклистичке стазе.

Ова мера такође укључује реализацију мера и активности из Акционог плана за друштвену интеграцију Рома, као што су:

1) оснаживање ромске деце и омладине путем обуке за ненасилне вештине самоодбране, 2) Подршка ромској деци и младима у обуци непливача путем набавке потребне опреме, 3) Обука Рома за спортове на реци, за период до краја 2023. године.

Одговорна страна: Општина Лапово

Процењена вредност: 200.000 евра

Извори финансирања: интерни и екстерни (Општина Лапово, Министарство омладине и спорта, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028. године.

9. АКЦИОНИ ПЛАН ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ, ЗДРАВСТВО И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА 2023-2028

ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ, ЗДРАВСТВО И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА		
ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ	МЕРЕ	АКТИВНОСТИ И ПРОЈЕКТИ
4.1. Унапредити васпитно-образовни систем у складу са потребама деце, васпитача, родитеља, ученика, наставника и локалне самоуправе	4.1.1. Унапређење инфраструктурних капацитета васпитно-образовних институција	1. Адаптација атријума вртића 2. Опремање дворишта вртића материјалима у складу са новим основама 3. Замена целокупне ограде дворишта вртића ка фудбалском игралишту 4. Реконструкција канализационо-водоводне мреже предшколске установе 5. Реконструкција тоалета за запослене и децу у предшколској установи, 6. Замена столарије у предшколској установи; 7. Радови на објектима основне школе: санација кровова у оба одељка; санација подова; санација дворишта и ограде 8. Реконструкција и енергетска санација објекта ОШ „Светозар Марковић“, објекта број 4. 9. Инфраструктурно решење за прикључење Средње школе на оптички кабл. 10. Прикључење Средње и основне школе на канализациону мрежу 11. Изградња отвореног школског игралиште са свом потребном опремом и по свим стандардима у средњој и основној школи. 12. Поправка ограде око централне школе, школско-спортске хале и одељцима о.ш; постављање заштитне ограде око школско-спортске хале и озелењавање дворишта,

		13. Постављање справа у функцији дечијег игралишта, 14. Постави видео надзор у централној основној школи. 15. Адаптација кабинета Средње школе за природне науке за потребе наставе нових смерова 16. Запошљавање особе за одржавање спортске хале. Дефинисање модела за управљање халом - менаџер.
	4.1.2. Стварање услова за виши квалитет наставе и ваннаставних активности на свим нивоима образовања	1. Набавка нових наставних средстава за квалитетно извођење наставе (кабинетска настава: биологија, хемија – опрема дефинисана у развојном плану). 2. Набавка рачунара за кабинет информатике 3. Набавка књига за библиотеку у свим школама 4. Набавка беле табле за сваку учионицу 5. Обуке за коришћење опреме и програма у области ИКТ. 6. Оспособљавање и оснаживање кадрова за учешће у пројектима националних министарстава, међународних донатора и ЕУ 7. Ангажовање медицинске сестре - васпитача у предшколској установи за рад у мешовитој јасленој групи деце. 8. Одржавање сарадње школа са социјалном службом ЦСР. 9. Оснивање Удружења наставника и родитеља у сврху едукације родитеља на теме подизања мотивације деце за учење. 10. Реализација мера и активности из локалног акционог плана за интеграцију рома, које се односе на унапређење образовања и васпитања ромске деце и младих на свим нивоима образовања.
	4.1.3. Промовисање квалитетног васпитно образованог рада	1. Организација манифестација које директно промовишу квалитетан васпитни и образовни рад, 2. Оснаживање сарадње између институција и додатне едукације. 3. Унапређење, 4. Унапређење знања и вештина васпитача и

		наставника за рад са децом и ученицима са сметњама у развоју, 5. Обезбеђење техничких и наставних средстава за рад са децом и ученицима са сметњама у развоју, 6. Обезбеђење асистената у настави, 7. Континуирана сарадња између школа и Центра за социјални рад у организовању консултација са родитељима у циљу решавања друштвених и образовних проблема који се јављају код ученика. 8. Пројекти у плану: - Унапреди своје знање и вештине - Центар за радну и професионалну оријентацију - Омладински клуб - Стално стручно усавршавање наставника, васпитача и стручних радника у свим образовним установама - Повећање компетенција наставника, васпитача и стручних сарадника - Помоћ и рад са децом и ученицима са сметњама у развоју
4.2. Подићи квалитет и разноликост културних садржаја унапређењем капацитета установа и већим укључивањем грађана, нарочито младих у културна дешавања	4.2.1 . Унапређење просторних и техничких капацитета објеката културе	1. Унапређење библиотечко-информационе делатности 2. Изградња и опремање гардероба КТЦ-а 3. Мобилна сцена за извођење културних програма 4. Бина на отвореном на локацији Јованчина чесма 5. Набавка адекватног кино-пројектора за рад биоскопа 6. Уградња лифта и приступне рампе у КТЦ 7. Уређење партера иза КТЦа 8. Привођење намени железничког (поштанског) вагона који стоји код блока 1 за потребе ликовних уметника и за децу из вртића 9. Постављање брвнара
	4.2.2. Популаризација културе кроз креирање културних програма у складу са потребама публике и већу укљученост	1. Објављивање публикације у области библиотечко-информационе делатности 2. Амфитеатар 3. Лапово кроз векове – ВРЕМЕПЛОВ

	младих	4. Одржавање међународне ликовне колоније 5. Континуирано унапређење рада са децом у оквиру библиотеке 6. Кампање за подизање свести о значају очувања културног наслеђа, 7. Унапређење информисања становника о културним програмима, 8. Континуирано организовање и промоција културних и културно-туристичких манифестација. 9. Сређивање сајта општине. 10. Издвајање средстава за реализацију мера и активности из локалног Акционог плана за интеграцију Рома, које се односе на промоцију и неговање ромске културе. 11. Обезбеђење и уређивање отвореног простора за одржавање културних програма и манифестација. 12. Ревитализација манифестације Женидба Краљевића Марка.
4.3. Унапредити ниво услуга социјалне и здравствене заштите	4.3.1 Унапређење просторних и техничких капацитета за реализацију услуга здравствене и социјалне заштите на територији општине	1. Опремање пословног простора Центра за социјални рад у улици Његошева 25 рачунарском/ техничком опремом за потребе самосталног Центра 2. Обезбеђење адекватне повезаности и опремљености одељења ЦСР Лапово (интернет, база података, умреженост) 3. Уклањање архитектонских баријера за особе са инвалидитетом за приступ установама 4. Изналажење решења за доступност простора ЦСР за старију популацију и људе са здравственим проблемима 5. Обезбеђење магацинског простора за Црвени крст - Изградња и опремање магацинских простора 6. Обезбеђење простора за удружења грађана за складиштење донација за угрожене грађане 7. Обезбеђење радног простора за удружења која се баве посебно осетљивим грађанима, корисницима услуга социјалне заштите и особама са инвалидитетом 8. Техничко опремање Дома здравља за обављање цитолошких гинеколошких прегледа

		9. Набавка апарата за електролите (Na и K) и микроскопа 10. Обезбеђење кадра за коришћење постојећих ултразвучних апарата – обука за коришћење 11. Повећање капацитета за превоз пацијената за дијализу и зрачне терапије у КЦ Крагујевац 12. Обезбеђење нових санитетских возила, због дотрајалости постојећих 13. Изградња гараже за возила Дома здравља у Лапову 14. Реконструкција Дома здравља Лапово
	4.3.2. Увођење нових услуга социјалне и здравствене заштите и унапређење доступности постојећих	1. Помоћ, подршка и брига о старим лицима, на основама сарадње са Нивеус тимом 2. Оснивање Центра за породичну терапију 3. Развијање услуге личног пратиоца детета 4. Израда социјалне мапе Лапова 5. Покретање иницијативе за специјализацију интерне медицине 6. Безбедно коришћење игралишта за децу са проблемима у развоју 7. Континуирана подршка манифестацији „Материце“. 8. „Посна трпеза“ манифестација за Бадње вече у организацији КСС 9. Подршка породицама самохраних очева 10. Изградња спомен плоче са именима палих жртава и садња 79 стабала 11. Стаза здравља или меморијална стаза на општинском терену 12. Израда идејног пројекта за изградњу објекта за рад удружења и установа социјалне заштите са територије општине Лапово. 13. Оснивање социјалног Фонда општине за бригу о социјалну угроженим породицама и појединцима.
	4.3.3. Континуирана едукација у установама социјалне и здравствене заштите	1. Континуирана едукација постојећих кадрова, појачаном међусекторском и међуресорном сарадњом 2. Едукација и подизање свести становништва, 3. Кампање ка мотивисању волонтера за рад

		Црвеног крста. - Едукација жена из области превенције карцинома дојки - Стварање услова за упућивање лекара на специјализацију из више области - Едукативни програми из области социјалне заштите - Органозовање годишње акције пријављивања непријављене ромске деце у матичне евиденције грађана и отварање здравствених легитимација, - Организовање интерактивних предавања и израда информативног материјала о људским правима, породичним правима, планирању породице и контрацепцији, правима деце и жена и органозовање разговора са одговарајућим стручњацима, - Примена специфичних школских програма, акција и манифестација за подршку социјалном развоју и интеграцији ромске деце у социјалну средину.
4.4. Унапредити услове за масовније бављење школским, рекреативним, алтернативним и клупским спортским активностима	4.4.1. Унапређење капацитета спортске инфраструктуре за бављење алтернативним, аматерским и професионалним спортом свих грађана	- Изградња теретане у спортској хали - Изградња спортских елемената зиплајн-а и вештачке (пењачке) стене на језеру – Rewild центар - Затворени базени кроз ЈПП за изградњу
	4.4.2. Омасовљавање и развијање спорта кроз континуирану едукацију и промоцију здравих стилова живота	- Одржавање семинара, финансирање школовања и лиценци за спортске раднике, - Подизање свести родитеља и деце о важности бављења спортом, - Мултисекторска сарадња са школама и здравственим установама о важности здравља и здравог начина исхране - Јачање волонтеризма - Развој школе спорта - Набавка Татами табли за борилачке спортове - Јачање Спортског савеза - Одређивање функције Председник спортског савеза као плаћене функције - Постављање споменика лопте Чика Дача 1903. - Омасовљење бављења различитим спортским активностима - кампање

		10. Омасовљење школског спорта 11. Развијање одбојке у Лапову 12. Изградња „Стазе здравља“ 13. Уређење и маркирање пешачких стаза 14. Уређење и сигнализација бициклистичке стазе
--	--	---

10. Оквир за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање

За потребе спровођења Плана развоја и Стратегије развоја социјалне заштите општине Лапово 2023-2028, општина ће успоставити одговарајући институционални оквир, који подразумева и праћење спровођења, извештавање и вредновање постигнутих учинака.

Институционални оквир за спровођење и праћење спровођења имаће два нивоа структуре:

- Координационо тело, на челу са координатором и
- Носиоце мера, како је дефинисано Планом развоја

Координационо/управљачко тело управља процесом спровођења, прати напредак на основу достављених извештаја, одлучује о предлозима за решавање установљених проблема у спровођењу Плана и Стратегије, по предлогу доноси корективне мере у случају да је остваривање мера или циљева угрожено, или предлаже евентуалне ревизије Плана и установљавање нових циљева и мера.

Састав Координационог тела чиниће доносиоци одлука унутар Општине (високи функционери општине и руководиоци носилаца мера) који ће обезбедити управљачку подршку за спровођење Плана и ефикасно решавати проблеме, а посебно оне које се односе на сарадњу различитих институција/јединица/носилаца мера и активности. У том смислу улогу Координационог тела имаће Општинско веће у проширеном саставу. Појединици у оквиру Координационог тела добиће задужења и одговорности за имплементацију и праћење појединачних праваца развоја и тако давати подршку локалној администрацији која ће конкретно бити одговорна за спровођење на нивоу циљева и мера. Они ће посебно имати важну улогу у подршци појединим носиоцима мера када је у питању процес буџетирања а поготово аплицирању за екстерне изворе финансирања од чијег прибављања спровођење многих од њаважнијих мера зависи.

Одељење за локални економски развој ће, као Координатор, бити задужено да одржава константну комуникацију са јединицама/организацијама које су носиоци мера и активности, да од њих прибавља извештаје и информације о спровођењу мера и активности, дискутује о оствареним резултатима и идентификованим проблемима, израђује препоруке за решавање установљених проблема у спровођењу мера, проверава да ли су средњорочни планови институција усаглашени са мерама и циљевима у Плану развоја, извештава Координационо тело о напретку, припрема материјале и обавља административно-техничке послове за Координационо тело.

Носиоце мера и активности чине организациони делови управе и други актери под чију надлежност потпадају активности у вези са мерама дефинисаним у Плану развоја, службе општине, јавно комунална предузећа, установе и/или организације чији је оснивач општина. Носиоци мера и активности имају одговорност да у своје планове рада (и финансијске планове) уврсте утврђене мере и активности за чије спровођење су одговорни, да их спроводе, извештавају Координационо о резултатима спровођења тих мера и активности, утврде евентуалне проблеме у спровођењу мера и предложи опције за решавање тих проблема.

10.1. Спровођење Стратегије развоја социјалне заштите општине Лапово 2023-2028

Стратегија ће се реализовати кроз процес планирања, израде, доношења и спровођења докумената јавних политика, осталих планских докумената, и то: средњорочних планова и финансијских планова локалне самоуправе и прописа који се доносе у складу са законом и статутом јединице локалне самоуправе.

Првенствено План развоја општине Лапово биће операционализован кроз израду и доношење средњорочног плана општине. Приликом израде средњорочних планова, општина ће се руководити правилима прописаним Законом о планском систему и Уредбом о методологији за израду средњорочних планова и обрасцима садржаним у овој уредби.

10.2. Праћење спровођења Стратегије развоја социјалне заштите општине Лапово 2023-2028

Праћењем спровођења биће утврђено:

- Да ли се мере и приоритетни циљеви остварују по плану и ефикасно;
- Који ризици се јављају или очекују у остварењу учинака;
- Које одлуке треба донети у случају одступања од планираног, као и
- Да ли су планирани и остварени учинци и даље релевантни за остваривање визије.

Праћење (мониторинг) реализације мера дефинисаних Стратегијом и Планом развоја је систем прикупљање и обраде података у вези са реализацијом мера. Сврха прикупљања и обраде података је упоређивање постигнутих резултата у оквиру сваке од мера, у односу на планиране.

Праћење ће се вршити континуирано, а за то ће се користити дефинисани обрасци и базе података које је потребно ажурирати у складу са доступним подацима званичне статистике (секундарни подаци). Поред секундарних података из званичне статистике, прикупљаће се и примарни подаци, а одговорност за наведену активност имају руководиоци одељења, у складу са надлежностима за конкретне податке. Посебно ће се водити рачуна о јасном дефинисању улога и одговорности у делу прикупљања података, где ће овај посао бити дефинисан као системска активност, а не као једнократни задатак.

10.3. Вредновање постигнутих учинака

Вредновање учинка Стратегије спроводиће се периодично, на начин да се прикупљени подаци и информације добијени током спровођења плана, анализирају и упоређују. Вредновање се спроводи ради:

1. Оцене релевантности, ефикасности, ефективности и одрживости мера садржаних у плану развоја и Стратегији,
2. Утврђивања степена промене који је настао спровођењем мера из Плана и степена достизања приоритетних циљева, а све у циљу преиспитивања и унапређења Плана развоја и Стратегије, односно утврђивања потребе за његовом ревизијом и бољим планирањем. Ова врста анализе представља заправо накнадну (ex-post) анализу ефеката Плана развоја.

Податке и информације за потребе вредновања достављаће органи и организације одговорни за спровођење мера из Плана развоја, одељењу Локалног економског развоја, као Координатору спровођења, праћења и вредновања учинака Плана развоја. Такође, користиће се у анализама и други подаци и информације, прибављени из осталих извора, који могу бити од користи за бољу процену учинака Плана.

10.4. Извештавање о спровођењу и постигнутим учинцима

У складу са Законом о планском систему, Општина има обавезу израде следећих извештаја у вези са Планом развоја:

Извештај о спровођењу средњорочног плана који је истовремено и извештај о спровођењу Плана развоја ЈЛС – на годишњем нивоу. Овај извештај представља реални приказ спровођења плана развоја у претходној календарској години.

Извештај о постигнутим учинцима Плана развоја – на трогодишњем нивоу. Овај извештај представља са друге стране реални приказ учинака плана, који су постигнути током спровођења предвиђених мера у трогодишњем периоду који је протекао.

За прикупљање информација о реализацији плана на годишњем нивоу и припреми нацрта годишњег извештаја о спровођењу плана, биће задужено Одељење Локалног економског развоја. Нацрт годишњег извештаја о спровођењу упућује се Општинском већу на усвајање.

Истеком сваке треће календарске године од доношења, Општинско веће биће одговорно да утврди предлог извештаја о учинцима спровођења Плана развоја општине Лапово, који затим подноси на усвајање Скупштини општине, најкасније у року од шест месеци од истека тог рока.

Извештаји о спровођењу Плана развоја и извештаји о учинцима Плана биће објављивани на званичном интернет сајту Општине, најкасније 15 дана од дана усвајања.

Од момента, када, у складу са Законом буде успостављен Јединствени информациони систем за планирање, праћење спровођења, координацију јавних политика и извештавање (ЈИС), општина Лапово ће бити у обавези да наведене извештаје уноси у овај систем.

29.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОПШТИНА ЛАПОВО
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ
Број: 020-18/23-I
Датум: 7. 2. 2023. године
ЛАПОВО

На основу члана 32. тачка 4. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“ бр. 129/2007, 83/2014 - други закон, 101/2016 - други закон и 47/2018), члана 37. тачка 4. Статута општине Лапово („Службени гласник општине Лапово“, бр. 2/19), члана 11. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, број 30/18) и Одлуке о приступању изради планских аката („Службени гласник општине Лапово“, број 19/22), Скупштина општине Лапово на седници одржаној дана 7. фебруара 2023. године, донела је

ОДЛУКУ
О УСВАЈАЊУ СТРАТЕГИЈЕ УНАПРЕЂИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И
ОБРАЗОВАЊА ОПШТИНЕ ЛАПОВО ЗА ПЕРИОД 2023-2028. ГОДИНЕ
СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ

Члан 1.

Усваја се Стратегија унапређивања предшколског васпитања и образовања општине Лапово за период од 2023-2028. године са Акционим планом.

Члан 2.

Текст Стратегије и Акционог плана из члана 1. чине саставни део ове Одлуке.

Члан 3.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику општине Лапово“.

ПРЕДСЕДНИЦА
Мирела Раденковић, с. р.

30.

ОПШТИНА ЛАПОВО

Стратегија унапређења предшколског васпитања и образовања општине Лапово 2023-2028

Лапово

САДРЖАЈ

УВОД	189
1.ОПШТИ ПОДАЦИ	190
1.1.ИНИЦИЈАТИВА ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕГИЈЕ	191
1.2.СВОТ АНАЛИЗА	192
2.ПРЕДШКОЛСКО ОБРАЗОВАЊЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	193
2.1.ЗНАЧАЈ ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА	196
2.2.КЉУЧНЕ ВРЕДНОСТИ И НАЧЕЛА	197
2.3.ЦИКЛИЧАН ПРОЦЕС ПРАЋЕЊА, АНАЛИЗИРАЊА И РАЗВИЈАЊА	198
2.4.ПРАКСА, ПЛАНИРАЊЕ КОЈЕ СПРОВОДЕ ВАСПИТАЧИ	199
2.5.РЕЗУЛТАТИ НАУЧНИХ ИСТРАЖИВАЊА У ПОГЛЕДУ КРЕАТИВНОСТИ ПРЕДШКОЛАЦА	200
3. СТАНОВНИШТВО ОПШТИНЕ ЛАПОВО	202
3.1. ДЕМОГРАФСКИ ПОДАЦИ	202
3.2.ОБРАЗОВНИ СИСТЕМ	204
3.3. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	205
4.ЛОКАЛНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ/ОРГАНИЗАЦИЈЕ КОЈЕ СЕ БАВЕ ДЕЦОМ	206
5.ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ	207
6.БЕЗБЕДНОСТ МЛАДИХ И ДЕЦЕ	208
7.УКЉУЧИВАЊЕ ДЕЦЕ ИЗ ОСЕТЉИВИХ ГРУПА	209
8.ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА "НАША МЛАДОСТ" ЛАПОВО	209
8.1.МИСИЈА	211
8.2.ВИЗИЈА	212
8.3.СТАВ ПУ НАША МЛАДОСТ КА УНАПРЕЂУ ПОСЛОВАЊА	212
9.ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА СТРАТЕГИЈЕ	212
10.АКЦИОНИ ПЛАН 2023-2028	214

УВОД

Стратегија унапређивања предшколског васпитања и образовања општине Лапово за период 2023-2028 има за циљ да се повећа обухват деце узраста од 3 до 5,5 година квалитетним програмима предшколског васпитања и образовања.

Полазишта за израду Стратегије су актуелна документа образовне политике у Србији:

- Стратегија развоја образовања у Србији до 2020 („Сл. гласник РС“, бр. 107/2012)
- Закон о предшколском васпитању у образовању („Сл. гласник РС“, бр. 18/2010, 101/2017, 113/2017 – др. закон, 95/2018 – др. закони и 10/2019)
- Закон о планском систему („Сл. гласник РС“, бр. 30/2018)
- Уредба о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика („Сл. гласник РС“, бр. 8/2019)
- Правилник о Основама програма предшколског васпитања и образовања Године узлета („Сл. гласник РС“, бр. 16/2018)
- Општи коментар 7. о реализацији дечијих права у раном узрасту, Комисија УН о правима детета.

На основу горе наведених аката Влада Републике Србије и Министарство просвете, науке и технолошког развоја, са различитим партнерима, интензивно раде на унапређивању система друштвене бриге о деци и унапређења предшколског васпитања и образовања.

Стратегија подржава остваривање принципа Конвенције Уједињених нација и Општег коментара 7 Комитета УН о остваривању права детета у раном детињству:

- Деца имају право на живот, опстанак и развој који укључује физички, емотивни, психосоцијални, когнитивни, друштвени и културни сегмент.
- Дете не сме да буде дискриминисано по било ком основу, а нарочито не по основу своје етничке припадности, језика, вере, порекла, боје коже, сметњи у развоју и сл.
- При доношењу свих одлука или извршења поступака који утичу на дете или децу као групу, мора бити примењено начело добробити за дете (најбољи интерес детета), а то се односи како на законодавна тела, предшколске установе, тако и на породицу.
- Деци се мора дозволити да активно учествују у програмским питањима која се тичу њиховог живота и допустити им да се слободно изражавају.

Општина Лапово има План развоја општине Лапово за период 2022-2028 године, али како систем предшколског васпитања и образовања није обухваћен Планом развоја општине Лапово, ова Стратегија представља његову допуну, са фокусом на васпитање и образовање деце предшколског узраста.

1. ОПШТИ ПОДАЦИ

Општина Лапово налази се у централном делу Републике Србије, у северозападном делу Шумадијског округа коме административно припада. Са укупном површином од 5.522 ха, чини 2,3% укупне површине Шумадијског округа, представљајући, по величини, његову најмању општину. Целокупна дужина границе општине износи 40 км. Сама општина окружена је са јужне стране општином Баточина, источне, општином Свилајнац, северне, општином Велика Плана, док се са западне стране граничи са општином Рача. У састав општине Лапово улазе свега два насеља: варошица Лапово и истоимено село.

Прецизније, општина Лапово се налази између 44°08'45" и 44°13'30" северне географске ширине и 21°01'20" и 21°09'30" источне географске дужине (по Гриничу). Удаљена је од Београда 106 км, од Крагујевца 31 км, док је удаљеност од Ниша 129 км.

На територији општине Лапово, по последњем званичном попису, спроведеном 2019. године живи 7095. становника или 2,6% целокупне популације Шумадијског округа. И по овом параметру (броју становника), чини најмању општину поменутог округа.

Просечна густина насељености износи 129 становника по км² - после града Крагујевца највећа је у Шумадијском округу.

Општина Лапово се налази на 107м надморске висине и лежи у средишњем делу тока Велике Мораве, између њених притока, река Раче и Лепенице, на прелазу алувијалне равни ове реке у ниско побрђе крајњих изданака планине Рудник.

Општина:	Лапово
Адреса:	Његошева 18, 34220 Лапово, Република Србија
Број телефона - централа:	+381 34 853 159
Број факса - централа:	+381 34 853 105
ПИБ:	101888526
Матични број:	7713754
E-mail:	office@lapovo.rs
Интернет адреса:	www.lapovo.rs
Врста документа:	Стратегија унапређења предшколског васпитања и образовања општине Лапово 2023-2028
Површина општине:	55 km ²
Становништво:	7143
Регистарска ознака:	КГ
Регион:	Шумадија и западна Србија
Округ:	Шумадија

1.1. ИНИЦИЈАТИВА ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕГИЈЕ

Сарадња предшколске установе са локалном заједницом има посебан значај и улогу при успешној реализацији циљева васпитања и образовања деце. Заједно са локалном заједницом ће се обезбедити образовни контекст за децу и породицу, кроз сарадњу са институцијама општине Лапово, библиотеком, школама, здравственим установама, центром за социјални рад, културним центром, спортским организацијама. Тиме ће се допринети остваривању права све деце на квалитетно образовање, као и пружању подршке деци и породици у складу са потребама, повезивањем стручњака, родитеља и локалне заједнице у узајамном деловању.

Улагање заједнице у квалитетно предшколско васпитање и образовање и укључивање што већег броја деце раног узраста у квалитетне програме је кључни фактор развоја сваког појединачног детета и заједнице у целини. Општина Лапово је препознала проблем пре свега деце из друштвено осетљивих група, којој су програми ПВО доступни у јако малој мери, и покушаће да повећа доступност тих програма кроз разне активности.

1.2.СВОТ АНАЛИЗА

У циљу дефинисања Стратегије, урађена је СВОТ анализа (анализа предности односно снага, слабости или недостатака, могућности и препрека односно претњи) како би се утврдиле могућности Предшколске установе (анализа постојећих капацитета и стања) и општине Лапово (анализа потребних ресурса за процес планирања система на нивоу локалне самоуправе). Урађено је и мапирање потреба деце узраста од 3 до 5,5 година која живе на селу и њихових породица, као и мапирање деце ромске националности и деце са сметњама у развоју и инвалидитетом, а у циљу што већег укључивања у програме ПВО.

ПРЕДНОСТИ	НЕДОСТАЦИ
- Довољни просторни капацитети - Квалитетан и професионалан стручни кадар у ПУ - Константно усавршавање запослених - Добра сарадња између ЈЛС и ПУ - Васпитно-образовни рад на језицима националних мањина	- Велика разуђеност насељених места у општини Лапово - Недостатак правне службе у ПУ - Недостатак стручне службе у ПУ
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
- Инвестициона улагања у ЈЛС (отварање нових радних места) - Обезбеђење финансијских средстава за проширење породице - Коришћење домаћих и ЕУ фондова за унапређење програма ПВО	- Масовно исељавање породица - Одлазак младих на студије и останак у великим градовима - Пораст сиромаштва - Пад наталитета

Анализом праксе ПВО препознати су следећи изазови:

- успостављање функционалне базе података о деци на нивоу општине,
- мапирање деце ван система, посебно деце која живе у мањим местима односно деце ромске националности,
- недовољно упозната јавност о значају раног учења, развоја и укључивања деце у програме ПВО,
- неинформисаност родитеља о важности ПВО.

Актуелне препреке за развој ПВО су:

- велика разуђеност насељених места,
- недостатак стручне и правне службе односно немогућност запошљавања по одлуци о забрани запошљавања у јавном сектору (васпитачи, медицинске сестре васпитачи, педагози, психолози, дефектолози, логопеди, социјални радници...)
- недостатак финансијских средстава.

Резултати добијени СВОТ анализом указују да општина Лапово има дугу традицију делатности, систематски рад и искуства на пољу ПВО, подршку локалне самоуправе и добру међусекторску сарадњу на нивоу општине (пре свега са здравственим институцијама и Центром за социјални рад).

На основу обављене анализе и свега горе наведеног, утврђују се приоритети којима ће се бавити овај стратешки документ:

- Повећати обухват предшколским васпитањем и образовањем деце узраста од 3 до 5,5 година на 75%
- Повећати обухват предшколским васпитањем и образовањем деце ромске националности (уколико их има)
- Обезбедити физичку доступност објектима ПВО (адекватне и приступачне прилазе) за децу и особе са сметњама у развоју
- Обезбедити ангажовање стручних лица (личних пратиоца, педагошки асистент или ангажовање других стручних лица) за пружање помоћи и подршке деци са сметњама у развоју и инвалидитетом као и деци ромске националности
- Искористити родитеље као ресурс у васпитно образовном раду.

2.ПРЕДШКОЛСКО ОБРАЗОВАЊЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Увидом у релевантну литературу и документа, може се закључити да различити аспекти менаџмента у Републици Србији нису на завидном нивоу када су у питању предшколске установе. Иако у Србији предшколско образовање има дугу традицију, квалитетну праксу и стручни потенцијал, законе који су усклађени са стандардима ЕУ, детаљна испитивања кроз СВОТ анализе су указала на одређене слабости.

Њиме нису обухваћена сва деца, тј. деца из свих слојева друштва. То рефлектује и критеријум уписа, јер предност при упису имају деца родитеља који су у радном односу. У Србији постоји само “класична” понуда предшколских установа (цео дан или пола дана), што указује на нефлексибилност рада вртића; нема система за акредитацију, довољне статистике о раду и деци, као ни јасног стандарда квалитета и његовог праћења. Кључни елемент подршке раду од стране надлежних ресора и институција не постоји у погледу сарадње. Ипак, постоји неколико поља на којима се ситуација знатно може побољшати, а она се тиче стварања законске могућности за интегрисање приватних предшколских установа. Тиме се може повећати обухват деце, али под условом да се примени систем акредитације програма и установа. Тренутни постојећи ресурси система предшколског васпитања и образовања (кадровски, просторни, финансијски) могу се искористити за диверсификацију програма и услуга. Највеће опасности које могу угрозити рад предшколских установа су недовољна информисаност јавности, креатора политика и доносиоца одлука о значају раног развоја деце за њихов свеукупни развој и за дугорочни развој земље.

Када је у питању финансијски аспект, на националном и локалном нивоу постоји мањак финансијских средстава. Локалне самоуправе су недовољно оспособљене за планирање стратешког развоја и за коришћење других извора финансирања (нпр. ЕУ фондова), а расподела одговорности и финансијских ресурса између надлежних ресора такође није на завидном нивоу. Расположиве предшколске установе у односу на број деце у Републици Србији наводе на закључак да:

- обухват деце у вртићима је мали и не задовољава потребе деце и породица;
- постоји значајно заостајање у поређењу са земљама ЕУ и неким бившим југословенским републикама;
- обухват деце је дубоко неправичан, јер су најмање обухваћена деца из маргинализованих друштвених група за које је неопходан рани подстицај развоја

Уколико се погледа стање у ЕУ може се видети да је протекле 72 деценије порастао број деце која су укључена у предшколско образовање. У 2009. у ЕУ је предшколску наставу похађало 92% деце, старосне доби од 4 године до година одређених за полазак у основну школу, док је тај проценат 2000. износио 86%. У 11 чланица, стопа деце укључене у предшколско образовање износила је чак 92% у 2009, чиме су те земље већ оствариле циљеве у образовању и обуци за 2020. Притом, значајан напредак ка остваривању тог циља забележен је у Летонији, где се стопа деце укључене у предшколско образовање повећала са 65% на 90%, Кипру (са 65% на 86%), Литванији (са 61% на 80%), Финској (са 55% на 72%), Румунији (са 68% на 82%) и Пољској (са 58% на 71%). У Хрватској је 69% деце било обухваћено предшколским образовањем, у Македонији само 28%, а у Турској 32% у 2009.

У Јапану готово сва деца предшколског узраста, 98%, укључена су у предшколско образовање, док тај проценат у САД износи 66%. У предшколске установе у Србији у истом периоду уписано је 51,6% деце старосне доби од 3 до 6 година, док обавезно припремно предшколско похађа 87,8% деце. Овде се поставља питање који је разлог великог раскорака у похађању предшколског образовања у Србији и осталим земљама ЕУ. Да ли је та разлика у самом систему образовања и васпитања, или високој стопи незапослености, па самим тим немогућности плаћања обданишта, па родитељи одлучују да самостално брину о деци?

Значајно је питање чувања деце од стране осталих чланова породице (баке, деке и сл.) и поверење родитеља у предшколске установе.

Чињеница је, да је посао менаџера донекле ограничен политичким, економским и социјалним факторима околине. Међутим, то не треба да преусмери менаџере и запослене у вртићима на став о непроменљивости и обесхрабреност. Питање социјалне неједнакости, на пример, на локалном нивоу, радом менаџера који управља људским ресурсима и има јасну визију и успостављену културу пословања, може се посредно утицати на васпитаче и изградњу атмосфере прихватања у раду једне предшколске институције. Тренутно, управљачке (менаџерске) акције у предшколским установама Републике Србије садрже:

1. Опште основе предшколског програма које доноси Национални просветни савет,
2. Активности којима се доприноси свим аспектима развоја.

Управљање углавном пролази кроз две фазе:

- У првој се бира управљачка акција која обухвата избор садржаја, метода, облика, средстава, како би дошло до оптималних резултата;

- Друга фаза подразумева спровођење управљања. Васпитач предузима одговарајуће акције како би се постигао одговарајући циљ. Циљеви могу бити различити, општи или дугорочни.

Ове две фазе врше се на три нивоа: стратегијским, тактичким и оперативним управљањем. Главни носиоци стратегијског управљања јесу Министарство просвете и Национални просветни савет. Министарство просвете донело је и Правилник о ближим условима за почетак рада и обављање делатности установа за децу. Правилник о општим основама предшколског програма обезбеђује научну заснованост делатности дечијих вртића.

Одлучујућу улогу у тактичком управљању има Министарство просвете које је задужено да на различите начине води рачуна о успешној реализацији програма у дечијем вртићу. У оквиру сектора за основношколски и предшколски узраст постоје саветници за предшколски узраст. На челу је помоћник министра за овај сектор. Њему су подређени начелници који координирају рад саветника. Саветници су задужени за планирање и развој предшколског система.

Поред њихове делатности постоје и школске Управе Београда и различитих региона у земљи. Оперативно управљање се врши непосредном реализацијом у непосредној пракси у вртићу. Од васпитача који је на „улазу“, директно ће зависити ефекти „излаза“. Из тог разлога се у литератури непрестано стресирају многобројне улоге и васпитача, али и менаџера. У наведеним начинима управљања, и директорска улога је од важности. Директорски послови везани за менаџмент неопходни су за организацију свакодневног живота предшколске установе и односе се на планирање, анализирање, организацију и надзор, а послови везани за вођство везују се за људе, њихово понашање, стил рада, комуникацију и мотивисање. Активности директора предшколских установа у Србији могу се посматрати кроз следеће:

- Планирање рада установе (директор обезбеђује доношење и спровођење планова рада установе),
- Организација установе (директор обезбеђује ефикасну организацију установе),
- Контрола рада установе (директор обезбеђује праћење, извештавање, анализу резултата рада установе и предузимање корективних мера),
- Управљање информационим системом установе (директор обезбеђује ефикасно управљање информацијама у сарадњи са управом и локалном самоуправом)
- Управљање системом обезбеђења квалитета установе (директор развија и реализује систем осигурања квалитета рада установе).

Бројне анализе указују да инвестирање у рано васпитање и образовање обезбеђује значајне економске уштеде у каснијим образовним циклусима и даје основу за целокупни развој особе. У Србији нема прецизних података о економској исплативости система предшколског васпитања и образовања. У неким регионима капацитети установа су недовољно искоришћени, док су у другим регионима капацитети искоришћени преко 100%, тј. број деце у васпитним групама далеко премашују законску педагошку норму (у неким васпитним групама уписано је и до 50 деце са три васпитача у истом васпитном простору), чиме се озбиљно угрожава квалитет неге и

васпитно-образовног рада, смањује безбедност деце и угрожава њихов лични и социјални развој.

Посматрајући економску ситуацију у Републици Србији, криза последњих година и животни стандард у многоне су имале утицаја и на предшколско образовање. Реформе које су се десиле у друштву одразиле су се како на образовну сферу, на предшколско васпитање и образовање, тако и на истакнуту улогу менаџмента у овим институцијама. Ови подаци то показују, али осветљавају и зоне наредног развоја у којима кључну улогу могу носити менаџери образовања, са јаким компетенцијама у комуникацији и пословању. У ланцу утицаја од директора до васпитача, напор усмерен ка побољшању сваке карике може се повољно одразити на здрав развој и негу најмлађих ученика, као и на њихово учење.

2.1.ЗНАЧАЈ ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

Свуда у свету се рано детињство обично сматра посебном фазом васпитања и образовања за децу до шест година старости.

У овом узрасту деца су активна и жељна (са)знања. Она имају потребу да разумеју себе и свет који их окружује. Она су природно радознала и воле да истражују, откривају и буду креативна. Деца осећају чуђење и дивљење и уживају у причама, римама и музици, као и у физичком аспектима игре и физичком осамостаљивању. Деца тада развијају самопоуздање, самопоштовање и самоконтролу и уживају у игри која захтева сарађивање са осталима у групи (са другом децом и одраслима) као и у самосталној игри.

Добро предшколско васпитање и образовање деце раног узраста може и треба да негује овакав развој. Ово су године када се постављају темељи учења и током којих деца развијају добре диспозиције за учење. Деца тада развијају вештине као што је посматрање, доношење одлука, решавање проблема и наравно комуницирање. Место где се одвија предшколско васпитање и образовање треба да буде пријатно, у коме деца уживају у приликама за учење и осећају се безбедно да истражују и раде нове ствари уз подршку одраслих које познају и уз које се осећају сигурно.

Велики број доказа из различитих истраживања иде у прилог аргументу да је добро рано васпитање и образовање значајно за развој деце. Недавним лонгитудалним истраживањем у оквиру пројекта спроведеног у Великој Британији под називом „Делотворно пружање предшколског васпитања и образовања” дошло се до закључка да:

- предшколско искуство, као ниједно друго, побољшава развој детета;
- је квалитет уопштено био виши у установама које су интегрисале негу са васпитањем и образовањем (целовит систем васпитања и образовања деце);
- деца из осетљивих група имају велике користи од квалитетног предшколског васпитања и образовања посебно када су у групи деца различитог културног и друштвеног наслеђа;
- предшколско васпитање и образовање високог квалитета доприноси бољем интелектуалном и социјалном развоју деце;

- у срединама где запослени имају више квалификације, деца више напредују и
- у срединама где се образовни и социјални развој посматрају као комплементарни и једнако важни, деца боље напредују у свим аспектима развоја.

Постоје значајне разлике између утицаја различитих предшколских средина.

2.2. КЉУЧНЕ ВРЕДНОСТИ И НАЧЕЛА

Холистички/целовит приступ васпитању и образовању деце полази од схватања да је дете јединствено и целовито биће. Иако у неким програмима постоје поделе на шест широких области које су затим одвојено описане (социјална и емоционална; културна, естетска и стваралачка; физичка средина и језик, писменост и стварање нумеричких конструкција), у доброј пракси оне су интегрисане на начин који обезбеђује да дете конструише знање кроз искуство на доследан, смислен и целовит начин.

У свакој области образовања онај који учи треба да буде у центру. Како би дете стицало важна искуства у раном узрасту, његова индивидуалност, искуство, снаге, права и потребе морају да буду у центру пажње. То значи разумевање детињства/детета и његових или њених интересовања и затим пружање одговарајућих искуства кроз односе који пружају подршку, безбедну средину која у исто време п(р)обуђује радозналост и нуди стимулативне активности. Када васпитач има све ово на уму у припремама за васпитање и образовање деце доћи ће до процеса учења.

У публикацији Шкотске владе „Инсајт 28, образовање у раном узрасту: перспективе добијене прегледом међународне литературе др Кристина Стивен коментарише да се у основи свих програма предшколског васпитања и образовања у Европи и Северној Америци и различитих педагошких приступа предшколском васпитању и образовању налазе неке заједничке вредности и начела:

- равнотежа између учења које иницира само дете и вођења васпитача;
- прилике за децу да направе смислене изборе у оквиру понуђених активности;
- прилике за истраживање кроз активно учешће;
- смена активности у малим групама, целој групи и индивидуалних активности;
- игра као примарни (али не и једини) начин учења;
- одрасли који показују, питају, обликују, предлажу алтернативе и подстичу преиспитивање;
- систематско посматрање учења и понашања деце;
- активно или искуствено учење;
- уважавање способности деце да да руководе сопственим процесом учења
- респонсивни односи између деце и одраслих као суштинска вредност за учење.

Предшколски васпитно-образовни програм (који може бити у форми детаљно разрађеног програма, основа програма или смерница), са својим схватањима детета и детињства, као и васпитања и образовања деце раног узраста, пружа неопходну подршку васпитно-образовном раду.

Смештањем програма у реални контекст и полазећи од конкретне деце, уз помоћ самоевалуације и евалуације обезбеђујемо динамичност и развојност васпитно образовног процеса. Кроз континуирано праћење, посматрање и вредновање учења и понашања деце, васпитачи препознају дечије искуство, потребе и интересовања, и користе их као полазишта за учење, како би осигурали да подучавање буде засновано на капацитетима које деца показују.

Пажљиво и систематско праћење, посматрање и вредновање целокупног процеса учења и подучавања такође омогућава давање одговарајуће подршке деци, тако да васпитно-образовни рад колико год често је то могуће, подстиче свако дете да нађе нове изазове.

У процесу вредновања и самовредновања васпитачи преиспитују и критички се односе према сопственој пракси како би били сигурни да је оно што планирају и пружају одговарајуће за конкретну децу у датом контексту. На овај начин вртић се развија као отворени систем

ДОСТУПНОСТ: једнако право и доступност свих облика предшколског васпитања и образовања, без дискриминације и издвајања по основу пола, социјалне, културне, етничке, религијске или друге припадности, месту боравка, односно пребивалишта, материјалног или здравственог стања, тешкоћа и сметњи у развоју и инвалидитета, као и по другим основама, у складу са законом.

ДЕМОКРАТИЧНОСТ: уважавање потреба и права деце и породице, укључујући право на уважавање мишљења, активно учешће, одлучивање и преузимање одговорности;

ОТВОРЕНОСТ: грађење односа са породицом, другим деловима у систему образовања (школа), заједницом (институцијама културе, здравства, социјалне заштите), локалном самоуправом и широм друштвеном заједницом;

АУТЕНТИЧНОСТ: целовит приступ детету, уважавање развојних специфичности предшколског узраста, различитости и посебности, неговање игре као аутентичног начина изражавања и учења предшколског детета, ослањање на културне специфичности;

РАЗВОЈНОСТ: развијање различитих облика и програма у оквиру предшколске делатности у складу са потребама деце и породице и могућностима локалне заједнице, континуирано унапређивање кроз вредновање и самовредновање, отвореност за педагошке иновације. Закон о предшколском васпитању и образовању (Службени гласник, број 18/10.).

2.3.ЦИКЛИЧАН ПРОЦЕС ПРАЋЕЊА, АНАЛИЗИРАЊА И РАЗВИЈАЊА

Овај процес полази од уочавања проблема у пракси и одлучивања о томе шта ће бити вредновано – то може да буде „проблематична област” или може бити нова област или нови приступ који је уведен или може бити област која је јака. Следећи корак је сачињен од систематичног праћења и прикупљања података, после којег следи анализа ових података на основу које ћемо боље разумети своју праксу. На основу такве

анализе, могу да се донесу одлуке о будућем раду, као и томе шта ће можда бити измењено; ови закључци затим могу да пруже информације за будуће планирање.

Циклична природа овог процеса значи да:

- самовредновање више представља само један део свеобухватног континуираног процеса који се састоји од активности планирања и спровођења, него одвојену самосталну активност;
- самоевалуирамо када систематски пратимо неки аспект рада (кроз посматрања, белешке о раду, анализирање резултата рада);
- у процесу тумачења података и доношења одлука о будућем раду, постоји простор за анализирање праксе и њено поређење са постојећим документима, теоретским знањем и нашим плановима и намерама као и за синтезу података из различитих извора;
- промена и развој праксе су од суштинског и критичног значаја за овај процес
- циклус планирања, спровођења и вредновања јесте сталан, тако да је крај циклуса у исто време почетак новог (део непрекидне спирале), који омогућава стални развој праксе.

2.4. ПРАКСА, ПЛАНИРАЊЕ КОЈЕ СПРОВОДЕ ВАСПИТАЧИ

Анализа постојеће праксе је добра основа за почетак процеса, јер ће помоћи у фокусирању на оно што васпитачи и запослени пружају. Може се, на пример, поћи од преиспитивања претходног процеса планирања, како би се дошло до података на основу којих ћемо даље планирати активности за сваку групу деце. Понекад се планови не реализују, или реална пракса изгледа мало другачије од онога што је било замишљено и намеравано. Како бисмо били сигурни да смо то узели у обзир, можда би било најбоље ретроспективно посматрати планирање и позвати запослене да растумаче своје планирање у смислу:

- уочавања ставова деце према активностима
- процене како су активности одговарале различитим групама деце и зашто, а не шта је генерално било најуспешније и шта је било најмање успешно
- освешћивања било каквих прилагођавања која су учињена у односу на првобитни план и разлога због којих је то учињено
- уочавања резултата активности (да ли су деца показала понашања, способности, вештине и разумевање као што смо очекивали).

Када запослени међусобно дискутују, треба да се концентришу на питања као што су:

- До које мере планирање обезбеђује систематично конструисање знања кроз искуство које покрива све главне области учења?
- Која сазнања о ономе што се догодило као резултат претходне праксе се користе када се планира за наредну недељу или месец (на пример, да ли се полази од података о томе колико су деца уживала, шта су стварно учили, шта им је било лако, а шта тешко, колико су била истрајна у активностима које су им представљале проблем, какве су одлике њиховог говора...)

- У којој мери се планирање фокусира на активности које ће запослени пружити и у којима ће деца бити ангажована; у којој мери планирање показује да је посебна пажња посвећена томе шта ће деца добити кроз одређену активност.
- Неминовно је да ће нека деца, као што је горе указано, бити успешнија од друге, тако да вреди прегледати у којој мери планирање уопште помиње стварање адекватних процеса и услова за различите потребе и способности деце.

Ево још неких питања за преиспитивање планирања активности:

- Шта се све узима у обзир приликом израде планова?
- Да ли се уграђују додатни изазови за децу која брзо уче и могу више да постигну кроз ове процесе?
- Да ли се уграђују кораци који обезбеђују пружање подршке за децу која су мање вешта?
- Да ли се уграђују индивидуални програми или други ресурси који узимају у обзир интересовања конкретне деце?

На многе начине, није најбитније шта васпитачи пишу у својим плановима, већ оно што се стварно дешава у пракси. Ипак, записивање размишљања и планова помаже у „брушењу идеја,“ разјашњавању намера и усавршавању планираног процеса (то је добро за самодисциплину), обезбеђује видљивост процеса и пружа евиденцију о томе шта је и на чему рађено током године.

2.5.РЕЗУЛТАТИ НАУЧНИХ ИСТРАЖИВАЊА У ПОГЛЕДУ КРЕАТИВНОСТИ ПРЕДШКОЛАЦА

Реализовано је истраживање током 2020. године на узорку од 100 васпитача, медицинских сестара васпитача и стручних сарадника и 100 децјих родитеља.

Циљ истраживања је долажење до података о тимском раду као фактору подстицања креативности детета кроз одговор на питање како и на који начин васпитачи и остали учесници васпитнообразовног процеса препознају и подстичу децју креативност.

На питање да ли васпитачи имају искуства у раду са креативном децом дошло се до сазнања да највећи број испитаника, њих 56, сматра да има делимично искуства, а 37 у потпуности. Најмањи број испитаника, њих 7, истакло је да никада није имало искуства да у групи деце са којом ради има дете које је изузетно креативно и даровито. Подаци су охрабрујући јер указују на то да је висок проценат васпитача имао макар минимално искуство у раду са креативном децом – ако не свакодневно у њиховој групи, онда у оквиру повремених контаката са децом других група у установи.

У оквиру другог питања – да ли васпитачи и родитељи сарађују како међусобно, тако и са осталим стручним кадром ради раног препознавања и подстицања децје креативности – дошли смо до сазнања да се међусобна сарадња када су васпитачи у питању најчешће успоставља са другим васпитачима (54,00%), потом са стручним

сарадницима (23,00%), са стручњацима ван установе (13,00%), а најмањи број анкетираних васпитача (10,00%) определио се за сарадњу са родитељима.

О податку у вези са приоритетним циљем формирања тима у оквиру рада установе на подстицању раног развоја дечје креативности дошли смо до сазнања да највећи проценат испитаника (36,00%) као циљ препознаје решавање проблема и доношење заједничких одлука, 18,00% подржава јачање привржености и ангажовања сваког члана тима, 17,00% је за координацију, повезивање и међусобно преношење информација.

На питање да ли васпитачи свакодневно мотивишу и подстичу децу на напредак и развој у погледу њихове креативности дошло се до следећих одговора. Висок проценат васпитача (87,00%) активно утиче на прихватање деце са израженим креативним способностима у узрасној групи вртића, док 3,00% анкетираних делимично утиче.

У оквиру питања на које начине мотивишу и подстичу креативно дете на рад, васпитачи су изнели неколико предлога:

- давање деци много материјала;
- проширивање искуства;
- упознавање и довођење стручњака из области у којем је дете показало креативност;
- ликовне и креативне активности;
- приликом активности васпитач даје деци нове и сложеније материјале и нове технике рада;
- драмске активности;
- хор и оркестар;
- постављање креативних изазова пред дете;
- мотивационе приче, похвале, бодрење детета;
- активности где дете треба да види разлике, сличности, да изражава мисли.

Анализом одговора на питање да ли стручни тим установе нуди напредније програме за децу и обавештава родитеље о њима дошло се до податка да се 86,00% анкетираних родитеља слаже са тврдњом да стручни тимови установе нуде напредније програме за децу и да их обавештавају о њима – путем Вибер групе, порука, разговора са васпитачем и сл. Мањи број родитеља (14,00%) делимично се слаже с обзиром на то да се дешава да не приме информацију на време, али потврђују постојање напредних програма за децу у установи.

Одговори на питање да ли васпитачи имају искуства у раду са креативном децом упућују на то да васпитачи у највећем проценту делимично имају искуства (56,00%), а мањи проценат анкетираних (37,00%) има у потпуности искуства и оно је, према њиховом мишљењу, врло позитивно. Они су учествовали на семинарима како би се што боље информисали на који начин да креативно дете подстакну на рад. Најмањи број испитаника, њих 7,00%, изјаснио се да не поседује такво радно искуство, али да се надају да ће у свом предстојећем раду имати прилику да стекну таква искуства.

Васпитачима је постављено питање са циљем да се утврди да ли се стручно усавршавају у погледу рада са креативном децом и кроз које облике. Од укупног броја

испитаних, њих 56,00% се изјаснило да се додатно стручно усавршава похађајући семинаре или саветујући се са стручним лицима која су задужена за препознавање ране креативности, а 44,00% васпитача није имало додатна усавршавања.

Интересантни су одговори васпитача на питање које се односи на њихову упућеност у вези са препорукама за реализацију васпитнообразовног рада. Подаци казују да је само 12,00% испитаних васпитача упознато у потпуности са препорукама за реализацију васпитнообразовног рада са креативном децом, што је мали проценат у односу на број анкетираних васпитача. Највећи проценат испитаника, 56,00%, делимично је упознат, а 32,00% није уопште упознато са препорукама. Неспорно је да би сви запослени у предшколској установи морали у потпуности бити упознати са препорукама за реализацију васпитнообразовног рада са креативном децом, што је супротно подацима до којих се дошло истраживањем и који упућују на потребу за додатним обукама и усавршавањима свих чланова тима у установи.

На питање „Шта формирање тима омогућава члановима”, највиши проценат васпитача, њих 43,00%, препознаје прилике у оквиру дијалога и искуства, 36,00% анкетираних сматра да им чланство у тиму омогућава неговање независности и самосталности у раду, а свега 21,00% од укупног броја анкетираних сматра да у оквиру тимског рада добија додатну мотивацију за рад.

Добијени подаци указују на то да сви анкетирани родитељи (100,00%) сматрају да је сарадња са породицом врло битна за даљи напредак њихове деце. Сматрају да стручни тимови у ПУ треба да сарађују са родитељима, да их укључују у активности вртића и да дају препоруке родитељима како и на који начин да подстакну креативност сопственог детета.

3. СТАНОВНИШТВО ОПШТИНЕ ЛАПОВО

3.1. ДЕМОГРАФСКИ ПОДАЦИ

Након увида у податке из публикације Општине и региони Републике Србије, Републичког завода за статистику, који се односе на период од 2012. до 2019. године, може се констатовати да је углавном приметан пад броја становника општине Лапово. Последњи званични попис из 2019. године, сведочи да је општина Лапово бројала 7095 становника, што је за 4,69% мање у односу на попис спроведен 2002. године, када је имала 8228 становника.

Табела број 1. Преглед броја становника општине Лапово у периоду од 2012. - 2019. године (процена)

Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ЛАПОВО	7550	7466	7390	7307	7210	7095

Извор: Републичког завода за статистику

Према проценама Републичког завода за статистику у периоду од 2012. до 2019. године бележи се константан пад становника. Општина Лапово спада у групу малих општина

те је уочљива миграција становништва ка већим привредним центрима, пре свега оним у окружењу. На овакав демографски баланс утицала је и природна депопулација као друга, битна компонента демографског процеса.

Структура становништва општине Лапово према старости формирана је директним дејством фертилитета, односно наталитета, а процес старења је, у највећој мери, условљен секуларним падом наталитета. На структуру становништва према старости утицали су смртност у мањој, односно миграције млађег становништва, у знатно већој мери. Према подацима из пописа становништва спроведеног 2011. године, највећи број становника је старости између 55. и 59. година (695), односно 8,87% укупне популације општине. Видљиво је варирање броја становника до 20. године старости.

Посматрајући полну структуру становника (према подацима прузетим из пет пописа), може се уочити већа бројност женске популације сваке пописне године. Према последњем попису из 2011. године, женска популација је за 4,31% бројнија у односу на мушку, док је осталих година, доминација, изражена у процентима, мања, осим 2011. године, када је износила 6,4%.

Табела број 2. Основни контингенти становништва у 2019. години

Територија	Укупно становништво		Основни старосни контингенти становништва										Очекиван о трајање живота живорођен е деце од 2013-2015	
			Радни 15-64		Пунолетни 18 и више		Предшколск и 0-6		Школо – обавезни 7-14		Фертилни 15-49			
	Прос. старос т	Индекс старења	број	%	број	%	број	%	број	%	број	%	М	Ж
ЛАПОВО	45,21	185,5	4655	65,6	6058	85,4	323	4,6	517	7,3	1462	20,6	72,4	78,1
Лапово РАНИЈЕ	44,27	159,6	5026	67,32	6309	84,5	366	4,9	556	7,45	1596	21,3 8	75,04	77,28

Извор: Републички завод за статистику

Табела број 3. Витални догађаји у општини Лапово

Година	Живорођени		Умрли		Природни прираштај		Бракови	
	број	на 1000 становника	број	на 1000 становника	број	на 1000 становника	закључени	разведени
2014.	59	5,6	133	17,6	-74	-12,1	29	3
2015.	54	7,2	111	14,9	-57	-7,7	33	4
2016.	43	5,8	117	15,8	-74	-10,0	23	2
2017.	49	6,7	110	15,1	-61	-8,3	31	1
2018.	48	6,7	139	19,3	-91	-12,6	28	3
2019.	50	7,0	132	18,6	-82	-11,6	39	8

Извор: Републички завод за статистику

Године 2019. бележи се благи пораст броја живорођених, смањен број умрлих и благи пораст природног прираштаја у односу на податке из претходне године

Након увида у податке из публикације Општине и региони Републике Србије, Републичког завода за статистику, који се односе на период од 2007. до 2015. године, може се констатовати да је углавном приметан пад броја становника општине Лапово. Последњи званични попис из 2011. године, сведочи да је општина Лапово бројала 7842 становника, што је за 4,69% мање у односу на попис спроведен 2002. године, када је имала 8228 становника. Према проценама Републичког завода за статистику у периоду од 2011. до 2015. године бележи се константан пад становника. Општина Лапово спада у групу малих општина те је уочљива миграција становништва ка већим привредним центрима, пре свега оним у окружењу. На овакав демографски баланс утицала је и природна депопулација као друга, битна компонента демографског процеса.

Структура становништва општине Лапово према старости формирана је директним дејством фертилитета, односно наталитета, а процес старења је, у највећој мери, условљен секуларним падом наталитета. На структуру становништва према старости утицали су смртност у мањој, односно миграције млађег становништва, у знатно већој мери.

Према подацима из пописа становништва спроведеног 2011. године, највећи број становника је старости између 55. и 59. година (695), односно 8,87% укупне популације општине. Видљиво је варирање броја становника до 20. године старости.

На основу података преузетих из пописа становништва спроведеног 2011. године, да се уочити доминација урбаног у односу на рурално становништво општине Лапово. Урбано становништво живи у вароши Лапово и чини 94 % укупне популације општине, док у селу Лапово живи 470 становника – 6 %. Сеоску средину прати депопулација услед престанка биолошког обнављања, али и миграција становништва према урбаним и подручјима атрактивнијим за живот и рад. Густина насељености општине је 149,6 ст/км².

3.2. ОБРАЗОВНИ СИСТЕМ

Образовни систем је у надлежности Републике Србије, односно ресорног министарства, а један део послова у надлежности локалне самоуправе. Образовни систем у Србији састоји се од предуниверзитетског образовања (рани развој и предшколско васпитање и образовање, основношколско и средњошколско) и универзитетског образовања (струковне студије – више и високе струковне школе, академске студије – факултети, мастер и докторске студије).

Образовање у Општини Лапово има дугу традицију и обавља се у три установе: ПУ „Наша младост“, ОШ „Светозар Марковић“ и Средња школа.

Табела број 4. Преглед установа за предшколско образовање

Назив институције	Локација	Број васпитача	Број деце корисника		
			До 5 часова	9-11 часова	Преко 11 часова
Установа за децу предшколског узраста „Наша младост“ Лапово	Михајла Пупина бр.2, 34220 Лапово	12 васпитача, 4 медицинске сестре-васпитачи	19	191	

Извор: Локална самоуправа

Табела број 5. Преглед основних школа

Назив школе	Локација	Број наставника	Број ученика	Број ученика по разредима							
				I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
ОШ "Светозар Марковић"	Косовских јунака 10, Лапово	32	364	34	32	34	40	64	43	52	65
ОШ "Светозар Марковић"	Карађорђева 139, Лапово	4	35	8	6	10	11				
ОШ "Светозар Марковић"	Солунска 113, Лапово	3	37	11	9	16	1				
СВЕГА		39	436	53	47	60	52	64	43	52	65

Извор: Локална самоуправа

Табела број 6. Преглед средњих школа

Назив школе	Локација	Број наставника	Број ученика	Број ученика по смеровима/разредима				
				смер	I	II	III	IV
Средња школа	Светозара Марковића 43, Лапово	24	170	Царински техничар	28	28	30	30
				Кувар и конобар	16	16		
				Женски фризер			22	

3.3. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Примарна делатност Центра за социјални рад "Шумадија" базира се на друштвеној и законској обавези у пружању одговарајућих облика, мера и услуга социјалне заштите, лицима у стању социјалне потребе. Непосредна заштита корисника обавља се уз примену начела и метода комплексног социјалног рада.

Општина Лапово права из области социјалне заштите дефинисала је посебним правним актом односно Одлуком о социјалној заштити општине Лапово, која се са Изменама и допунама примењује од 2014 године и представља једну од основа рада Центра за социјални рад на локалном нивоу.

Табела број 7. Преглед установа социјалне заштите

Установа	Пројектован капацитет	Тренутно збрињава	Запослени			
			Помоћни радник	Стручни радници	Административни радник	остали
Центар за социјални рад "Шумадија" – Баточина За општине Баточина Рача и Лапово, одељење у Лапову	Две канцеларије	Територију општина Баточина, Рача и Лапово	1 хигијеничар	Педагог 1	2 лица са ССС и 2 лица такође са ССС (рачуноводство)	Директор 1
				Правник 1		Социјални радник 2
				Психолог 1		-

Извор: Локална самоуправа

Број корисника услуга социјалне заштите се повећава из године у годину, број корисника новчане социјалне помоћи је све већи, у порасту су и малолетничка деликвенција, насиље у породици, разводи бракова, раскид ванбрачних заједница и повера малолетне деце, поремећени породични односи, као и потребе тајног смештаја у установе социјалне заштите и отварање нових објеката за смештај.

4.ЛОКАЛНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ/ОРГАНИЗАЦИЈЕ КОЈЕ СЕ БАВЕ ДЕЦОМ

Општина Лапово има успостављену мрежу јавних институција и организација које се баве питањима младих. Саме институције и организације имају добру међусобну сарадњу што доприноси успешном и квалитетном раду.

Центар за социјални рад – основна установа социјалне заштите која врши јавна овлашћења у области социјалне заштите и породично-правне заштите на нашој територији. Центар се бави осетљивим и угроженим групама међу којима су пре свега деца и млади.

У оквиру службе за децу и младе ради се на :

- Заштити деце и омладине из породица са поремећеним породичним односима
- Заштити деце и омладине без родитељског старања,
- Заштити деце и омладине у сукобу са законом,
- Заштити деце и омладине од злостављања и занемаривања
- Заштити деце и омладине ометене у психо-физичком развоју

Програми које Центар спроводи су:

- програми индивидуалног рада са младима,
- подршка деци и младима без родитељског старања кроз примењене облике заштите и при осамостаљивању,
- програми саветодавног рада са децом,младима и родитељима,
- превентивне програме намењене деци и младима.

Центар у сарадњи са хуманитарним организацијама и локалном самоуправом спроводи акције за децу и младе на хранитељству и под старатељском заштитом.

Центар за социјални рад има уску сарадњу са институцијама које се баве децом и младима (образовне, здравствене...), хуманитарним оргнизацијама и удружењима особа са хендикепом.

При Центру за социјални рад већ неколико година функционише СОС телефон за пријаву насиља и пружање психосоцијалне подршке. Настојање је да рад СОС телефона који је до сада био пројектна активност прерасте у услугу подржану од стране локалне самоуправе.

Дом Здравља - Педијатар је свакодневно на располагању адолесцентима, а гинеколог два пута недељно, психолог једном недељно. У саветовалишту се обавља индивидуално саветовање, тренинзи и предавања за групе младих у циљу превенције ризичних понашања. Саветовалиште има тим младих који су вршњачки едукатори. Тренинзи су организовани у сарадњи са школама. Поред тренинга, заједно са тимом вршњачких едукатора се обављају јавне акције на промоцији здравља и промоције саветовалишта за младе.

5. ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ

Ова Стратегија се заснива на неколико принципа и вредности а у складу са Националном стратегијом за младе, а који произлазе из вредносног система чији су основи:

- Устав Републике Србије,
- Универзална декларација о људским правима,
- Конвенција УН о правима детета са Протоколима,
- Конвенција Савета Европе о људским правима и основним слободама,
- Међународни пакет о грађанским и политичким правима као и у складу са циљевима Агенде 2030 за одрживи развој.

Принципи локалног плана акција су:

- **Поштовање људских права** – Сви млади имају иста права без обзира на пол, расну и националну припадност, религијско и политичко опредељење, сексуалну оријентацију, социјални статус, као и функционалне сметње/инвалидитет. Стварају се равноправне могућности за развој младих, засноване на једнаким правима, а у складу са потребама, властитим изборима и способностима.
- **Равноправност** – Сви млади имају право на једнаке шансе, на информисање, на лични развој, доживотно учење, запошљавање у складу са разноврсним сопственим карактеристикама, изборима и способностима. Обезбеђује се поштовање родне равноправности, недискриминације, слободе, достојанства, безбедности, личног и друштвеног развоја младих.
- **Одговорност** – Подстиче се и развија одговорност оних који раде са младима, као и одговорност младих у складу са њиховим могућностима.
- **Доступност** – Препознају се и уважавају капацитети младих као важан друштвени ресурс, при чему се исказује поверење и подршка њиховим потенцијалима. Омогућава се и обезбеђује доступност свих ресурса младима. Обезбеђују се услови за очување здравља младих и квалитетно провођење слободног времена. Афирмише се и стимулише постепено увођење и развијање инклузивног образовања на свим нивоима.

- **Солидарност** – Развија се међугенерациска солидарност и улога младих у изградњи демократског грађанства. Подстичу се сви облици вршњачке солидарности, подстиче се култура ненасиља и толеранције међу младима.
- **Сарадња** – Подржава се и обезбеђује слобода удруживања и сарадња са вршњацима и подстиче међугенерациска сарадња на локалном, националном и међународном нивоу.
- **Активно учешће младих** – Обезбеђују се права, подршка, средства, простор и могућност како би млади учествовали у процесу доношења одлука, као и у активностима које доприносе изградњи бољег друштва.
- **Интеркултурализам** - Омогућава се поштовање различитости у свим областима људског живота, толеранција, као и афирмација уметничких и креативних приступа усмерених на неговање и развијање интеркултурално дијалога међу младима.
- **Целоживотно учење** – Промовише се целоживотно учење у којем се афирмишу знање и вредности и омогућава стицање компетенција. Обезбеђује се повезивање формалних и неформалних облика образовања и развијање и успостављање стандарда у образовању.
- **Заснованост** – Обезбеђује се да сви стратешки концепти, принципи и активности који се односе на младе буду засновани на утемељеним и релевантним подацима и резултатима истраживања о младима.

6. БЕЗБЕДНОСТ МЛАДИХ И ДЕЦЕ

Одсуство било ког облика ускраћености, одсуство страха и слобода будућих генерација да наследе здраво природно окружење – међусобно су повезани саставни делови људске безбедности и стога националне безбедности.

Безбедност представља начин заштите виталних вредности како друштва тако и појединца. Сигурност представља једну од најважнијих људских потреба. Безбедност је такође препозната као кључна друштвена вредност кроз бројне међународне документе. Према концепту људске безбедности у чијем фокусу је појединац, институције су дужне да грађанима обезбеде сталну заштиту уместо повремене, односно да делују превентивно, а не реактивно. То подразумева институционалну одговорност да се развијају програми и услуге који одговарају потребама локалне заједнице и у интересу су чланова заједнице.

Овом стратегијом директно пружамо подршку младима и деци, а ефекти ће се огледати на целу локалну заједницу без обзира на узраст.

Млади и деца у Лапову се у највећем броју осећају безбедно у својој локалној заједници.

7.УКЉУЧИВАЊЕ ДЕЦЕ ИЗ ОСЕТЉИВИХ ГРУПА

У прегледу и анализи стања потребно је уважити неједнаке животне шансе осетљивих група младих и деце и могуће ризике искључености и неједнакости оних особа које живе у тешким условима.

Неопходно је идентификовати постојање оних младих којима је потребно понудити адекватан садржај, прилагођен њиховим могућностима и потребама. Чињеница је да не постоји довољан број програма који су намењени свим категоријама осетљивих група младих и деце. Такође, неопходно је повећати свест младих и деце о правима и потребама осетљивих група младих и константно радити на подизању свести и практиковању принципа недискриминације у друштву.

Рад на овом приоритету је посебно важан јер се огледа у Стандардима рада и у складу је са Националним напорима за укључивање младих из осетљивих група у све друштвене токове.

8.ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА "НАША МЛАДОСТ" ЛАПОВО

На левој обали Велике Мораве налази се Лапово које по вољи народној и краља Александра од 17.03.1896 године прогласи за варошицу. Лапово Варош се налазиу Шумадијском округу и постаде Општина од 17.03. 1992 године. Када се основала Установа за децу „Наша младост“.

Организованим радом предшколаца наша установа је почела да се бави 01.10.1978 године у О.Ш. „Светозар Марковић“, да би са изградњом објекта, рад обављао у новоизграђеном објекту од 01.09.1979 године.

Од 01.09.1979 године тј. до 17.03.1992 године је радила као огранак „Полетарац“ из Општине Баточина.

Наша Установа од 1992 године расте и развија се као и наше место, захваљујући релевантним људима који воде наше место, као и људима добре воље.

За реализацију припремног предшколског програма користи се простор при О.Ш. „Светозар Марковић“ од школске 1989/90 године у улици Солунској бр.113.

Одељак „Возић“ се налази у адаптираном простору стамбене зграде од 1996 године. Објекат се налази у улици Карађорђевој бр.44 у близини главне железничке станице Лапово. Користе је становници V реона, смештени на удаљености 3,5 км од центра Лапова.

Дух установе је увек био и остао васпитни. Васпитна пракса која је обележила време иза нас , а представља претечу је:

радионички рад са децом и родитељима и свеобухватност деце петочасовним припремним програмом на територији целог места.

Сада смо у четвртој деценији рада и за нама су генерације деце, године успеха и лепих тренутака. Циљ нам је да деци пружимо најбоље, унапредимо наш рад, развијемо нове

облике сарадње и да се перманентно усавршавамо. То су покретачи који нас и даље воде и дају снагу за унапређивање наше делатности.

Испред нас је мисија и јасна визија вртића :

„Бићемо велики, подстицајни, зелени и безбедни вртић у коме ће се неговати тимски рад и позитивна атмосфера уз пуну подршку родитеља и локалне заједнице и других важних институција“.

Давних седамдесетих година, тадашњи руководиоца објекта Ружа Мићаковић, отвара наш вртић са 3 предшколске групе. Данас капацитет објекта је испуњен са 230 – торо деце распоређених у 11 група, од којих су три јаслене и 8 вртићких група. 2008 године централни објект је реновиран, дограђене су још 4 радне собе, кабинет за васпитаче, канцеларије и магацински простор.

Посебно смо поносни на нов изглед објекта, опремљеност и велико поверење родитеља. Наиме у овом дограђеном делу налазе се 47 беба, деца јасленог узраста од 1 до 3 године. Како би се живот и рад у вртићу професионално организовао, ствара се читав тим запослених почев од васпитача, медицинских сестара- васпитача, преко правне, административне и стручне службе на челу са директором. Координацијом тимова остварује се лакша и боља реализација васпитно – образовне делатности.

Установи данас има 13 васпитача, 4 медицинске сестре – васпитача, 1 сарадник за здравствено превентивни рад, секретар установе, шеф рачуноводства, административни радник, домар, 3 спремачице, 3 куварице и директор.

Вртић дуги низ година негује традиционалне вредности које се огледају кроз манифестације „Кола Српских сестара“ „Материце“, „Комендијаде под маскама“, „Ускршње продаје „ у Установи и ван ње.

Свечаности везане за свечани пријем и испраћај предшколаца, Новогодишње, Светосавске, хуманитарне, позоришне свечаности углавном прате наше планове рада. Дечји часопис „Печуркица“ постоји од 2004 године и дан данас обавештава родитеље о нашем раду у вртићу

Драмске игре су наш препознатљив начин рада, забележен на Дечјим драмским сусретима Дедар – Смедерево, Фестивалчић „Нада Наумовић“ Крагујевац, итд. Бројне награде и признања у овој области поседујемо.

Процес рада богати се иновативним методама и савременим приступом кроз разна стручна усавршавања као што су рад „Здраво да сте“, „Дете и уметност“, „Керамика“, „Игра опажања“, „Дидактичке игре са интелектуалним опажањима“, „Самопоштовање“, „Портфолио“, „Технике посматрања“.

Наша Установа посебно је поносна на реализацију подршке и помоћи међународне сарадње са државним вртићима града Беча. У периоду од 16.03.2006.године до 28.10.2008.године наша установа је учествовала у стручној размени са државним вртићима града Беча које је организовала mag Silvia Minich са просветним саветником града Margarita Pompe, директор једног вртића Monika Strobl васпитач Горица Ранковић. Директор установе Драгана Милисављевић и васпитач Светлана Стојиловићсу учествовали у стручној размени, упознали су се са радом у државним и

приватним вртићима у Аустрији. Наша установа је добила донацију вредну 30000€ , опрему за две радне собе, постељине, опреме ,дидактике за цео објекат. Од 28.11. до 04.12.2008.године код нас су боравиле гђа. Маргарет Помпе и Горица Ранковић и учествовале у уређењу простора – организацији средине за учење и игру и предавања на исту тему.

Деца Лапова расту уз „Растимо уз плес“

Установа за децу предшколског узраста „Наша маладост“ Лапово налази се у Шумадији и Поморављу, области која пружа разнолике природне и привредне могућности. Ми смо мали али успешно користимо све постојеће ресурсе. Наша Установа од 1992 године расте и развија се као и наше место, захваљујући релевантним људима који воде наше место, као и људима добре воље. Сада смо у четвртој деценији рада и за нама су генерације деце, године успеха и лепих тренутака. Циљ нам је да деци пружимо најбоље, унапредимо наш рад, развијемо нове облике сарадње и да се перманентно усавршавамо. То су покретачи који нас и воде и дају снагу за унапређивање наше делатности.

У пројекат „Растимо уз плес – деца на трговима“ ушли смо 2012. Непосредно после реализованог семинара који је у опуштеној атмосфери уз добро вођење и високу личну мотивацију учесника семинара, испунио очекивања. Наредних година 2013.,2014. И

2015.Установа је организовала све нивое обуке по предвиђеној динамици: обука координатора, васпитача, медицинских сестара, деце и обука родитеља. У реализацију пројекта била је укључена шира друштвена заједница. На тај начин створени су услови и позитивна клима да сва деца од јасленог узраста до предшколског, њихови родитељи и васпитачи уз присуство многобројне публике 1. Јуна на опште одушевљење свих плешу на тргу Лапово. „Растимо уз плес –деца на трговима“- постала је трдиционална манифестација наше установе као и нашег места, на шта смо посебно поносни.

8.1.МИСИЈА

Мисија наше Предшколске установе је стварање и неговање подстицајних услова који ће допринети изградњи односа са децом, породицом и локалном заједницом заснованим на принципима партнерства. У нашој Установи свако дете је личност са својим јединственим могућностима и једнаким правима да се његова јединственост препозна и уважи. Стварање могућности да породице активно учествују у васпитању своје деце а практичари (васпитачи, стручни сарадници и други стручњаци) да имају прилику да испоље своју аутономију, креативност и професионалност уграђену у тимски рад.

8.2.ВИЗИЈА

Желимо да наш вртић буду место заједничког живљења у коме се подршка учењу и развоју деце остварује кроз заједничко учешће деце и одраслих као аутентичних људских односа и заједништва у ситуацијама. Вртић у којем ће сва деца, кроз подршку њиховој добробити имати једнаке могућности за учење и развој. Јединствена професионална улога свих запослених у установи, у развијању рефлексивне праксе и квалитетног реалног програма кроз јачање компетенција.

8.3.СТАВ ПУ НАША МЛАДОСТ КА УНАПРЕЂУ ПОСЛОВАЊА

Многе активности се у установи реализују тимски, на нивоу тимова формираних за реализацију само одређене активности. Установа остварује сарадњу са основним школама кроз размену информација, посете предшколаца школама, извештавања о развоју и напредовању деце која се уписују у први разред. Такође остварује се сарадња и са културним, спортским, здравственим институцијама и НВО у свом окружењу. Прикључује се еколошким, хуманитарним, културним и другим акцијама у локалној заједници.

У наредном периоду наставићемо са одржавањем и унапређивањем квалитета рада на следећи начин:

- одредићемо и обележити посебан простор за индивидуалне разговоре васпитача са родитељима
- штампати већи број информативних и едукативних материјала за родитеље
- константно радити на побољшању услова живота кроз уређење амбијента који ће бити пријатан за све
- наставићемо редовно информисање родитеља о активностима и делатностима установе
- развијаћемо међусобну толеранцију, уважавање и поверење, поштовати права других
- примењиваћемо активну политику против насиља и дискриминације
- презентоваћемо рад наше установе
- деца и васпитачи ће и даље учествовати на различитим манифестацијама на основу процене педагошког колегијума

9.ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА СТРАТЕГИЈЕ

Како би се омогућила имплементација Стратегије потребно је да Општинско веће, а затим и Скупштина општине Лапово усвоји овај документ. Стратегија представља оквир за спровођење активности којима ће се унапредити предшколско образовање и васпитање на територији општине Лапово. Општина ће преузети одговорност за њено извршење тако што ће формирати тело које ће пратити, оцењивати и извештавати једном годишње Скупштину општине о примени Стратегије. Састав Радне групе, задаци и рок извршења задатака Радне групе уређују се решењем о формирању Радне групе.

Средства за спровођење Стратегије унапређивања предшколског васпитања и образовања општине Лапово обезбеђиваће се из различитих извора: из буџета општине, од других нивоа власти (републичких), средстава донатора, односно помоћу програма и пројеката који ће се донети на основу ове Стратегије и њеног акционог плана.

Стратегија унапређивања предшколског васпитања и образовања општине Лапово је документ који садржи препознате проблеме, предложена решења, мере и време реализације, а евалуација и мониторинг подразумевају праћење, извештавање и оцењивања спровођења Стратегије како би се проценили ефекти и релевантност спроведених активности. Такође, то подразумева и анализирање проблема и ниво остварености циљева како би се могле предузети нужне измене и допуне самог документа током периода имплементације.

10.АКЦИОНИ ПЛАН 2023-2028

ОПШТИ ЦИЉ - Подстицање дечијег психофизичког развоја и напредовања свих аспеката детета кроз стварање услова за социјализацију, игру, дружење, учешћем у различитим програмима, уз подршку свих институција у локалној заједници.

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 1. – ПОВЕЋАЊЕ ОБУХВАТ ДЕЦЕ УЗРАСТА 3 ДО 5,5 ГОДИНА СА АКЦЕНТОМ НА ДЕЦУ ИЗ МАРГИНАЛИЗОВАНИХ ГРУПА У ПРОГРАМЕ ВАСПИТНО ОБРАЗОВНОГ РАДА

МЕРА 1.1. Формирање валидне базе података деце предшколског узраста

РЕЗУЛТАТ – Локална самоуправа има релевантне податке о деци предшколског узраста

АКТИВНОСТ	ИНДИКАТОРИ	ОДГОВОРНА ИНСТИТУЦИЈА	ПАРТНЕРСКА ИНСТИТУЦИЈА	ВРЕМЕ	ИЗДВОЈЕНИ РЕСУРСИ
1.1.1. Успостављање механизма за прикупљања и управљање подацима о деци	Успостављена функционална база података о деци на територији општине Унос и редовно ажурирање података о деци у веб апликацију	Општина Лапово	ДЗ,ЦСР,ПУ	2023-2024	У оквиру редовних послова свих институција
1.1.2. Усклађене политике уписа деце у систем ПВО, са националним стратешким оквиром	Дефинисани механизми и процедуре за упис деце узраста 3 до 5.5 година у систем ПВО	Општина Лапово	МЗ,ОШ,ПУ	2023-2028	У оквиру редовних послова свих институција

МЕРА 1.2. Повећање свести шире јавности о значају раног учења и укључивања у програме ПВО базе података

РЕЗУЛТАТ- Шира јавност схвата и препознаје значај раног учења и укључивања деце од 3 до 5,5 година у ПВО

АКТИВНОСТ	ИНДИКАТОРИ	ОДГОВОРНА ИНСТИТУЦИЈА	ПАРТНЕРСКА ИНСТИТУЦИЈА	ВРЕМЕ	ИЗДВОЈЕНИ РЕСУРСИ
1.2.1. Организовање информативних, едукативних кампања, трибина, радионица и других промотивних активности, на којима се промовише значај раног учења и укључивања у ПВО.	Број организованих кампања, трибина, радионица Број учесника Број израђеног промотивног материјала Број објављених садржаја у медијима	Општина Лапово ПУ	ПУ Дом здравља Остале институције	2023-2028	Редовна средства буџетска
1.2.2. Информисање јавности о спроведеним активностима којима се промовише значај раног учења и укључивања у ПВО	Број медија који извештавају о спроведеним активностима (штампани медији, радио и ТВ станице, интернет портали) Број објава на сајту општине	Општина Лапово ПУ	Медији (штампани медији, радио и ТВ станице, интернет портали)	2023-2028	Редовна средства буџетска

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 2. – ПОДСТИЦАТИ ДЕЧИЈИ ПСИХОФИЗИЧКИ РАЗВОЈ КРОЗ РАЗЛИЧИТЕ АКТИВНОСТИ И ПРОГРАМЕ

МЕРА 2.1. Унапређивање знања, способности и вештина запослених у ПВО

РЕЗУЛТАТ - Нова знања, способности и вештине запослених у ПУ унапређена у складу са новим технологијама и савременим концептима

АКТИВНОСТ	ИНДИКАТОРИ	ОДГОВОРНА ИНСТИТУЦИЈА	ПАРТНЕРСКА ИНСТИТУЦИЈА	ВРЕМЕ	ИЗДВОЈЕНИ РЕСУРСИ
2.1.1. Дефинисање приоритета у области стручног усавршавања	Анализа и утврђивање потреба васпитача и сарадника у ПУ за стручним усавршавањем	ПУ Општина	Стручна друштва, институције које баве организовањем различитих едукација и обука	2023-2028	У оквиру редовних послова
2.1.2. Организовање едукација, обука и различитих облика стручног усавршавања са применом нових технологија	Број едукација, обука, стручних усавршавања Број васпитача и сарадника који су стекли нова знања	ПУ Општина	Стручна друштва, институције које баве организовањем различитих едукација и обука	2023-2028	Обезбеђена средства кроз финансијски план ПУ

МЕРА 2.2. Успостављање сарадње између институција на локалу у циљу спровођења различитих активности и програма

РЕЗУЛТАТ -Кроз сарадњу и координиран рад институција унапређење понуде разноликости програма и активности за децу

АКТИВНОСТ	ИНДИКАТОРИ	ОДГОВОРНА ИНСТИТУЦИЈА	ПАРТНЕРСКА ИНСТИТУЦИЈА	ВРЕМЕ	ИЗДВОЈЕНИ РЕСУРСИ
2.2.1. Сарадња и координиран рад са осталим релевантним институцијама на локалном нивоу	Дефинисане процедуре и начини сарадње Одржани састанци Потписани Уговори, меморандуми о сарадњи и заједничким активностима	Општина	ПУ,ДЗ,ОШ,ЦСР КОЦ,Народна библиотека, ПС	2023-2028	У оквиру редовних послова
2.2.2. Планирање, утврђивање и развој програма и активности у складу са потребама деце	Број остварених програма и активности Број учесника обухваћен програмима и активностима	Општина	ПУ,ДЗ,ОШ,ЦСР КОЦ,Народна библиотека, ПС	2023-2028	Средства обезбеђена буџетом за сваку годину

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 3. – Побољшање квалитета живота деце и особа са сметњама у развоју и инвалидитетом кроз обезбеђивање физичких услова и доступности програма ПВО

МЕРА 3.1. Обезбеђивање доступности програма ПВО деци са сметњама у развоју

РЕЗУЛТАТ – Омогућена већа доступност програма ПВО деци са сметњама у развоју кроз ангажовање стручних лица

АКТИВНОСТ	ИНДИКАТОРИ	ОДГОВОРНА ИНСТИТУЦИЈА	ПАРТНЕРСКА ИНСТИТУЦИЈА	ВРЕМЕ	ИЗДВОЈЕНИ РЕСУРСИ
3.1.1. Обезбеђивање средстава за ангажовање стручних лица и њихов рад	Број ангажованих стручних лица за која су обезбеђена средства	Општина	ПУ	2023-2028	Средства обезбеђена буџетом за сваку годину
3.1.2. Ангажовање стручних лица (лични пратилац, педагошки асистент или ангажовање других стручних лица)	Број ангажованих стручних лица Број корисника којима је пружена помоћ и додатна подршка ангажовањем стручних лица	Општина	ПУ	2023-2028	Средства обезбеђена буџетом за сваку годину

МЕРА 3.2. Обезбедити физичку доступност објектима ПУ за децу и особе са инвалидитетом

РЕЗУЛТАТ-Омогућена већа физичка доступност ПУ и програмима ПВО деци и особама са сметњама у развоју и инвалидитетом кроз Обезбеђене адекватне прилазе

АКТИВНОСТ	ИНДИКАТОРИ	ОДГОВОРНА ИНСТИТУЦИЈА	ПАРТНЕРСКА ИНСТИТУЦИЈА	ВРЕМЕ	ИЗДВОЈЕНИ РЕСУРСИ
3.2.1. Утврдити стварне потребе и план приоритета	Анализа постојећег стања и израда плана приоритета	Општина	ПУ	2023-2028	У оквиру редовних послова
3.2.2.Обезбеђивање Средстава за адекватне и Приступачне прилазе објектима ПВО и изградња истих(рампе, прилагођен санитарни чвор...)	Број објеката за које су обезбеђена средства за изградњу прилаза Број објеката на којима су извршени радови и обезбеђени прилази	Општина	ПУ	2023-2028	Средства обезбеђена буџетом за сваку годину